کوردستان

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بڵاوی دەکاتەوە

www.kurdistanmedia.com

ژمارە ٨٨٩ | سێشەممە، ٣٠ی ڕێبەندانی ١٤٠٣ _ ١٨ی فێورییەی ٢٠٢٥

دابینکردنی مافە نەتەوایەتییەکانی گەلی کورد لە چوارچێوەی ئێرانێکی دێموکراتیکی فێدراڵدا

تەقینەوەی ڕق و تووڕەیی و نارەزایەتیی خەڵکی ئێران لە ئانوساتدایە

ڕۆژنامەی لوموندی فەڕانسە نووسیویەتی بێهوایی خەڵکی ئێران گەیوەتە ئاستێک کە ئامادەن لەژێر بۆمبارانی دەرەکیدا بکوژرێن، چونکی دۆخی ژیانی ئێستایان کارەساتبارتر لەوەشە.

چاودێرانی سیاسیی کاروباری ئێران دەڵێن دۆخی ئەم وڵاتە لەوپەڕی قەیران و شپرێویدایە و تەقینەوەی ڕق و تووڕەیی و نارەزایەتیی خەڵکی ئێران بەڕووی کاربەدەستانی کۆماری ئیسلامی لە ئانوساتدایە. لەگەڵ ئەوەشدا هێشتا هیچ دەستپێشخەری و ئینیتکارێک بۆ یەکخستنی خەڵکی نارازی لەگۆڕێدا نییە و هەر ئەوەش کۆماری ئیسلامیی هەتا ئێستا لە دەسەڵاتدا هێشتۆتەوە.

مارکۆ ڕۆبیو، وەزیری دەرەوەی ئەمریکاش لە یەکەم سەفەری بۆ ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست لە ئیسرائیل ڕایگەیاند لە ئێران دەسەڵاتێک حوکمڕانیی ئەو وڵاتە دەکا کە خەڵک پشتیان بەرداوە و کۆماری ئیسلامی کە هۆکاری سەرەکیی هەموو قەیران و ناسەقامگیرییەکانی ناوچەی ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاستە، هیچ شەرعییەتێکی خەڵکیی نییە

کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان

سەلماندنەوەی ئیرادەی خەباتگێڕی، سەربەخۆیی سیاسی و بڕیاردان

◆ بەیاننامەی کۆمیتەی ناوەندی:

کۆتاییهاتنی سەرکەوتووانەی کۆنگرەی ١٧ (کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان)

هاونیشتمانیانی خۆشەویست!
خەڵکی نیشتمانپەروەری کوردستان!
کۆڕ و کۆمەڵ و لایەنە سیاسییەکانی ئێران و کوردستان
ئەندامان و لایەنگرانی بەئەمەگی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران!

بەوپەڕی خۆشحاڵییەوە بەڕێوەچوونی سەرکەوتووانەی حەڤدەهەمین کۆنگرەی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران (کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان)تان پێ ڕادەگەیەنین.

ئێوارەی ڕۆژی ١٥ی ڕێبەندانی ١٤٠٣ی هەتاوی (بەرانبەر بە ٣ی فێورییەی ٢٠٢٥ی زایینی)، بە بەشداریی سەرجەم ئەندامانی کۆنگرە (ئەندامانی ڕێبەری، نوێنەرانی هەڵبژێردراوی ئەندامان، کادر و پێشمەرگەکانی حیزب و ڕێکخراوەکانی حیزب لە دەرەوەی وڵات و هەرێمی کوردستان)، کۆنگرەی ١٧ی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لەژێر ناوی "کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان"دا کارەکانی خۆی دەست پێ کرد

لە سەرەتای ڕێوڕەسمی کردنەوەی کۆنگرەدا و دوای خوێندنەوەی سروودی ئەی ڕەقیب و ڕاگرتنی ساتێک بێدەنگی بۆ ڕێزگرتن لە گیانی پاکی شەهیدانی کورد و کوردستان، پەیامی کردنەوەی کۆنگرە، لە لایەن بەڕێز کاک خالید عەزیزی، وتەبێژی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران پێشکەش کرا.

بەڕێز عەزیزی لە پەیامەکەیدا وێڕای ئاوڕدانەوە لە قۆناغەکانی "دوێنێ" و "ئەمڕۆ"ی حیزبی دێموکرات و دوورە دیمەنەکانی ئەم حیزبە لە "سبەینێ"ی خەبات و تێکۆشانیدا، باسی لە پرس و بایەخی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان کرد و یەکگری و یەکگرتنەوەی بە ویستی جەماوەری خەڵکی کوردستان و ئەندامان و لایەنگرانی حیزب زانی. وتەبێژی حیزب لە بەشێکی دیکە لە قسەکانیدا بە ئاماژەدان بە زەرووڕەتی بەخۆداچوونەوە و دەستنیشانکردنی هەڵە و کەموکووڕییەکانی ڕابردوو، پێداگریی لەسەر ئەرکی ئەندامانی حیزب و چالاکانی نێوخۆی وڵاتی لە هێنانەئارای ئیدە و داهێنانی نوێ، پاراستنی یەکریزی و بەهێزکردنی خەبات و تێکۆشانی سیاسی و مەدەنی لە نێوخۆی وڵاتدا کرد. کاک خالید عەزیزی لە کۆتایی پەیامەکەیدا بە ئاوڕدانەوەیەکی کورت لە دۆخی پڕ لە قەیرانی کۆماری ئیسلامیی ئێران، پێداگری لەسەر خۆئامادەکردنی خەڵک لە نێوخۆی وڵات و ئەندامانی حیزبی بۆ ڕووبەڕووبوونەوە لەگەڵ ئەگەر و سێناریۆکانی پێش و پاش ڕووخانی ڕێژیم وەک ئەرک و زەرووڕەتێکی ئێستای خەبات کردەوە.

لە بڕگەیەکی دیکەی کارەکانی کۆنگرەدا ڕاپۆرتی هەیئەتی ئامادەکردنی کۆنگرە لە لایەن بەڕێز کاک کەماڵ کەریمی، بەرپرسی هەیئەتی ئامادەکردنی کۆنگرە ...

درێژە بۆ لاپەڕەی ٢

مستەفا هیجری:

لە نێوخۆ بە خەباتی مەدەنی و لە دەرەوەی وڵات بە دیپلۆماسی بەردەوام دەبین

ڕوانین و نەخشەڕێگای حیزبی دێموکرات بۆ ئێرانی داهاتوو تەواو ڕوونە. حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بە پێداگری لەسەر ئەوەی ئێران وڵاتێکی فرەنەتەوەیە، لەسەر ئەو باوەڕەیە نیزامی سیاسیی فیدراڵیزم دەستەبەری هاوبەشیی پێکهاتە نەتەوەیی، ئایینی و جۆراوجۆرییەکانی دیکەی ئەم وڵاتە دەکا. بۆ وەسەریەکخستنی وزەی خەباتگێڕیی هەموو نەتەوەکانی ئێران بە مەبەستی تێپەڕین لە کۆماری ئیسلامییش پێویستە هاوپەیمانییەک لەنێوان هەموو حیزبە پێشکەوتووە سەرانسەری و ناوچەییەکان و ڕێکخراوە مەدەنییەکانی نێوخۆی وڵاتدا پێک بێ. حیزبی دێموکرات پێویستە لە نێوخۆی وڵات بە خەباتی مەدەنی و جەماوەریی خەڵک بەرەوڕووی ڕێژیم ببینەوە و لە دەرەوەی وڵات بە دیپلۆماسی و بەتایبەت لە عێراقیش بە وتووێژ لەگەڵ لایەنە پێوەندیدارەکان پیلانەکانی ڕێژیم پووچەڵ بکەینەوە. ئەولەوییەتی حیزبایەتی لە دەرەوەی وڵاتیش دەبێ بۆ دەستکەوتی دیپلۆماسی بە قازانجی حیزب و پرسی شوناسخوازیی کورد لە ڕۆژهەڵات، ڕێکخستنەوەی تەشکیلاتێکی بەدیسیپلین، بەهێز و خۆڕاگری حیزبی بێ. بۆیە لە پێداچوونەوە بە ئۆرگانیزمی حیزبی و چەندیوچۆنیی کاری حیزبیمان گەیشتن بەو ئامانجە دەبێ لە دەستووری کارماندا بێ.

(پوختەی ڕاپۆرتی سیاسیی کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان لە لاپەڕەی ٢دا بخوێنەوە)

خالید عەزیزی: حیزبی دێموکرات، حیزبی دوێنێ، ئەمڕۆ و داهاتووی کوردستانە

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران کە ئێستا نوێترین کۆنگرەی خۆی دەگرێ حیزبی دوێنێیە، بە ئێعتباری ئەوەی لە ٨ دەیە خەبات و تێکۆشانیدا زۆر دەسکەوت و شانازیی بۆ بزووتنەوەی نەتەوەیی کورد تۆمار کردووە کە ئێستا سەرمایەیەکی بەنرخی سیاسیین بۆ ئێمە. حیزبی ئەمڕۆیە، بە ئێعتباری ئەوەی لە بارودۆخی زۆر هەستیاری ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست و لەنێو گێژاوی قەیرانەکاندا بە ژیریی سیاسی و هەڵوێستی بەجێ و حەوڵ و هیممەتی کۆی ئەندامەکانی توانیویەتی لەسەر پێ بمێنێتەوە و لەسەر ڕێبازی خۆی بەردەوام بێت. حیزبی سبەینێ ، بە ئێعتباری ئەوەی لەژێر ڕووناکایی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان و بڕیار و ڕاسپاردەکانی ئەم کۆنگرەیە لە ژیانی سیاسی و خەباتی مەیدانیی خۆی بەردەوام دەبێت. بۆیە کۆنگرەکەمان بەم سێ پێناسەیە ئەویش لەو سێ قۆناغە زەمەنییە جیاوازەدا ئەرکی گرینگ و ئامانجی دیاریکراومان بۆ دەستنیشان دەکا کە دەبێ بە یەکگرتوویی و بە حەوڵ و تێکۆشانی هەمەلایەنە بەرەو بەدیهێنانیان بچین.

یەکێک لە هۆکارەکانی دیاربوون و بەرجەستەبوونی خەباتی سیاسی و نەتەوەیی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان و لەسەرپێ بوونی بزووتنەوەکەش بۆ بەڕێکخراوبوونی خەباتی سیاسیی کورد لە ئێران و بوونی حیزبی بەئەزموون و خەباتکاری وەک حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران دەگەڕێتەوە. ئەمەش لەجێدا ئەرکێکی گرینگ دەخاتە سەر شانمان کە ئەم حیزبەمان بە بەهێزی بمێنێ و بۆ ئەو مەبەستەش دەبێ هەمووان لە خەمی پاراستنی یەکڕیزیی حیزبەکەماندا بین.

(وتاری کردنەوەی کۆنگرە یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان لە لاپەڕە ٣ دا بخوێنەوە)

کۆماری ئیسلامی چۆن دەڕووخێ؟
عەلی بداغی
٤

لەپێناو گەشەی وشیاریی نەتەوەیی و نیشتمانیدا
بێهزاد قادری
٥

خەسارناسیی ئینقلابی ٥٧ لە ڕوانگەی کوردستانەوە
د. ئاسۆ حەسەنزادە
٦

هەموو هێز و ڕوانینمان بخەینەوە سەر نێوخۆی وڵات
سمایل شەرەفی
٩

ئیسرائیل بەتەمای هێرش بۆ سەر بنکە ئەتومییەکانی ئێرانە
و: کەماڵ حەسەنپوور
١٠

درێژەی لاپەڕە ١

بەیاننامەی کۆمیتەی ناوەندی بەبۆنەی کۆتایی‌هاتنی کۆنگرە

... پێشکەش بە بەشدارانی کۆنگرە کرا. بەڕێز کەریمی لە سەرەتای ڕاپۆرتەکەیدا بە ئاماژەدان بە هۆکارەکانی دواکەوتنی کۆنگرە و ئەو دۆخە ئەمنیەتییەی دوای سەرهەڵدانی بزووتنەوەی ژینا بەسەر حیزبی دێموکراتدا سەپا، بە وردی باسی لە ڕەوتی بەڕێوەچوونی کۆنفرانسەکانی کۆنگرە و هەڵبژاردنی نوێنەران بۆ کۆنگرە و پرۆسەی بە ئەنجامگەیاندنی کاروباری کۆنگرە کرد.

بە دوای پێشکەشکرانی ڕاپۆرتی هەیئەتی ئامادەکردنی کۆنگرە و وەرگرتنی دەنگی متمانەی ئەندامانی کۆنگرە بۆ ڕەواییدان بە کۆنگرە، کورتەیەک لە ڕاپۆرتی سیاسیی ڕێبەریی حیزب لە لایەن بەڕێز کاک مستەفا هیجری، بەرپرسی ناوەندی بەڕێوەبەریی گشتیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێرانەوە پێشکەش کرا. کاک مستەفا هیجری لە سەرەتای ڕاپۆرتەکەیدا وێڕای پیرۆزبایی دەستپێکردنی کارەکانی کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان لە بەشدارانی کۆنگرە و گرینگیدان بە پرسی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان لەسەر ڕەوتی خەبات و تێکۆشانی حیزب، پوختەیەک لە ڕاپۆرتی سیاسیی ڕێبەریی حیزبی پێشکەش کرد.

بەرپرسی ناوەندی بەڕێوەبەریی حیزب لەم ڕاپۆرتەدا بە ئاوڕدانەوە لە بەئاکام گەیشتنی سەرکەوتووانەی پرۆسەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان و سەرهەڵدانی بزووتنەوەی ژینا، توانا و زەرفییەتەکانی ئەم بزووتنەوە و وێناکردنی دووره دیمەنی بزووتنەوەی سیاسیی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، تیشکی خستەسەر سەر دوایین ئاڵوگۆڕەکانی ناوچەکە، ئێران و ڕۆژهەڵاتی کوردستان. بەڕێزیان بە هەڵسەنگاندن و لێکدانەوە بۆ ڕووداوەکانی دوای ٧ی ئۆکتۆبری ٢٠٢٣ و شکستی ستراتیژیی کۆماری ئیسلامی لە ناوچەکە، باسی لە دۆخی ڕێژیم لەئاستی نێودەوڵەتی، ناوچەیی و نێوخۆی وڵاتدا کرد.

بەشێکی دیکەی ڕاپۆرتی سیاسیی ڕێبەریی حیزب تەرخان کرابوو بۆ هەڵسەنگاندنی بارودۆخی خەباتی شوناسخوازانەی خەڵکی کوردستان و لەو بەشەدا؛ بەرزبوونەوەی ئاستی هوشیاری نەتەوەیی، یەکگرتوویی نێوان چین و توێژەکانی کۆمەڵگە، پەرەگرتنی خەباتی مەدەنی و جەماوەری و بەرجەستەبوونی ڕۆڵی ژنان و لاوان، بە تایبەتمەندییەکانی خەباتی ئەمڕۆی خەڵکی کوردستان ناودێر کران.

کاک مستەفا هیجری لە کۆتایی پێشکەشکردنی ڕاپۆرتی سیاسیی ڕێبەریی حیزب بۆ کۆنگرە باسی لە ڕوانین و نەخشەڕێی حیزبی دێموکراتی کوردستان بۆ ئێرانی داهاتوو کرد و لەم پەیوەندییەدا؛ بەردەوامبوون لە خەبات بۆ دەستەبەرکردنی ماف و ئازادییە نەتەوایەتییەکانی خەڵکی کوردستان لە چوارچێوەی ئێرانێکی فیدراڵ و، هەوڵدان بۆ یەکخستنی هێزە دێموکرات و پێشکەوتنخوازەکانی ئۆپۆزیسیۆنی بە ئەرکە سەرەکییەکانی ڕێبەریی داهاتووی حیزب زانی.

دوای پێشکەشکردنی ڕاپۆرتی سیاسیی ڕێبەریی حیزب، نۆرە گەیشتە قسە و باسی ئەندامانی کۆنگرە لەسەر خاڵ و بەندەکانی تایبەت بە بڕیارەکانی کۆنگرە کە لە کەش و هەوایەکی دێموکراتیکدا ئەندامانی کۆنگرە ڕا و بۆچوون و پێشنیارەکانیان بۆ پەسندکردن هێنایە بەر باس.

هەر لەم بەشە لە کارەکانی کۆنگرەی ١٧ی حیزب (کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان)دا بە دەنگی متمانەی ئەندامانی کۆنگرە ڕاپۆرتی سیاسی، بڕیارنامە و کۆمەڵێک بەڵگەنامەی دیکەی کۆنگرە کە بەپێی ڕێکەوتنی هەر دوو لایەنی دێموکرات ڕێککەوتنیان لەسەر کرابوو، وەک بەرنامە و پێڕەوی نێوخۆی حیزب، پەسەند کران.

دوابەشی کاری کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان، هەڵبژاردنی ئەندامانی ئەسڵی و جێگری کۆمیتەی ناوەندی بوو کە ئەم بەشەش لە کاری کۆنگرە لە ڕەوتی ڕقابەتێکی سالم و دێموکراتدا سەرکەوتووانە گەیشتە ئەنجام.

ئۆگران و لایەنگرانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران!

بێگومان دواکەوتنی بەڕێوەچوونی کۆنگرەی ١٧ی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران کە بە خۆشییەوە ناوی "یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان"ی لێ نرا و دەکرێ وەک جێبەجێبوونی یەکێک لە سەرەکیترین بەندەکانی ڕێککەوتنی نێوان دێموکراتەکان سەیری بکرێ، دڵنیگەرانیی بۆ زۆر کەس و لایەن، بەتایبەت ئەندامان و لایەنگرانی حیزبەکەمان درووست کردبوو. ئێستا کە بە خۆشییەوە بە ڕاگەیاندنی کۆتایی‌هاتنی سەرکەوتووانەی کۆنگرە، حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران توانی بە سەر کەند و کۆسپەکانی بەردەم گرتنی کۆنگرەدا زاڵ بێ و نیگەرانیی خەڵک و ئەندامان و لایەنگرانی بڕەوێنێتەوە، بەپێی سروشتی کۆنگرەکە و دۆخی سیاسیی بزووتنەوەی کورد و گۆڕانکارییەکان لە ئێران، قۆناغێکی پڕ لە ئەرک و تێکۆشانمان لە پێشە.

کۆمیتەی ناوەندیی هەڵبژێردراوی کۆنگرەی ١٧ی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران (کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان) بە بۆنەی بەڕێوەچوونی سەرکەوتووانەی کۆنگرە، پیرۆزبایی لە سەرجەم تێکۆشەران، ئەندامان و ئۆگرانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران دەکات و هەموو ڕیزەکانی حیزب و سەرجەم دۆستان و دڵسۆزانی ئەم حیزبە و خەڵکی کوردستان بە گشتی بۆ پشتیوانی لە ڕێبەریی حیزب لە جێبەجێکردنی بڕیار و ڕاسپاردەکانی ئەم کۆنگرەیەدا، بانگهێشت دەکا.

کۆمیتەی ناوەندیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران
١٦ی ڕێبەندانی ١٤٠٣ی هەتاوی

مستەفا هیجری:

ڕۆژهەڵاتی کوردستان گۆڕەپانی سەرەکیی خەبات و ڕەساڵەتە مێژووییەکەی حیزبی دێموکراتە

(پوختەی ڕاپۆرتی سیاسی بۆ کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان)

هاوڕێیانی هێژا!
بەشدارانی بەڕێزی کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان (کۆنگرەی ١٧ ی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران)!

بە نوێنەرایەتی ناوەندی بەڕێوەبەری حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران پڕبەدڵ بەخێرهاتنتان پێ دەڵێم. جێی خۆیەتی پیرۆزبایی گرتنی ئەو کۆنگرەیە کە هەنگاوی کاریگەر و دواوێستگەی پرۆسەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکانە، لە ئەندامانی حیزب لە نێوخۆ و دەرەوەی وڵات، خەڵکی خەباتگێڕی کوردستان وەک پشتیوانانی هەمیشەیی و سەرەکی حیزبی دێموکرات، بنەماڵەی سەربەرزی شەهیدان و زیندانیانی سیاسی بکەم. هەر لەو دەرفەتەشدا سڵاو دەنێرم بۆ گیانی پاکی شەهیدانی حیزب و گەل، بەتایبەت شەهیدانی دوای یەکگرتنەوەی ڕیزەکانی حیزب و شەهیدانی بزووتنەوەی ژینا لە نێوخۆی کوردستان وەک تازەترین شەهیدانی کاروانی سەروەریی خەبات و نەتەوەکەمان.

یەکگرتنەوەی حیزبی دێموکرات بەرهەمی زەرووڕەتێکی مێژوویی، ویستی بەردەوامی کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان، داوا و هاندانی دۆستان و دڵسۆزانی حیزبی دێموکرات و خەباتی سیاسی-نەتەوەیی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بوو کە بە ئیرادە و هەست بە بەرپرسایەتی ڕێبەری و تێکۆشەرانی ڕیزەکانی دوولایەنی دێموکرات سەرکەوت و ئاکامی دڵخواز و چاوەڕوانکراوی لێکەوتەوە.

بێگومان ئەگەر گرتنی ئەم کۆنگرەیە لە ژیانی سیاسی و ڕێکخراوەیی حیزبەکەماندا زۆر گرینگ و پڕبایەخە، هاوکات ئەو هەلومەرجەش کە کۆنگرەکەی تێدا دەگرین پتر گرینگ و چارەنووسسازە. لە هەلومەرجی ئێستادا ناوچەی ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست کاریگەریی شەڕی ئیسرائیل لەگەڵ حەماس و حیزبوڵڵای لوبنان و لایەنەکانی دیکەی سەر بە ئێرانی لەسەرە و، کۆماری ئیسلامیش لەژێر کاریگەری ئەم ئاڵوگۆڕانەدا زیاتر لە هەمیشە لە سیاسەتی جیهانیدا تەریک کەتۆتەوە و لە نێوخۆی وڵاتیش دا مەشرووعیەتی خۆی لەدەست داوە.

بۆ هەڵسەنگاندنی دۆخ و پێگەی سیاسی و شەرعییەتی خەڵکیی کۆماری ئیسلامی هیچ پێویست ناکا پەنا بۆ داتا و لێکدانەوەی سیاسی ببەین، بەڵکوو تازەترین هەڵبژاردنەکانی ڕێژیم باشترین پێوەرە بۆ لێکدانەوەی پێگە و جێگەی کۆماری ئیسلامی لەنێو خەڵکی وڵاتدا. بەشداری‌نەکردنی زۆرینەی خەڵک لەو هەڵبژاردنانەدا دوو پەیامی ڕاشکاوانەی لە خۆ گرتبوو: "نا بە کۆماری ئیسلامی" و "بەڵێ بۆ گۆڕانی بنەڕەتی".

ئەم ڕێژیمە میراتگری دەسەڵاتدارەتیی حکوومەتی ناوەندگەرای پەهلەوییە کە لەسەر بنەمای ناسیۆنالیزمی ئێرانی بنیات نراوە، ناسیۆنالیزمێک کە قەت دانی بە فرەنەتەوەبوونی کۆمەڵگەی ئێراندا نەناوە. ئێران وڵاتێکی فرەنەتەوەیە و لەبەرچاونەگرتنی ئەو حەقیقەتە لە بنیاتنانی ئێران، بە تایبەت لە مێژووی سەد ساڵی ڕابردوودا هۆکاری سەرەکیی هەموو ئەو کۆمەڵە کێشە و قەیرانەیە کە ئەمڕۆ بەرۆکی خەڵکی وڵات و ئۆپۆزیسیۆنی کۆماری ئیسلامیی گرتوە.

کۆماری ئیسلامی لەلایەک هەوڵی داوە هەستی نەتەوایەتی لەنێو کوردە شیعەکاندا لاواز بکا و لەلایەکی دیکە دەمارگرژیی ئایینزایی و توندڕۆیی لەنێو کوردە سوننییەکاندا پەرە پێ بدا؛ هاوکات بە بەرفراوانکردنی کەلێنی نێوان ئایینزاکانی دیکەی وەک یارسانەکان ڕێ لە بیچمگرتنی یەکیەتیی نەتەوەیی کورد بگرێت. بەڵام وشیاریی سیاسی و نەتەوەیی کورد لەلایەک و ستراتیژیی حیزبی دێموکرات کە بەهێزکردنی ڕوحی نەتەوەیی و بەرپەرچدانەوەی مەیدانیی سیاسەتەکانی ڕێژیم بووە. بەرجەستەبوونی هەست و شعووری نەتەوایەتیی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە چەند ڕووداوێکی وەک بوومەلەرزەکەی ئەزگەلە و سەرپێلی زەهاو لە پارێزگای کرماشان و لافاوەکەی لوڕستان و بۆنە نەتەوەییەکانی وەک نەورۆزدا نیشانەی ئەوپەڕی وشیاریی سیاسی و نەتەوەیی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بوون.

ڕێوڕەسمەکانی نەورۆزیی ئەمساڵیش [١٤٠٣] کە بە شکۆیەکی کەم‌وێنەوە بەڕێوە چوون لەلایەک نیشاندەری ئیرادە و هەستێکی بەهێزی نیشتمانپەروەریی کوردانە بوون و لەلایەکی دیکەش تا ڕادەیەکی بەرچاو لە ئامادەیی زەینی، هزری و مەیدانیی خەڵکی کوردستان بۆ خەبات و نافەرمانیی مەدەنی لەدژی کۆماری ئیسلامی سەرچاوەیان دەگرت. ئەم بۆنانە نیشانیان دا کە پرسی ڕێکخستن و شوناس‌ویستیی کورد لە چوارچێوەی خەباتی مەدەنی و جەماوەریدا قۆناخێکی پتری بڕیوە و ئاستی تێگەیشتن و ڕەفتاری سیاسیی خەڵکی کوردستان ئەوەندە لەسەرێیە کە لە ئاستی ئێراندا دەکرێ بە نموونەی بێنیەوە.

لەم ماوەیەدا ڕاپەڕینی ژینا کە لە کوردستانەوە بە دروشمی "ژن، ژیان، ئازادی" سەری هەڵدا بوار و بەستێنێکی ئەوتۆی پێکهێنا کە زۆربەی لایەنە ئێرانیەکان بەتایبەت کۆمەڵگەی ژنانی کوردستان و ئێران خۆیان لەو جووڵانەوەیەدا دیتەوە.

ئەم ڕاپەڕینە کە سیمای سیاسیی کوردستان و ئێرانی گۆڕی دەوری بنەماڵەی شەهیدانی بزووتنەوەی ژینا، بازاڕی و دوکانداران، پزیشکان، مامۆستایان، کەسایەتی و نوخبەی سیاسی و کۆمەڵایەتی، ژنان، لاوان، خوێندکاران بە قوتابییانەوە، مامۆستایانی ئایینیی دەروەست لە کوردستان و هەروەها دیاسپۆرای کورد لە دەرەوەی وڵات دیار و پڕبایەخ بوو کە پێویستە حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران هەم سەرنجی تایبەتیی لەسەریان هەبێت و هەم لە توانا و زەرفییەتەکانی خۆی بۆ پێشخستنی پرسی توێژە جۆراوجۆرەکانی کۆمەڵگە و ڕێکخستن و یەکخستنی وزەی خەباتگێڕییان کەلک وەربگرێ.

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران وەک هەمیشە باوەڕی وایە کە کێشەی ئێران و کۆمەڵگەی جیهانی نابێ لە پرسی ئەتۆمی و مووشەکیی کۆماری ئیسلامی و بەوپێیە لە بەرجامدا سنووردار بکرێ. کێشەی سەرەکیی کۆماری ئیسلامی نەحاواوەبوونی ئەم ڕێژیمە لە چوارچێوەی نەزمی جیهانی، ئایدۆلۆژیی ڕێژیم و ئەجێنداکانی ئەم ڕێژیمە بۆ پەرەدان بە تێرۆریزمی دەوڵەتی و ناسەقامگیرکردنی ناوچەیە. هەروەها پرسی نێوخۆی ئێران، ئیستبدادی سیاسی و بەبارمتەگرتنی خەڵکی وڵات و سەرکوت و پێشێلکردنی ماف و ئازادییەکانیانە کە کۆمەڵگەی جیهانی لە تەعامولی سیاسیی خۆی لەگەڵ ئێراندا دەبێ بیبینێ.

ڕوانین و نەخشەڕێگای حیزبی دێموکرات بۆ ئێرانی داهاتوو تەواو ڕوونە. حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بە پێداگری لەسەر ئەوەی ئێران وڵاتێکی فرەنەتەوەیە، لەسەر ئەو باوەڕەیە نیزامی سیاسیی فیدرالیزم دەستەبەری هاوبەشیی پێکهاتە نەتەوەیی، ئایینی و جۆراوجۆرییەکانی دیکەی ئەم وڵاتە دەکا. بۆ وەسەریەکخستنی وزەی خەباتگێڕیی هەموو نەتەوەکانی ئێران بە مەبەستی تێپەڕین لە کۆماری ئیسلامییش پێویستە هاوپەیمانییەک لەنێوان هەموو حیزبە پێشکەوتووە سەرانسەری و ناوچەییەکان و ڕێکخراوە مەدەنییەکانی نێوخۆی وڵاتدا پێک بێ.

حیزبی دێموکرات لەو باوەڕە دایە کە بە ئەزموون‌وەرگرتن لە هەڵە و کەموکوڕییەکانی ڕابردوو، بە ڕێگەگرتن لە کۆمەڵێک دیاردەی نەرێنی و نەخوازراو، بە ڕەخنەگرتن و ڕەخنەقبووڵکردن و ڕاشکاوبێژیی ڕێبەری و ئەندامان لە نێوخۆی حیزبدا، بە گۆڕین و نوێکردنەوەی کولتوور و سیستەم و شێوازی حیزبایەتی و پێکەوە کارکردن، بە ڕەخساندنی هەلومەرج بۆ شایستەسالاری، بە پێکهێنانی گیانی هەستکردن بە بەرپرسیارەتی لە ئاست یەکگرتوویی حیزب و پەسندکراوەکانی، بە پەروەردە و بارهێنانی ئەمڕۆیی و ڕاهێنانی تاکەکان بە گیانی وێکهەڵکردن و ڕێزگرتن لە جۆراوجۆری و جیاوازییەکان، بە خوڵقاندنی کەشوهەوایەک کە هەمووان حیزب بە هی خۆیان بزانن، قەیران و کێشە نێوخۆییەکان کەم دەبنەوە و چارەسەر دەکرێن.

حیزبی دێموکرات پێویستە لە نێوخۆی وڵات بە خەباتی مەدەنی و جەماوەریی خەڵک بەرەوڕووی ڕێژیم ببینەوە و لە دەرەوەی وڵات بە دیپلۆماسی و بەتایبەت لە عێراقیش بە وتووێژ لەگەڵ لایەنە پێوەندیدارەکان پیلانەکانی ڕێژیم پوچەڵ بکەینەوە.

ئەولەوییەتی حیزبایەتی لە دەرەوەی وڵاتیش دەبێ بۆ دەستکەوتی دیپلۆماسی بە قازانجی حیزب و پرسی شوناسخوازیی کورد لە ڕۆژهەڵات، ڕێکخستنەوەی تەشکیلاتێکی بەدیسیپلین، بەهێز و خۆڕاگری حیزبی بێ. بۆیە لە پێداچوونەوە بە ئۆرگانیزمی حیزبی و چەندی‌وچۆنیی کاری حیزبیمان گەیشتن بەو ئامانجە دەبێ لە دەستووری کارماندا بێ.

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران پێداگری لەسەر ئەوە دەکاتەوە کە وێڕای پشتیوانی لە پرسی مافخوازیی ڕەوای کورد لە بەشەکانی دیکەی کوردستان، ڕۆژهەڵاتی کوردستان و ئێران بە گۆڕەپانی سەرەکیی خەبات و ڕەساڵەتە مێژووییەکەی خۆی دەزانێ. بۆیە لەگەڵ بەئامانجگرتنی کۆی حاکمییەتی کۆماری ئیسلامی، هەوڵ بۆ بەهێزکردن و ڕێکخستنی پتری خەباتی جەماوەریی ڕۆژهەڵاتی کوردستان و بەردەوامی لە هەوڵەکانی بۆ دروستکردنی هاوپێوەندیی زیاتر لەگەڵ نەتەوە و لایەنە سیاسییەکانی دیکەی ئێران دەدا.

> **ناوەندی بڕیاری حیزب و ئۆرگانیزمی حیزبی بەتایبەت بەشەکانی پلاندانان، تەشکیلات و ڕاگەیاندن بە بایەخدانی پتر بە ناوچەکانی باکوور و باشووری ڕۆژهەڵاتی کوردستان و ناوچە کوردنشینەکانی دەرەوەی ڕۆژهەڵات هەوڵی زیاتر بۆ شۆڕکردنەوەی خەباتی نەتەوایەتیی و شوناسخوازی لەو ناوچانەی کوردستان و بەهێزکردنی پێگەی سیاسیی کورد لە ئێرانی داهاتوودا دەدەن**

ناوەندی بڕیاری حیزب و ئۆرگانیزمی حیزبی بەتایبەت بەشەکانی پلاندانان، تەشکیلات و ڕاگەیاندن بە بایەخدانی پتر بە ناوچەکانی باکوور و باشووری ڕۆژهەڵاتی کوردستان و ناوچە کوردنشینەکانی دەرەوەی ڕۆژهەڵات هەوڵی زیاتر بۆ شۆڕکردنەوەی خەباتی نەتەوایەتیی و شوناسخوازی لەو ناوچانەی کوردستان و بەهێزکردنی پێگەی سیاسیی کورد لە ئێرانی داهاتوودا دەدەن.

پێویستە تەشکیلات و ئۆرگانیزمی خۆمان لە نێوخۆی وڵات و دەرەوە بە جۆرێک ڕێکبخەین و بەڕۆژیان بکەینەوە ژینگەیەکی گونجاو، هیوابەخش و ئامانجدار بۆ بەشداریی تاکەکانی کۆمەڵگەی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە نێوخۆ و دەرەوە بڕەخسێنین.

***

کوردستان
• ژمارە: ٨٨٩
٣٠ی ڕێبەندانی ١٤٠٣ _ ١٨ی فێورییەی ٢٠٢٥

خالید عەزیزی:

دەبێ ڕووخاندنی کۆماری ئیسلامی بکەین بە پرۆژەی هاوبەشی هەموو پێکهاتەکانی ئێران

(وتاری کردنەوەی کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان)

هاوڕێیانی هێژا، نوێنەرانی بەڕێزی کۆنگرە!

بەخێر بێن بۆ کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان، کۆنگرەی ئەمجارەمان لە کاتێکدا دەگیرێ کە حیزبەکەمان، حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران پێی ناوەتە هەشتایەمین ساڵی دامەزرانی. بۆیە پێش هەموو شتێک سڵاو دەنێرم بۆ پێشەوا قازی محەممەد، دامەزرێنەری حیزبی دێموکرات و یەکەم ڕەئیس‌جمهووری کوردستان کە بە دامەزراندنی حیزبی دێموکراتی کوردستان و هەروەها ڕاگەیاندنی کۆماری کوردستان؛ بناغەی ناسیۆنالیزم و حوکمڕانیی سەردەمیانەی کوردی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دانا. سڵاو لە شەهیدانی ڕێبەر، د. عەبدولڕەحمان قاسملوو و د. سادق شەرەفکەندی و سڵاو لە یاد و بیرەوەریی سەرجەم شەهیدانی حیزب کە لە ماوەی ٨ دەیە خەبات و خۆڕاگریی حیزبی دێموکراتدا گیانیان کردە بەردەبازی گەیشتن بە ئازادی.

سڵاو لە سەرجەم ئەندامان و کادر و پێشمەرگەکانی حیزبەکەمان، بنەماڵەی شەهیدان و زیندانیانی سیاسی کە ئیلهامدەری خۆڕاگری و هیوا بە سەرکەوتنی خەباتی گەلەکەمانن، سڵاو و پێزانین بۆ هەموو تێکۆشەران و کوڕان و کچانی نیشتمان کە سەرەڕای تێچووی زۆر و قورسی خەباتی مافخوازانە، بەڵام لە بوار و سەنگەرە جیاواز و جۆراوجۆرەکانی خەباتی شوناسخوازیی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستاندا هەڵسووڕ و چالاکن.

بەشدارانی بەڕێزی کۆنگرە!

بێگومان گرتنی کۆنگرە یەک لە ڕووداوە گرینگەکانی حیزبی ئێمەیە و دەرفەتێکە بۆ پێداچوونەوە بە سیاسەت و ستراتیژییەکانی حیزب و خەسارناسیی کارکردی حیزب لە ڕابردوودا و، هەروەها ساغبوونەوە و پەسندکردنی نەخشەڕێی نوێی مەیدانی بۆ داهاتووی کار و تێکۆشانی حیزبەکەمان. مخابن وەک دەزانن لە کۆنگرەی ئەمجارەماندا دەرفەتی ئەوە نەڕەخسا هەمووان پێکەوە و لە یەک شوێن کۆ ببینەوە. بەڵام هیوادارم سەرەڕای ئەوە کۆنگرەیەکی پڕ دەسکەوتمان هەبێ و ڕێبەریی داهاتووی حیزبەکەشمان بە شێلگیرییەوە لە ڕاپەڕاندنی ئەرکە دەستنیشانکراوەکان لە کۆنگرەدا بەردەوام بێت.

بەڕێزان!

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران کە ئێستا نوێترین کۆنگرەی خۆی دەگرێ حیزبی دوێنێ‌یە، بە ئێعتباری ئەوەی لە ٨ دەیە خەبات و تێکۆشانیدا زۆر دەسکەوت و شانازیی بۆ بزووتنەوەی نەتەوەیی کورد تۆمار کردوە کە ئێستا سەرمایەیەکی بەنرخی سیاسیین بۆ ئێمە. حیزبی ئەمڕۆیە، بە ئێعتباری ئەوەی لە بارودۆخی زۆر هەستیاری ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست و لەنێو گێژاوی قەیرانەکاندا بە ژیریی سیاسی و هەڵوێستی بەجێ و حەوڵ و هیممەتی کۆی ئەندامەکانی توانیویەتی لەسەر پێ بمێنێتەوە و لەسەر ڕێبازی خۆی بەردەوام بێت. حیزبی سبەینێ ، بە ئێعتباری ئەوەی لەژێر ڕووناکایی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان و بڕیار و ڕاسپاردەکانی ئەم کۆنگرەیە لە ژیانی سیاسی و خەباتی مەیدانیی خۆی بەردەوام دەبێت. بۆیە کۆنگرەکەمان بەم سێ پێناسەیە ئەویش لەو سێ قۆناغە زەمەنییە جیاوازەدا ئەرکی گرینگ و ئامانجی دیاریکراومان بۆ دەستنیشان دەکا کە دەبێ بە یەکگرتوویی و بە حەوڵ و تێکۆشانی هەمەلایەنە بەرەو بەدیهێنانیان بچین.

یەکێک لە هۆکارەکانی دیاربوون و بەرجەستەبوونی خەباتی سیاسی و نەتەوەیی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان و لەسەرپێ بوونی بزووتنەوەکەش بۆ بەڕێکخراوبوونی خەباتی سیاسیی کورد لە ئێران و بوونی حیزبی بەئەزموون و خەباتکاری وەک حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران دەگەڕێتەوە. ئەمەش لەجێدا ئەرکێکی گرینگ دەخاتە سەر شانمان کە ئەم حیزبەمان بە بەهێزی بمێنێ و بۆ ئەو مەبەستەش دەبێ هەمووان لە خەمی پاراستنی یەکڕیزیی حیزبەکەماندا بین.

یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان بەرهەمی ویست و داخوازیی کۆمەڵانی خەڵکی ڕۆژهەڵاتی کوردستان و هەروەها ئیرادەی بەهێزی هەموو ئێمە ئەندامانی حیزب بۆ بەدیهێنانی ئەو ئامانجە بوو. بە باوەڕی من یەکگرتنەوەی حیزبی دێموکرات ئەوپەڕی هەست بە بەرپرسایەتیی تێدا بوو کە لەلایەن خەڵکی کوردستانەوە وەک ئەرک خرایە سەر شانی ئێمە و ئێمەش بە ئەرکەوە بە ئاکاممان گەیاند و بۆ ئەوە کە لە داهاتووشدا دەور و کاریگەریی زیاترمان لەسەر ڕەوتی گۆڕانکارییەکانی کوردستان و ئێران هەبێت، دەبێ ئەم یەکگرتووییە بپارێزین.

هاوڕێیان!

حیزبی ئێمە لە ماوەی هەشت دەیەی ڕابردوودا سەرەڕای بەدیهێنانی زۆر دەسکەوت و خوڵقاندنی زۆر شانازی لە ژیانیی سیاسیی خۆماندا، بەڵام لە ئیدارەی و بەڕێوەبەریی حیزبەکەماندا بێ‌هەڵە و کەموکووڕیش نەبووین. دیارە لەجێدا حیزبێکی گەورە و لەمێژینەی وەک حیزبی دێموکرات کە هەزاران ئەندام و، سەدان کادر و پێشمەرگە و دەیان ئەندامی ڕێبەریی لە بواری جۆراوجۆری سیاسی و تەشکیلاتیدا کار دەکەن، ڕەنگبێ هەڵەش بکات و ڕەخنەشی بێتەوە سەر. بەڵام ئێمە دەبێ هەڵەکانمان ببینین و بە ڕوحێکی ڕەخنەگرانەوە خەسارناسییان بکەین و بۆ نەهێشتن و چارەسەرکردنیان پلانمان هەبێت.

ئێمە هەر بەو مێتۆدە سەیری دابڕانەکانی پێشوومان کرد و قبووڵمان کرد کە لەو دابڕانەدا هەموو لایەکمان بەرپرسایەتیمان دەکەوێتە سەر شان و هیچ لایەنێکمان بێ‌هەڵە نەبووین و ئێستاش کە بەتەمای کارێکی گەورەین؛ دەبێ ئەم دیاردەیە نەهێڵین و بە یەکگرتنەوەمان ئەو سەرکەوتنەمان تۆمار کرد.

هاوڕێیان!

پێکهاتەی حیزبی ئێمە و باوەڕ بە دێموکراسی و میکانیزمەکانی پێڕەوی نێوخۆ و ئاییننامەکانمان ڕێکاری زۆری لە بەردەم چارەسەری کێشە و گرفتەکان داناوە. بۆیە لەپێناو دووپاتنەبوونەوەی ئەو دۆخە لە داهاتوودا با ئەوە بکەین بە باوەڕ و بڕیار و ئەو قەناعەتە لای تاک بە تاکی خۆمان و هەمووان دروست بکەین کە لە ئەگەری سەرهەڵدانی هەر کێشەیەکدا کە سروشتییە لە ڕەوتی ژیان و تێکۆشانی حیزبیدا بێتە پێش، لە چوارچێوەی تەشکیلاتی و بەپێی ڕێوشوێنە نێوخۆییەکان و بە ڕوحی پاراستنی یەکیەتی و یەکڕیزییەوە دەتوانین چارەسەری بۆ ببینینەوە و نابێت لە دەرەوەی ئۆڕگان و لە دەرەوەی حیزبدا بەدوای چارەسەردا بگەڕێین.

ئەندامانی بەڕێزی کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان!

کۆنگرەکەمان لە کاتێکدا دەگیرێ کە کۆماری ئیسلامیی ئێران پاش ٤٦ ساڵ ئەزموونی شکستخواردوو لە ئیدارەدانی وڵات ئێستا ئیدی لە هەموو بوارەکانی سیاسی، ئابووری، دیپلۆماسی و بەڕێوەبەریدا زۆر لاواز بووە، لە سۆنگەی ئەو ناسەرکەوتوویی و کەڵەکەبوونی قەیرانەکانەوە لە نێوخۆی وڵاتدا بەرەوڕووی ناڕەزایەتیی بەرینی کۆمەڵانی خەڵک بۆتەوە و لە ئاستی ناوچە و هاوکێشە نێودەوڵەتییەکانیشدا سیاسەتەکانی داڕماون.

حیزبی دێموکراتی کوردستان وەک هەتا ئێستا پشکی هەرە زۆری ڕێبەریکردنی جووڵانەوەی سیاسی-نەتەوەیی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستانمان پێ دەبرێ، هاوکات لەگەڵ بەردەوامیمان لەو ئەرک و بەرپرسایەتییە بۆ بەهێزکردنی پتری جووڵانەوەکە؛ بەنیسبەتی داهاتووی ئێرانیش بێ‌تەفاوت نابین. بەهێزکردنی بیرۆکەی دروستکردنی کۆڕ و کۆمەڵ و ئەنجومەن و دامەزراوەی جۆراوجۆری مەدنی و شوناسخوازانە نەخشەڕێگایەکی پێویستە بۆ ئەوەی خەڵکی ئێمە لە نێوخۆی وڵاتدا بە ئامادەییەوە بەرەوڕووی سێناریۆ ناڕوونەکانی پێش ڕووخان و دوای ڕووخانی ئەو ڕێژیمە بێتەوە. بۆیە ڕێبەریی داهاتووی حیزب دەبێ لەژێر ڕووناکیی باس و بڕیار و پەسەندکراوەکانی کۆنگرە و ئەزموونەکانی خەباتی چەندین ساڵەی قورسایی پتر بخاتە نێوخۆی وڵات.

هاوڕێیانی بەڕێز!

حیزبی ئێمە لە ماوەی ٨٠ ساڵ تەمەن و تێکۆشانیدا گەلێک هەوراز و نشێوی پێواوە، چەند جار کۆستی کەوتوە و قۆناغی زۆر سەخت و دژواری بڕیون، وەک ئێعدامی پێشەوا قازی محەممەد، دامەزرێنەری حیزب، وەکوو تێرۆری دوو سکرتێری حیزب شەهیدان د. قاسملوو و د. شەرەفکەندی و هەروەها تێرۆر و شەهیدکرانی دەیان ئەندامی ڕێبەری و چەند هەزار کادر و پێشمەرگە؛ تەنانەت لە چەند ساڵی ڕابردوودا چەندین جار بە مووشەک و درۆن هێرش کراوەتە سەر بنکە و بارەگاکانمان، بەڵام ئەم حیزبە کۆڵی نەداوە، بەچۆکدا نەهاتوە و توانیویەتی بمێنێتەوە و درێژە بە خەبات و تێکۆشانەکەی بدات و ئەو یەکگرتنەوەیە بەهێزتریشی کردووین. هۆی ئەو مانەوەیە لە مەیدان و بەردەوامییەش بۆ پشتیوانیی هەمەلایەنەی کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان دەگەڕێتەوە کە لە هەموو قۆناغەکانی خەبات و تێکۆشانی حیزبدا لەگەڵی بوون و بە پڕکردنەوەی بەتاڵاییەکان و مەیدانداریيان کوانووی خەبات و خۆڕاگریی حیزبی دێموکراتیان گەرم ڕاگرتوە.

ئەندامانی بەڕێزی کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان!

بەرنامە و پێڕەوی نێوخۆی حیزبی ئێمە لە زۆر بواردا ڕێکار و نەخشەڕێی بۆ کار و تێکۆشان و ئەجێنداکانمان دیاری کردوە. هەم لە دیاریکردنی چارەسەری پرسی کورد لە ئێراندا، هەم لە بواری تێکۆشانی نێوخۆیی لە چوارچێوەی نەزم و دیسیپلینە دیاریکراوەکانی حیزبیدا. بۆیە لەپێناو بەرەوپێشچوونی خەبات و تێکۆشان و هاوکات ئامانجەکانی حیزبەکەماندا، و هەروەها جۆری مامەڵە و هەڵسوکەوتمان لەگەڵ یەکتری لە نێوخۆماندا و لەگەڵ هەر تاک و لایەنێکی دی؛ هەمووان پێویستە پێبەندی پێڕەوی نێوخۆ بین و ڕەچاوی ئەو میکانیزم و دیسیپلینە بکەین. بۆ ئەو مەبەستەش ڕێبەریی داهاتووی حیزب پێویستە چ لە بواری پەروەردە و بارهێنان و چ لە بواری چاوەدێری و کەڵکی باش وەرگرتن لە فەزای مەجازییەوە میکانیزم و چوارچێوەی گونجاو بۆ کەمکردنەوە لە خەسارەکان و بردنەسەرێی زەرفییەت و تواناکان لەو پێوەندییەدا دیاری بکات.

لە کۆتاییدا:

هەموو لایەکمان تا ڕادەیەکی زۆر ئەو قەناعەتەمان هەیە کە حیزبی دێموکرات نفووزێکی جەماوەریی زۆر و بەهێزی هەیە و یەکگرتنەوەکەش ئەو پێگەیەی بەهێزتریش کردوە. بەڵام حیزبی دێموکرات دەبێ زۆر لەوەش بەهێزتر بێت و بۆ ئەوەش پێویستیی بە خەڵکێکی زیاتر و پشتیوانیی زۆرتر هەیە. دەبێ ڕووخاندنی کۆماری ئیسلامییش بکەین بە پڕۆژەی هاوبەشی هەموو پێکهاتەکانی ئێران. بۆئەو مەبەستەش دەبێ جۆرێک سیاسەت بکەین و بە شێوەیەک بجووڵێینەوە کە پشتیوانمان زیاتر و نەیارەکانمان کەمتر ببنەوە. هەر لەو چوارچێوەیەدا بەتایبەت لەنێو لایەنە ئێرانییەکاندا پێویستیمان بە دۆست و هاوبەشی زیاتر هەیە.

هیوادارم کاری کۆنگرەکەمان بە پێی دەستووری کاری دیارکراو و بە سەرکەوتویی بچێتە پێش.

ڕاگەیەندراو:

بەڕێوەچوونی یەکەم پلینۆمی کۆمیتەی ناوەندیی هەڵبژێردراوی کۆنگرەی ١٧ی حیزبی دێموکرات

یەکەمین کۆبوونەوەی کۆمیتەی ناوەندیی هەڵبژێردراوی کۆنگرەی حەڤدەهەمی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران (کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان) ڕۆژی پێنجشەممە، ١٨ی ڕێبەندان (٢٠٢٥/٢/٦ی زایینی) بە بەشداریی ئەندامانی ئەسڵی و جێگری کۆمیتەی ناوەندی بەڕێوە چوو. ئەم کۆبوونەوەیە هەڵبژاردنی سکرتێری گشتیی حیزب، هەڵسەنگاندنی کاروباری کۆنگرە و دیاریکردنی گرنگترین ئەولەوییەت و کارەکانی کۆمیتەی ناوەندیی نوێی خستبووە دەستووری کاری خۆیەوە.

لە بەشی یەکەمی کۆبوونەوەکەدا بەڕێز کاک مستەفا هیجری بە تێکڕای دەنگی ئەندامانی کۆمیتەی ناوەندی بە سکرتێری گشتیی حیزب هەڵبژێردرا. کاک مستەفا هیجری، سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لە یەکەم وتاری دوای هەڵبژێرانیدا بەبۆنەی کۆتایی‌هاتنی سەرکەوتووانەی کۆنگرە، پیرۆزبایی لە ئەندامانی حیزبی دێموکرات و تێکڕای خەڵکی کوردستان کرد و ڕێز و پێزانینی خۆی و ڕێبەریی حیزبی بەو بەڕێزانە ڕاگەیاند کە بەوپەڕی دڵسۆزی و ماندوویی‌نەناسی بۆ بەڕێوەچوونی سەرکەوتووانەی ئەم کۆنگرەیە، ئەرکیان گرتبووە ئەستۆ. هەروەها لەلایەن کۆمیتەی ناوەندیی هەڵبژێردراوی کۆنگرەوە سپاس و پێزانینی ڕێبەریی نوێی حیزبی دێموکراتی پێشکێش بە ئەندامی ڕێبەریی پێشووی حیزبی دێموکرات کرد کە لە ماوەی بەرپرسایەتییاندا ماندوویی‌نەناسانە بۆ ڕاپەڕاندنی ئەرکە حیزبییەکان و لە هەمووان گرینگتر بۆ بەڕێوەچوونی سەرکەوتووانەی کۆنگرە بە هەموو توانا و ئەرکوەخۆگرییەوە تێکۆشان.

لە بەشێکی دیکەی کاری کۆبوونەوەکەدا کۆمیتەی ناوەندی وێڕای پیرۆزبایی لە هەموو ئەندامان، دۆستان، هۆگران و پشتیوانانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران ڕایگەیاند کە لەژێر تیشکی ڕێنوێنیی بڕیار و ڕاسپاردەکانی کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان و بە ئیلهاموەرگرتن لە ناوی کۆنگرە، بۆ وەدیهێنانی ئامانجە دیاریکراوەکان لە خەبات و تێکۆشانی حیزبی و بۆ بەرەوپێشبردنی بزووتنەوەی سیاسیی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان شێلگیرانە تێ‌دەکۆشێت. بۆ ئەو مەبەستەش وێڕای پێداگری لەسەر پێویستیی هەرچی زیاتر بەهێزکردنی یەکگرتوویی ڕیزەکانی حیزب و خوێندنەوەی هەموو توانا و زەرفییەتەکانی نێو حیزب، بە بایەخدان بە پێویستیی یەکگرتوویی هێزە سیاسییەکانی ڕۆژهەڵات و بەردەوامیی تێکۆشان بۆ ئەو ئامانجە؛ یەکخستنی وزەی خەباتگێڕیی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لەپێناو خەباتێکی نەتەوایەتیی هەمەلانە لە بەرامبەر کۆماری ئیسلامیدا دەکاتە ئەولەوییەتی کار و بەرنامەکانی خۆی.

کۆمیتەی ناوەندیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران
١٨ی ڕێبەندانی ١٤٠٣ی هەتاوی

شێخ مورشید خەزنەوی سەردانی حیزبی دێموکراتی کرد

پێشنیوەڕۆی ڕۆژی یەکشەممە، ٢١ی ڕێبەندان (٩ی فێورییەی ٢٠٢٥ی زایینی) دکتۆر شێخ مورشید خەزنەوی، کەسایەتیی دیار و چاکەخوازی نەتەوەیی کە دوای ڕووخانی ڕژێمی بەشار ئەسەد، بەمەبەستی لێکنزیککردنەوەی لایەنە سیاسییەکانی ڕۆژاوای کوردستان لە ئورووپا ڕا گەڕاوەتە ڕۆژاوای کوردستان، وێڕای شاندی یاوەری سەردانی نوێنەرایەتیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لە هەولێریان کرد. شێخ مورشید خەزنەوی و شاندی یاوەری لە لایەن هەیئەتی نوێنەرایەتیی حیزب بە سەرپەرستی محەمەدسالح قادری و ئامانج زیبایی پێشوازییەکی گەرمیان لێکرا.

لەو دیدارەدا دکتۆر مورشید خەزنەوی وێڕای بەرز نرخاندنی خەباتی حیزبی دێموکرات و ڕێبەرانی شەهید، پێشەوا قازی محەممەد و دکتۆر قاسملوو بۆ وەدیهێنانی مافی کورد، لە هەمانکاتدا ستایشی ڕۆڵی بوێرانە و پێشەنگایەتیی مامۆستایانی نیشتیمانپەروەری ئایینی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە سەنگەری دیفاع لە مافی ڕەوای کوردی کرد. بەڕێزیان بە ئاماژە بەوەی مامۆستایانی ئایینی شانبەشانی چین و توێژەکانی کۆمەڵگەی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لەدژی دەسەڵاتدارەتیی کۆماری ئیسلامیی ئێران خەبات دەکەن، دەگیرێن و حوکم دەدرێن و تەنانەت ئێعدام دەکرێن، پێداگریی لەسەر پێویستیی یەکڕیزی هەموو پێکهاتەکانی کۆمەڵگە لە خەباتی نەتەوایەتیدا کرد.

لەو دیدارەدا شاندی حیزبیش وێڕای بەرز نرخاندنی ڕۆڵی چاکەخوازی و نیشتیمانپەروەریی شێخ مورشید خەزنەوی کە لە دۆخی نوێی سووریە و ڕۆژاوای کوردستاندا ڕۆڵێکی بەرچاو و جێگەی بایەخی بۆ پێکهێنانی تەبایی و لێکنزیککردنەوەی حیزب و لایەن و خەڵکی ڕۆژاوای کوردستان گێڕاوە، پشتگیریی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێرانی لەو حەولانەی بەڕێزیان ڕاگەیاند.

لەو دیدارەدا شاندی حیزب وێنەیەکی پێشەوا قازی محەممەدیان پێشکەشی شێخ مورشید خەزنەوی کرد.

کۆماری ئیسلامی چۆن دەڕووخێ؟

عەلی بداغی

لە چل و حەوتەمین ساڵی حوکمڕانیی کۆماری ئیسلامیی ئێراندا گۆڕینی نیزامی سیاسیی وڵات سەرەکیترین داوای خەڵکە، ویست و داخوازێک کە لانیکەم لە کوردستان ٤٦ ساڵە خوێن و تێچووی بۆ دەدرێ و ئێستا ئیدی بۆتە ویستێکی گشتگیریش لەنێو هەموو پێکهاتەکانی ئێراندا.

کەڵەکەبوونی قەیرانە ئابوورییەکان لە سۆنگەی سیاسەتی ئایدۆلۆژی–ئەمنییەتیی ڕێژیم، ناکارامەیی لە ئیدارەدانی وڵات و گەندەڵیی بەربڵاوی حکوومەتی؛ بێمافی خەڵک لە هەموو بەستێن و بوارەکان، کۆی قەیرانە کۆمەڵایەتی و ژینگەییەکان، داخراویی سیاسی لە تەنیشت سەرکوتی توندوتیژ و خوێناویی هەرچەشنە مافخوازی و نارەزایەتییەک لەدژی ڕێژیم بووەتە هۆی ئەوەی تێپەڕین لە کۆماری ئیسلامی بۆ خەڵکی ئێران لە هەموو شتێک پێویستتر بنوێنێ و حەوڵیشی بۆ بدات.

گۆڕینی نیزامی سیاسی لە هەر وڵاتێکدا بابەتێکی فرەڕەهەند و چەند لایەنە کە پشت بە چەند فاکتەرێک دەبەستێ، وەک هەلومەرجی نێوخۆیی، دۆخی ئابووری، شەرعییەتی سیاسیی دەسەڵات و ئاستی پشتیوانیی خەڵکی و فاکتەری دەرەکی وەک هێزی پشتیوان. بە سەرنجدان بەوە پرسیارە ئەمەیە ڕێگاکانی گۆڕینی ڕێژیم کامانەن و هەتا ئێستا کۆسپەکان چ بوون و بە چ شێوەیەک دەکرێ ئەم ئامانجە بەدی بێت؟

لە وڵاتانی دێموکراتیکدا "ڕێفراندوم" و دەنگی خەڵک دەتوانێ بۆ هەر گۆڕانکارییەک یەکلاکەرەوە بێت، بەڵام خەڵکی ئێران جگە لە کوردستان کە لە ساڵی ١٣٥٨دا بەشدارییان لە "ڕێفڕاندۆمی کۆماری ئیسلامی"دا کرد، نەیانزانی دەنگیان بە نیزامێکی سیاسی داوە کە خۆی ئیدی ڕێگە بە هیچ چەشنە ڕێفڕاندۆمێک بۆ گۆڕینی دەسەڵات نادات. واتە یاسای بنەڕەتیی کۆماری ئیسلامی بەئاشکرا ڕێگەی لە ڕێفڕاندۆم بۆ گۆڕین و دیاریکردنی نیزامی سیاسی و پرسیار دروستکردن لەسەر "کۆماری ئیسلامیی ئێران" گرتوە؛ ئەویش لە کاتێکدا کە لە ئێستادا تەنیا سەتا ١٠ی حەشیمەتی ئێران ئەوانەن کە تەمەنی بەشداری لە ڕێفڕاندۆمی دیاریکردنی کۆماری ئیسلامییان بووە، سەرفی نەزەر لەوەش کە ئاخۆ ئەوکات بە ئا و بە نا بەشدارییان تێدا کردوە یان نا!

لە ڕێفڕاندۆم بترازێ، بزووتنەوە مەدەنی و نارەزایەتییە گشتییەکان، نافەرمانیی سیاسیی و مەدەنی و ڕاوەستانی ڕاستەوخۆ لە بەرانبەر دەسەڵات یەکێک لە شێوازەکانی گۆڕینی حکوومەت لە سەردەمی ئێستادان کە -بێ سەرنجدان بە ئاکام و هەڵسەنگاندنی ئەرزشیی شۆڕش و گۆڕانکارییەکان، بەڵام- لە ئینقلابە نارنجی یان مەخمەلییەکانی وڵاتانی ئورووپای ڕۆژهەڵات لە دەیەی ٩٠ و دواتریش لە بەهاری عەرەبی دەیەی ڕابردوودا نموونەکانی بەرچاو دەکەون. ئەگەرچی ئەو شێوازە لە خەباتە بە درێژایی تەمەنی کۆماری ئیسلامی لە ڕوانگە و بەرنامەی خەباتگێڕیی خەڵکدا غایب نەبووە، بەڵام بە چەند هۆکار کە ئاماژەیان دەدرێتێ سەرکەوتوو نەبووە. لەبەر ئەوەی برگەیی بوون و ئەوەندە بەردەوام نەبوون کە ڕێژیم بە تەواوی بخەنە تەنگانەوە. هەروەها نارەزایەتییەکان گشتگیر، بەربڵاو، فرەلایەن و چەند ڕەهەندی نەبوون و هەرجارە لەنێو چین و توێژێک سەریان هەڵداوە و پاڵنەرەکانیش جۆراوجۆر بوون، یان ئابووری، یان خواستی سیاسی، یان تەنانەت جیاواز لەڕووی نێوەرۆکەوە، وەک ڕەگەز و خەسڵەتەکانی خەبات و مافخوازیی مەدەنیی خەڵکی کوردستان لە چاو ناوچەکانی دیکەی ئێران. گرینگتر لەوانەش ڕێبەرییەکی ڕێکخراو و ستراتێژییەکی ڕوون و دیاریکراو و بەولاوەتر پشتیوانیی دەرەکیی بەهێزیشیان لە پشت نەبووە؛ بەڵام لە بەرانبەردا حاکمییەت بە هەموو توانای سەرکوت و سەربازی و ئەمنیەتیی خۆیەوە بەرەنگاری خەڵک و نارەزایەتییەکان بووەتەوە و پاشەکشەی پێ کردوون. ئەگینا بایکۆتی هەڵبژاردنەکان و بۆنە حکوومەتییەکان، مانگرتن و نافەرمانییە مەدەنییەکان و تەنانەت لە چەند قۆناغدا خۆپێشاندانە جەماوەرییەکانی سەرشەقام هیچ شەرعییەتێکی بۆ ڕێژیم نەهێشتۆتەوە.

یەکێکی دیکە لە ڕێگاکانی گۆڕینی نیزامی سیاسی، ڕکەبەری و ململانێ و گۆڕانکارییەکان لەنێو دەسەڵات بە ئاراستەی شکانەوە بەلای بەرژەوەندیی خەڵک و بزووتنەوەی مافخوازیی کۆمەڵگەدایە. پێوەندیدار بە کۆماری ئیسلامیی ئێران لانیکەم لە سێ دەیەی ڕابردوودا خەڵک لە ڕێگەی سندووقەکانی دەنگدانەوە هەم پەیامی گۆڕانخوازیی خۆیان بە گوێی دەسەڵات و کۆمەڵگەی جیهانییش گەیاندوە و هەم ئەو دەرفەتەیان بە قۆڵە بەناوی ڕێفۆرمخوازەکان داوە ئاقاری دەسەڵات و حوکمڕانی بە دیوی بەرژەوەندیی خەڵک بگۆڕن. بەڵام ئەوە نەکرا و خەڵکی ئێرانیش لەمێژە دەستی هیوایان لێ بەردوان و لەوانیش تێپەڕیون.

سادەترین ئاکامگیری لەو باسە ئەوەیە کاتێک بەهۆی نیزامی دیکتاتۆری و داخراویی سیاسی دەرەتانی گۆڕانکاریی دێموکراتیک لە پێکهاتە دەسەڵات لە وڵاتێکدا نەبێت، مەیل و پێویستیی ئەم گۆڕانکارییە بەناچار بۆ ڕاپەڕین بە مەبەستی ڕووخان دەڕوات، بابەتێک کە لە ئێرانی ئەمڕۆدا بەتەواوی هەستی پێ دەکرێت. بەتایبەت کە ڕووخانی ڕێژیمی بەشار ئەسەد ئەم پەیامەی بە خەڵکی ئێران دا کە گۆڕینی نیزامە دیکتاتۆڕ و سەرکوتگەرەکان کردەنییە و دەست دەدات. ڕووخانی حکوومەتی سووریە دەتوانێ کاریگەریی لەسەر تێڕوانینی ئەمریکا و ڕۆژئاواش لەهەمبەر کۆماری ئیسلامی هەبێ و بە داخستنی پەروەندەی وتووێژی ڕەخنەگرانە و موماشات لەگەڵ ئەم ڕێژیمە بەلای پشتیوانی لە بزووتنەوەی ئازادیخوازی و دێموکراسی لە هەناوی کۆمەڵگەی ئێراندا بشکێنەوە. بەتایبەت لە ئێستادا تڕامپ گوشارە سیاسی و ئابوورییەکانی لەسەر ئێران زیاتر کردوە و کەلێن نێوان خەڵک و حاکمییەت لە ئێران بەگشتی و تایبەتیتر کەلێن و ناکۆکیی نێوخۆیی دەسەڵات لە ئێران پتر لە هەر کاتێکە.

لە کۆتاییدا پێشمەرجی هەر گۆڕانکارییەکی بنەڕەتی لەپێناو ڕووخانی کۆماری ئیسلامی و بەدیهاتنی ماف و ئازادییەکانی خەڵکی ئێران یەکخستنی وزەی خەباتگێڕیی ئەوان و فراوانکردن و گشتاندنی مەیدانی ئەو خەباتە بۆ هەموو جەمسەر و جومگەکانی بەرەوڕوو بوونەوە لەگەڵ دەسەڵاتی کۆماری ئیسلامییە. ئەمەش دەخوازێ شوڕایەکی ڕێکخستن و هاوئاهەنگیی ئۆپۆزیسیۆنی ڕێژیم پێک بێت کە هەم بتوانێ نوێنەرایەتیی خەڵک بکات، هەم بەرنامەیەک بۆ پێکهێنانی هاوپەیمانی لەپێناو ڕاگەیاندنی ئالترناتیڤی کۆماری ئیسلامی و تێپەڕینی دێموکراتیک لە قۆناغی ڕووخان و دوای ڕووخانی ڕێژیمی ئێستا بخاتە ڕوو؛ لەلایەکی دیکەشەوە بە وەرگرتنی شەرعییەتی خەڵکی بتوانێت پشتیوانی نێودەوڵەتی بۆ ئەم گۆڕانە دەستەبەر بکات. ئەمەش ئەرکی سەرشانی هەموو هێزە دێموکراسیخوازانی ئۆپۆزیسیۆنی کۆماری ئیسلامییە.

کەماڵ کەریمی:

بوونی ژن لە ڕێبەریدا تاکە پێوەری گرینگدان بە ژنان نییە و نەبوونیشیان بەو مانایە نییە پرسی ژنان وەلانرابێت

ئاماژە: حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران ڕۆژی ڕۆژانی ١٥ و ١٦ی ڕێبەندان کۆنگرەی حەڤدەهەمی خۆی پێکهێنا. ئەم کۆنگرەیە کە ناوی "کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان"ی لەسەر داندرابوو، وێستگەیەک هەرە گرینگ و کۆتایی پڕۆسەی یەگرتنەوەی دێموکراتەکان و دەسپێکی وەرزێکی نوێ لە تێکۆشانی ئەم حیزبەیە. "کوردکاناڵ" پێوەندیدار بە باسە وتووێژێکی لەگەڵ کاک کەماڵ کەریمی، بەرپرسی کۆمیتەی ئامادەکاری کۆنگرە پێکهێنابوو کە "کوردستان" پوختەیەکی بۆ خوێنەرانی گواستۆتەوە.

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران دەڵێ کۆنگرەکەی بە سەرکەوتوویی گرتوە. مەبەست لە کۆنگرەی سەرکەوتوو چییە؟

کە باس لە سەرکەوتن دەکەین باس لە بە ئەنجامگەیاندنی پلانێک دەکەین کە بۆ جێبەجێکردنی ئەرکەکانی کۆنگرە دامانڕشتبوو. بەپێی تەواوکردنی برگە بە برگەی کارەکانی کۆنگرە و گەیاندنی ئەرکەکان بۆ کۆتاییهێنان بە کاری کۆنگرە لە هەموو بوارەکاندا چ لە بواری سیاسی، چ لە بواری تەشکیلاتی و چ بابەتەکانی پێوەندیدار بە باسە ستراتێژییەکان و باسە سیاسییەکان، هەروەها باسە نێوخۆییەکانمان. جا مادام ئێمە لە کۆنگرەدا توانیومانە بە تەوافۆقێکی گشتی ئەنجامەکان پەسەند بکەین و بتوانین بیکەینە بنەمایەک بۆ داڕشتنی پلانێکی نوێی عەمەلی لە چوارچێوەی بەرنامە کارییەکانماندا، پێمان وایە کۆنگرەکەمان سەرکەوتوو بووە. دیارە سروشتییە لە کارێکی ئاوا گەورە و گراندا تووشی ئیشکالاتێکیش ببین کە ئەمە بۆخۆی وەک ئەزموونێکە بۆ کارەکانی دواترمان.

کۆنگرەی ١٧ی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران کۆنگرەیەکی تەوافوقی بوو. لە سەر ئەساسی ئەو تەوافوقەی پێشووتر، کاروباری کۆنگرە چۆن چووە پێشێ؟

بەپێی ڕێککەوتنەکە پێشوو تەنیا شتێک کە نەمانتوانی لە کاتی خۆیدا جێبەجێی بکەین، کاتی گرتنی کۆنگرەکە بوو. ئێمە ڕێککەوتبووین لە ماوەی ٦ مانگ هەتا ساڵێک دوای یەکگرتنەوە ئەو کۆنگرەیە لەژێر ناوی "کۆنگرەی یەککگرتنەوەی دێموکراتەکان"دا بگرین، بەڵام هەر وەکوو لە ڕاگەیەندراوەکەی کۆمیتەی ناوەندی و لە ڕاپۆرتی سیاسیشدا هاتوە بە هۆی ئەو کێشە ئەمنییەتییانەی بە دوای یەککگرتنەوەدا بۆ حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران دروست کرا کە مووشەکباران دەستپێکی ئەو هەڕەشە بەردەوامانە بوو کە لەسەر حیزبی ئێمە هەبوو، بەداخەوە نەمانتوانی لە کاتی دیاریکراوی پێشوەختەدا کۆنگرەکەمان بگرین. ئەگینا بەپێی بەندەکانی ڕێکەوتننامەکە ئەرکەکانی کۆنگرە وەک داڕشتنەوە و پەسندکردنی بەرنامە و پێڕەوی نێوخۆ، ڕاپۆرتی سیاسی و بڕیارنامەی کۆنگرە و هەروەها هەڵبژاردنی کۆمیتەی ناوەندی و بەگشتی ڕێبەریی حیزب هەموو ئەمانە بەپێی ئەو ڕێککەوتنەی پێشتر لەنێوان حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران و حیزبی دێموکراتی کوردستاندا کرابوو، چووە پێشێ و کارەکانمان جێبەجێ کرد و کۆتاییشمان پێ هێنا.

هەڕەشەکان هەر ئەوە بوون کۆنگرە هێرشی بکرێتە سەر؟

مەسەلەکە هەر هەڕەشە ی زەبروەشاندن نەبوو، بەڵکوو دەماندی کە کۆماری ئیسلامی بە بەردەوامی خەریکی پیلانگێڕییە و هەوڵ دەدا نەهێڵێ ئێمە کۆنگرەکەمان بگرین و ئەمەیان بە ئاشکراش دەگوت. ئەمە شتێک نەبوو کە بە قەوڵ تەنیا بە پیلانە نهێنییەکانیان بیانەوێ جێبەجێی بکەن، بەڵکوو بە ئاشکراش دەیانگوت کە ڕێگە نادەن حیزبی دێموکرات کۆنگرە بگرێت و ئەمەیان بەپێچەوانەی ڕێککەوتنی ئەمنیەتیی ئێران و عێراق دادەنا، لە حاڵێکدا ئەمە هیچ پێوەندی بەو تەوافۆقەوە نەبوو. بەڵام ئێمە کارەکانی کۆنگرەمان جۆرێک بردە پێشێ و کۆتاییمان پێ هێنا کە لە ڕاستیدا کۆماری ئیسلامی غافڵگیر بوو، و نەیزانی ئێمە کۆنگرەمان چۆن بەستوە و لە کوێ گرتوومانە و هەتا کۆتایی کاری کۆنگرەش نەیتوانی هیچ زانیارییەک لەسەر وردەکارییەکانی کاری کۆنگرەی دەست کەوێ. هەر ئەوەش بوو بەهۆی ئەوەیکە نەیانتوانی ئەو جۆرەی کە دەیانویست کارەکانی کۆنگرەکەمان پەک بخەن.

پەسندکراوەکانی کۆنگرە چی بوون؟

ئێمە کۆمەڵێک بەڵگەی پەسندکراومان هەبوو. یەکیان بەرنامە و پێڕەوی نێوخۆی حیزب، ڕاپۆرتی سیاسیی حیزب و هەروەها بڕیارنامەی کۆنگرە. بەرنامە و پێڕەوی حیزب و هەروەها ڕاپۆرتی سیاسی پێشتر بە وردی کاریان لەسەر کرابوو و لەلایەن ڕێبەریی پێشووی حیزب و هەروەها نوێنەرانی کۆنگرەوە پاش باس و خواسێکی زۆر گەڵاڵە کرابوون و لە کۆنگرەدا دەنگی متمانەیان بۆ وەرگیرا و پەسند کران. لە تەنیشت ئەوانە بڕیارەکانی کۆنگرەش خرایە بەر دەستی ئەندامانی کۆنگرە و دوای وەرگرتنی ڕاوبۆچوون و سەرنجی نوێنەرانی کۆنگرە ڕەشنووسەکەی دراوەتەوە بە ڕێبەریی داهاتووی حیزب و ئەمەش پەسندکراوێکی دیکەی کۆنگرەکەمان بوو.

بەپێی ئەوەی ئەم کۆنگرەیە لە دۆخێکی نائاساییدا گیرا، ئایا تووشی هیچ کێشە و بەریەککەوتنێک هاتن؟

ئەمە یەکەم ئەزموونی ئێمە لە گرتنی کۆنگرە بەو میکانیزمە بوو. دیارە ئەم شێوازە لەمێژە لە هەموو دنیادا بۆ کۆنفڕانسی زۆر گەورە کەڵکی لێ وەردەگیرێ، بەڵام ئێمە یەکەم جار بوو کارمان پێ دەکرد و لەگەڵ ئەوەی لە هەلومەرجێکی ئاساییدا نەبووین و ناچار بووین بە لەحازی ئەمنی زۆر شت ڕەعایەت بکەین، بەڵام بە خۆشییەوە لە ڕاپەڕاندنی کاروباری کۆنگرەدا هیچ کێشەیەکمان بۆ نەهاتە پێش و ئەو جۆرەی بەرنامەڕێژیمان بۆ کردبوو، قۆناغ بە قۆناغ چووینە پێشێ و بە سەرکەوتوویی کۆتاییمان بە کارەکانی کۆنگرە هێنا.

گرینگترین و دیارترین جیاوازیی ئەم کۆنگرەیە لەگەڵ کۆنگرەکانی ڕابردووی حیزبی دێموکرات چی بوون؟

دەکرێ بڵێم هەر خودی شێوازی بەڕێوەبردنی کۆنگرە بۆ خۆیی جیاوازییەکی زۆری هەبوو لەگەڵ کۆنگرەکانیتر. پێشتر لە کۆنگرەکانی حیزبی دێموکراتدا هەموو ئەندامان و نوێنەرانی کۆنگرە لە ساڵۆنێک لە دەوری یەک کۆ دەبوونە و لە ڕاستیدا پێوەندییەکە نیزیکتر و ڕاگۆڕینەوە و باسەکان لەگەڵ یەکتر چڕتر بوو. بەڵام ئەمجارەیان وەک باسمان کرد بە هۆی ئەو هەلومەرج و هەڕەشە ئەمنییەتییەی لە دەوروبەرمان هەبوو، نەمانتوانی بەم میکلانیزمە کۆنگرە بگرین و ناچار بووین ئەندامانی کۆنگرە بە سەر چەندین گرووپدا دابەش بکەین و لە ڕێگەی ئینتێرنێتەوە پێوەندیمان بەیەکەوە هەبێت. لەگەڵ ئەوەشدا کۆنگرە توانی هەموو بەرنامەکانی خۆی بە ڕێکوپێکی بباتە پێشێ و ئەم میکانیزمە نوێیەش بە سەرکەوتوویی تاقی بکاتەوە.

یەکێک لە گلەییەکان لە کۆنگرە ئەوەیە ناوچەکانی باشووری ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە ڕێبەرایەتی حیزبدا ڕێژەیان زۆر کەمە. هۆکار بۆچی دەگەڕێتەوە؟

ئێمە کە باسی حیزب دەکەین ڕەنگبێت حیزب نەتوانێ خۆی دابەش بکات بەسەر ناوچەی جیا جیادا و لە ڕاستیدا تێکۆشانی کاری ئێمەیە کە دەبێ دابەش بکرێ بەسەر ناوچە جیا جیاکاندا و کادرەکانی حیزبن کە دەبێ هەوڵ بدەن بزانن لە کام ناوچە و بواردا پێویستە تێکۆشانی زیاتریان هەبێت. لەو کۆنگرەی ئێمەدا بێگومان بە دەیان کادری بەشە جۆراوجۆرەکانی ناوچەکانی کوردستانی تێدا بوو کە ڕەنگبێ شایانی ئەوە بووبێتن ئەندامی ڕێبەریی حیزب بن. بەڕاستی وەک لە کۆنگرەکەدا دەرکەوت حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران یەکێک لە دەوڵەمەندترین حیزبەکانە لە باری هێزی مرۆیی بەتوانا و کادری بەڕاستی پێگەیشتوو و شایستەوە، بەڵام ئەوەیکە لە فڵان ناوچە ئەندامی ڕێبەری کەمە و لە فڵان ناوچە زیاترە؛ هۆکارەکەی ڕەنگبێ بۆ زیاتربوونی کادری تێکۆشەری ئەو ناوچانە بگەڕێتەوە. لەگەڵ ئەوەشدا بە بڕوای من هەر ئەو بەشە لە تێکۆشەرانی حیزب بە تایبەت کادر و پێشمەرگەکان لە هەموو ناوچەکانی کوردستان ئەوانن کە بە قەولێ لە تێکۆشانی خۆیاندا توانیویانە ئەو مەوقعییەتە بۆ حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لە ئەو ناوچەکانی خوارووی کوردستان دروست بکەن کە ئێستا خەڵک متمانەی زیاتر بە حیزبی دێموکرات دەکات. هەروەها ئەو هێزە مرۆییە خەباتکارە بووە کە بوونەتە هۆی دروستبوونی پێگەیەکی بەرینتریش بۆ کار و چالاکییەکانی حیزبی دێموکرات لە ناوچەکانی خوارووی کوردستانی ئێران. بەڵام وەک باسم کرد هۆکارەکەی تەنیا ئەوەیە لە ناوچەکانیتر ڕەنگبێ کادری بەرجەستەتر زیاتر بن و ئیتر حیزبیش پەڕلەمان نییە کە ئەتۆ بڵێی ئەندامەکانی ڕێبەری بەپێی شارستان و بەپێی ناوچەکان دابەش بکات و تەبیعییە بەپێی شایستەیی و لێوەشاوەیی کادرەکانی ڕێبەرییەکەی هەڵدەبژێرێ. دیارە ئەوە بەو مانایە نییە ئەوەیکە هەڵنەبژێردراوە یا لە ڕێبەریی حیزبدا نییە ئەو شیاوی و پێگەیشتوویەی نییە، یا ئەوەیکە ئێستا هەڵبژێردراوە زۆر زۆر لەسەرترە. وەک عەزرم کردی ئێمە لە بزووتنەوەی کورددا یەکێک لەو حیزبە دەوڵەمەندانەین کە زۆرترین کادری باشمان هەیە لەنێو لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان. ئیدی ئەوە هەڵبژاردنە و پێشوەختەش پلانی ئەوەمان نەبووە بۆ ئەوەیکە ئەندامانی ڕێبەری بەپێی ناوچەکان و شارەکان دابەش بکەین.

بوونی چوار ژن لە ڕێبەریی حیزبدا کەم نیە؟

بوونی ژن لە ڕێبەریدا بەو مانایە نییە کە حیزبی دێموکرات گرینگی دەدا بە ژنان و نەبوونیشیان بەو مانایە نییە حیزبی دێموکرات گرینگی نادا بە پرسی ژنان. پرسی ژنان لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان پرسێکی سیاسی کۆمەڵایەتییە و حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێرانیش هەمیشە گرینگی پێ داوە. هەمیشە لە هەر بوار و حاڵەتێکدا کە باس لە پرسی ژنان کرابێت حیزبی دێموکرات گرینگی خۆی پێ داوە و هەر بەو ڕوانینیشەوە دەڕوانێتە پرسی ژنان. ئێمە بۆمان گرینگ بوو زیاتر لەوەندەش ژنان بەشدار بن لە ڕێبەریی حیزبدا و ئەوە نییە کە ئێمە دیاریمان کردبێت کە تەنیا دەبێ ٢ ژن ئەندامی کۆمیتە ناوەندی بن. بە هەڵبژاردن دەکرا زیاتریش بایە. دیارە دیتنی گرینگیپێدانی حیزب بە پرسی ژنان نابێ تەنیا لەوەدا بەرجەستە بکرێتەوە کە چەند ژن لە ڕێبەریی حیزبدا هەن، بۆ ئێمە گرینگ ئەوەیە ژنان چەندە گرینگیان پێ بدەی لە بەڕێوەبردنی ئەرکەکانی حیزببیدا. تەنیا ڕێبەری شەرت نییە، بەڵکوو بەڕێوەبردنی حیزب شەرتە لە بەشە جۆراوجۆرەکاندا بە تایبەت لە کاری تەشکیلاتدا زۆر زۆر گرنگە و لە بەشەکانی دیکەی وەک ڕاگەیاندن و دیپلۆماسیدا هەر زۆر گرینگە. بۆیە پێمان وایە حیزبی دێموکرات دەبێ گرینگی زیاتر بەوە بدات کە نەقشی ژنان لە بەڕێوەبردنی ئەرکەکانی حیزببیدا بەرجەستەتر بکاتەوە.

ڕوانینی کۆنگرە بۆ خەباتی ڕۆژهەڵات و داهاتووەکەی چی بوو؟

ئێمە لە ڕاپۆرتی سیاسییدا ئەو باسانەمان کردوە و حیزبی دێموکراتی کوردستان هەتا ئێستاش باوەڕی وایە هەلومەرجی سیاسی ئێستای ناوچە و جیهان ئەوەمان لێ دەخوازێ لەگەڵ ئەوەیکە زۆر بە جیددی بە دوای گرینگیدان بە مافە نەتەوایەتییەکانماندا، بەڵام هەوڵ بدەین لە چوارچێوەی پلاتفۆرمێک بۆ هەموو ئێران تێبکۆشین. هەر ئەوەیکە هەتا ئێستاش دروشمی ستراتێژی حیزب فیدڕاڵیزم ماوەتەوە، واتە ئێمە داواکاری گەیشتن بە قۆناغکین حکوومەتێکی دێموکراتیکی فیدڕاڵیلە ئێراندا بێتە سەر کار و ئەمە ئاکامی ئەو ڕوانینەیە. دیارە هەر لەجێدا باوەڕمان وایە کە دەبێ گرنگی زیاتر بە پرسی نەتەوەیی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بدەین و تەنانەت پێمان وایە هەموو ئەو هەوڵانەی لە چەند ساڵی ڕابردوودا داومانە بۆ ئەوە بووە بتوانین لەگەڵ ئۆپۆزیسیۆنی ئێرانی بگەیەنە ئەو ئاکامەی ئەوان دان بەم پرسە دابنێن و بتوانین بە قەبووڵکردنی ئەم پرسە هەماهەنگیی زیاتر و تەنانەت هاوپەیمانییەک دروست بکەین بۆ ئەوەی کۆماری ئیسلامی گۆڕانکاریی بەسەردا بێت و حکوومەتێکی دێموکراتی فیدڕاڵ لە ئێراندا بێتە سەرکار. بەڵام پێمان وایە ناکرێ بۆ هەمیشە بە دوای ئەوەدا بڕۆین و ئەگەر ئەمە سەری نەگرت، ئێمە دەبێ بیر لەوە دەکەینەوە کە چۆن مافە نەتەوایەتییەکانمان بەرجەستەتر مەترەح بکەین.

کوردستان
• ژمارە: ٨٨٩
٣٠ی ڕێبەندانی ١٤٠٣ _ ١٨ی فێوریەی ٢٠٢٥

باسێک لە کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان

عومەر باڵەکی

کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان

کۆنگرەی ١٧ی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لەژێر ناوی کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان ئێوارەی ڕۆژی ١٦ی ڕێبەندانی ١٤٠٣ی هەتاوی (٤ی فێورییەی ٢٠٢٥ی زایینی)، کۆتایی بە کارەکانی خۆی هێنا و کاتێک یەکەم بەیاننامەی کومیتەی ناوەندیی هەڵبژێردراوی کۆنگرەی یەکگرتنەوە ڕوو بە خەڵکی کوردستان و ئەندامان و دۆستانی حیزب بڵاو بۆوە، هەواڵەکە لە لایەک بوو بە مایەی دڵخۆشی و شادمانی ئەندامان و لاینگرانی حیزبی دێموکرات و هەموو دڵسۆزانی بزاڤی مافخوازنەی خەڵکی کوردستان و، لە لایەکی دیکەوە بوو بە مایەی پێناخۆشبوون، توورەیی و سەرسووڕمانی دەسەڵاتدارانی تاران. لە هەمان کاتدا لە نێوان دۆست و نەیاردا بۆچوونی جۆراوجۆر لەسەر شێوازی بەڕێوەچوون و ئاکامەکانی کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان هاتە ئاراوە کە کۆمەڵێکی بەرچاو لە بۆچوونەکان پێویستە جێگای سەرنجی کومیتەی ناوەندی هەڵبژێردراوی کۆنگرەی ١٧ی دێموکراتەکان بێت. کۆمەڵێک بۆچوونی دیکەش هەبوون کە نووسەرەکانیان هەموو کات بە چاک و خراپ لە خەتی دژایەتیی حیزبی دێموکراتدا بوون و ئەو دەستە لە ڕاستیدا نە بەشداریی خەباتی بەکردەوەی مافخوازانەی خەڵکی کوردستان بوون و نە لە شێوازی حیزبایەتی دەزانن، بۆیە بۆچوونەکانیان ناتوانی یارمەتیدەری کاروتێکۆشانی دوارۆژی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بێ.

کۆنگرەی ئەمجارەی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لە دوو بوارەوە لەگەڵ کۆنگرەکانی دیکەی حیزب جیاوازیی بەرچاوی هەبوو.

یەکەم، لە بواری تەشکیلاتییەوە هەروەک لە ناوەکەیەوە دیارە کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان بوو، بەو مانایە دوای ١٦ ساڵ لە یەکدابرانی تەشکیلاتی حیزبی دێموکرات لە پرۆسەی یەکگرتنەوەی هەر دوو حیزبدا توانرا لەژێر ناوی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێراندا، حیزبی دێموکراتی یەکگرتوو کۆنگرە بگری و ئەرکەکانی خۆی سەرکەوتوانە و بە شێوەیەکی زۆر دێموکراتێک جێبەجێ بکا.

دووهەم، کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان لە هەلومەرجێکی بە تەواوی ئەمنییەتی و لەژێر گوشار و هەڕەشەکانی کۆماری ئیسلامیی ئێراندا بە شێوازێکی بەتەواوی جیاواز بەڕێوە چوو، و کاتێک هەواڵی کۆتاییهاتنی کۆنگرە بڵاو بووە، دەزگا ئەمنییەتیەکانی کۆماری ئیسلامی ئێران تووشی حەپەسان و سەرسووڕمان بوون.

بۆ هەر حیزبێکی سیاسیی کە باوەڕی بە دێموکراسی هەبێ، گرتنی کۆنگرە بە یەکێک لە بنەما سەرەکییەکانی ئەو حیزبە دادەنرێ، بەو مانایە کە گرتنی کۆنگرە هەم پێداچوونەوەیە بە سیاست و کردەوەکانی نێوانی دوو کۆنگرەی حیزب و لە هەمان کاتدا دارشتنی خەتی گشتیی سیاسەتی حیزب و باوەڕ بە دەستاودەستکردنی بەڕێوەبەریی حیزب لە ڕێگای هەڵبژاردنی ئازد و ڕاستەوخۆ و نهێنییە. حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران هەر لە سەرەتای دامەزرانیەوە سوور بووە لەسەر جێبەجێکردنی ئەو بنەمایە و هیچ کۆسپ و لەمپەرێک نەیتوانیوە ڕێگر بێ لەسەر ئامادەکاری بۆ گرتنی کۆنگرە.

ئەگەر چاو بە مێژووی حیزبی دێموکراتی کوردستاندا بگێڕین دەبینین بەپێی ئەو هەلومەرجەی حیزب تێیدا ژیاوە هەموو هەوڵێک ئەوە بووە کۆنگرە لە کات و ساتی خۆیدا بەڕێوە بچێ، بەڵام زۆر جاران چ لە سەردەمی ڕێژیمی پاشایەتی و چ لە سەردەمی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامیدا لە لایەن دەوڵەتانی دەسەڵاتدار لە تاران هەوڵ دراوە پێش بە بەڕێوەچوونی کۆنگرەکانی حیزب بگیردرێ. بۆ کۆنگرەی ئەمجارەش ڕێژیمی ئیسلامیی ئێران لە ڕێگای دامودەزگا هەواڵگری و ئەمنییەتیەکانیەوە زۆر لە هەولی ئەوەدا بوو پێش بە گرتنی کۆنگرە بگری و ئەگەر بۆی نەکرا لانی کەم زانیاریی لە کات و شوێنی کۆنگرە دەدەست بکەوی بۆ ئەوەی زەبری لێ بوەشێنن و بتوانن کۆسپ لە بەردەمد بەڕێوەچوونیدا دروست بکەن. بەڵام سەرنەکەوتن و بەخۆشییەوە وریایی ناوەندی بەڕێوەبەریی گشتی حیزب و هاوکاری هەمەلایەنەی تەشکیلاتی حیزب هەرهەموو پیلانەکانی دوژمنی پوچەڵ کردەوە و لەو کات و شوێنی دیاریکراودا کۆنگرە دەستی بە کارەکانی خۆی کرد و هەموو ئەو ئەرکانەی بەپێی پێڕەوی نێوخۆی حیزب دیاری کرابوو، بە ئەنجامی گەیاندن.

بۆ ئەوەی خوێنەری بەڕێز زیاتر ئاشنا بێ بە شێوازی کارکردنی کۆنگرەی حیزبی دێموکرات پێویستە باس لەو ئەرک و دەسەڵاتانەی کۆنگرە بکەین کە لە پێڕەوی نێوخۆی حیزبدا هاتوون. بەپێی پێڕەوی نێوخۆی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران کۆنگرە بەرزترین ئۆرگانی حیزبە و ئەرکەکانی لە چوار خاڵدا دەست نیشان کراوە:

١. هەڵسەنگاندن بۆ ڕاپۆرتی کومیتەی ناوەندی لە نێوان دوو کۆنگرە دەکا و بڕیاری لەسەر دەدا. ٢. ڕێبازی گشتی، ستراتیژی و تاکتیکی حیزب دیاری دەکا. ٣. بەرنامەو پێڕەوی نێوخۆی حیزب بەپێی پێویست دەستکاری و پەسند دەکا. ٤. کۆنگرە ئەندامانی ئەسلی و جێگرانی کومیتەی ناوەندی بە دەنگی نهێنی و ڕاستەخۆ لە نێو ئەندامانی بەشدار لە کۆنگرەدا هەڵدەبژێرێ.

– ڕاپۆرتی کومیتەی ناوەندییش باس لە کار و تێکۆشانی ڕێبەرایەتیی حیزبە لە نێوان دوو کۆنگرەدا، بەو مانایە نیشاندەری ڕادەی کارکردنی ڕێبەرییە بۆ جێبەجێکردنی بڕیارەکانی کۆنگرەی پێشوو. ڕاپۆرتی کومیتەی ناوەندی لەگەڵ ئەوەدا وێنەیەک لە ڕابردوو نیشان دەدا، ڕێکاریش بۆ داهاتوو دەستنیشان و هەروەها بە لەبەر چاوگرتنی هەلومەرج و گۆڕانکارییەکان و شیکردنەوە و لێکدانەوەیان ڕێباز و تاکتیکەکان بە کۆنگرە پێشنیار دەکات. ڕاپۆرتی کومیتەی ناوەندی، ڕاپۆرتی کاروتێکۆشانی کەسێک یا خۆ ئۆرگانیکی حیزب نییە، بەڵکوو ئاکامی کاری بەکۆمەڵ و پوختەی تێڕوانین و بیری جەمعییە کە کۆنگرە بڕیاری کۆتایی لەسەر دەدا و دەبێتە بەڵگەیەکی کاریی حیزب.

– بەشێکی دیکەی کاری کۆنگرە، دیاریکردنی ڕێبازی گشتیی سیاسی، ئیستراتیژی و تاکتیکی حیزبە. ئەو باسە لەگەڵ تەوەری یەکەم پێوەندی ڕاستەوخۆی هەیە، واتە ڕێبازی گشتی لە سیاسەتی حیزب سەرچاوەگرتوو لە خوێندەوە و لێکدانەوەی باسە سیاسیەکانی نێو ڕاپۆرتی کومیتەی ناوەندی بۆ کۆنگرەیە. باس و لێکدانەوەی نوێنەرانی بەشدار لە کۆنگرە لەسەر بابەتە جۆراوجۆرەکانی سیاسی کە هەرکامیان لە ڕوانگەی خۆیانەوە هەڵیدەسەنگێنن و لە ئاکامدا ڕاو و بۆچوون و پێشنیارە هاوبەشەکان دەستەبەندی دەکرێن و دەبن بە بنەمای ڕێباز و سیاسەتی داهاتوومان و لە دوو بڕیارنامەی نێوخۆیی و دەرکیدا کۆبەند دەکرێن و دەبن بە ڕێنیشاندەری کومیتەی ناوەندی بۆ کاروتێکۆشان.

– بەشیکی دیکەی کاری کۆنگرە پێداچوونەوە و دەستکاری پێویست لە بەرنامە و پێڕەوی نێوخۆی حیزبە. ئەو دەستکاریکردنە بە لەبەرچاو گرتنی هەلومەرجی سیاسی، کۆمەڵایەتی و فەرهەنگیی ئێران و کوردستان دەبێ. بەرنامەی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، ناسنامە و نیشاندەری شوناسی حیزبە. بنەما و جەوهەری بەرنامەی حیزب لە تێکۆشان لەپێناو دێموکراسی و ئازادی و مافی نەتەوایەتی و عەداڵەتی کۆمەڵایەتیدا خۆ دەنوێنێ. لە ڕاستیدا ئەوانە کۆڵەکەی ئەسڵی ڕێبازی حیزبن و بەرنامەی حیزب لەژێر ڕوناکایی ئەو بنەمایانەدا گەڵاڵە دەکرێ و بە پەسندی کۆنگرە دەگا.

– بەشی کۆتایی کاری کۆنگرە هەڵبژاردنی کومیتەی ناوەندیی حیزبە کە لە نێوان دوو کۆنگرەدا ئەرکی ڕێبەرایەتیی حیزبی دەکەوێتە سەر شان. هەڵبژاردنی ئەندامانی ڕێبەریی حیزب لە کۆنگرە نیشانی ئەوەیە کە بەدەنەی حیزب لە ڕێگای نوێنەرانیەوە لە دیاریکردنی ڕێبەریدا ڕۆڵی هەیە. بەو مانایە کە ڕێبەری بەرپرسیار دەکا لە بەرانبەر تەشکیلات و ڕێکخستنەکانی حیزبیدا وڵامدەر بێ. بۆیە کومیتەی ناوەندی هەڵبژێردراوی کۆنگرە دەبێ ئەوە بزانی هەم نوێنەری ئەو کەسانەیە کە دەنگیان پێداوە و هەم نوێنەری ئەوانەیە دەنگیان پێنەداوە؛ چونکە هەرکام لەو نوێنەرانە، نوێنەرایەتیی بەشێکی بەدەنەی حیزب دەکەن.

بەو کورتە خوێندنەوە لە ئەرکەکانی کۆنگرەی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران پێویستە ئاماژە بەو بابەتەکە بکەین کە لە کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکاندا ئەم ئەرکانە بەباشی بەڕێوە چوون و بەڵگەنامەکان پەسند کراون. بێگومان هێزی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران سەرچاوگرتوو لە پێگەی جەماوەریی خەڵکی کوردستان و توانای ئەندامەکانیدایە. حیزبی دێموکرات زۆر قۆناخی پڕ مەترسیی بە هۆی لەخۆبوردوویی و یەکگرتوویی ئەندامان و پشتگیریی خەڵکی کوردستان بڕیوە و سەربەرزانە لێی هاتووەتە دەر و بە هەوڵ و هیمەتی کادر و پێشمەرگە و ئەندامانی زۆر برینی قووڵی ساڕێژ کردۆتەوە. هەربۆیە بەحەق دەگوترێ ئەو حیزبە ئەمانەتی خەڵکی کوردستان و تێکۆشەران و بنەماڵەی شەهیدان و زیندانیانی سیاسییە کە بە ئێمە سپێردراوە و ئەرکە بە یەکڕیزی تەشکیلاتیی حیزب، ئەو ئەمانەتە بپارێزین.

١٨٣ زیندانیی کورد لە ئێران لەدار دراون

لە ماوەی ساڵی ٢٠٢٤ی زایینیدا لانی کەم ٩٠٩ بەندکراو لە بەندیخانەکانی ئێران لەسێدارە دراون کە سزای چوار کەس لەو بەندکراوانە لە شوێنی گشتیدا جێبەجێ کراوە. لەو ٩٠٩ کەسە ١٨٣ بەندکراویان کورد و لانی کەم ٣٠ ئێعدامکراویش ژن بوون.

بەپێی ڕاپۆرتی "هەنگاو" تەنیا ٥١ حاڵەت لە جێبەجێکرانی سزای سێدارەکان لە لایەن میدیا حکومەتییەکانەوە بڵاو کراونەتەوە. هەروەها ٣٥ بەندکراو لەنێوان لەسێدارەدراواندا بەبێ مافی دوایین چاوپێکەوتن لەگەڵ بنەماڵەکانیان لەسێدارە دراون.

وردەکاریی ئەم ڕاپۆرتە دەریدەخات کە لە ساڵی ٢٠٢٤دا لەو ١٨٣ بەندراوە کوردەی ئێعدام کراون، لانی کەم ١٣ بەندکراویان زیندانیی سیاسی و مەزهەبی بوون و بە تۆمەتی وەکوو چالاکی سیاسی دژی بەرژەوەندییەکانی ڕێژیم، چالاکیی مەزهەبی، سیخوڕی بۆ ئیسرائیل و بەشداری لە بزووتنەوە سیاسی و کۆمەڵایەتییەکان ووکوو بزووتنەوەی «ژن ژیان ئازادی» ئێعدام کراون.

داوود عەبدوڵڵاهی، محەممەد قوبادلوو، فەرهاد سەلیمی، پێژمان فاتحی، موحسین مەزلووم، وەفا ئازەربار، محەممەد فەرامەرزی، سەعید (ناوبانگ نادیار)، ئەنوەر خزری، خەسرەو بەشارەت، کامران شێخە، ڕەزا ڕەسایی و جەمشید شارمەهد ناوی ئەو زیندانییە سیاسییانەن کە دەزگای دادی کۆماری ئیسلامی لە ساڵی ٢٠٢٤دا ئێعدامی کردوون.

بەپێی ئەم ڕاپۆرتە زیاترین لەسێدارەدراوان لە ساڵی ٢٠٢٤ لە کەمینە نەتەوەییەکان بوون. ١٨٣ بەندکراوی کورد (٢٠٪ی کۆی حاڵەتەکان)، ١٢١ هاووڵاتیی تورک (١٣٪) و ١١٠ بەندکراوی بەلووچ (١٢٪) لە ئێران لەسێدارە دراون.

هەر بەپێی ئەم ڕاپۆرتە، لە ساڵی ٢٠٢٤ لانی کەم ٤ بەندکراو لە شوێنی گشتیدا لەسێدارە دراون، ئەویش لە حاڵێکدا جێبەجێکردنی سزای سێدارە لە شوێنی گشتیدا بێڕێزییەکی ئاشکرا بە کەرامەتی مرۆڤە، بەڵام کۆماری ئیسلامی ئەم جۆرە سزایە وەک ئامرازێکی سیاسی بۆ ترساندن و سەرکوتکردنی نەیاران بەکار دێنێت.

لەپێناو گەشەی وشیاریی نەتەوەیی و نیشتمانیدا

بێهزاد قادری

بۆ گەشە و بەهێزکردنی وشیاریی نەتەوەیی و نیشتمانیی گەلی کورد کە خاکی داگیر و هەموو مافە سیاسی و نەتەوەیی و نیشتمانییەکانی پێشێل کراوە، ڕێکارگەلێکی زۆر هەن کە دەتوانرێت کەلکیان لێ وەربگیرێت و ئەنجامی کاریگەریان هەبێت. لێرەدا بە جەختکردنەوە لەسەر "ڕۆژهەڵاتی کوردستان"، بەکورتی دەپەرژێمە سەر چەند خاڵێکی گرنگ و بەرچاو و کاریگەر.

فێرکاری، پەروەردە و ئاگادارکردنەوە

– لەبەر ئەوەیکە ڕۆژهەڵاتی کوردستان داگیر کراوە، دەرەتانی فێرکاری و باسکردن لە مێژووی کوردستان وەک وانەیەکی خوێندن لە قوتابخانەکان و زانکۆکان نییە، کەوایە دەبێ لە ڕێگای میدیا و سۆشیال میدیایەوە باس لە مێژووی ڕاستەقینەی کوردستان، خەباتی گەلی کورد و ئەو ستەمانەی لە کوردستان و کورد کراوە بکرێت؛ تاکوو نەوەی نوێ لە نامۆیی نەتەوەیی و مێژوویی بپارێزرێن.

– دەبێ جوگرافیا، سنوور، نیشتمان و سەرچاوە سەرزەوی و بنزەوییەکانی کوردستان بە خەڵک، بەتایبەتی نەوەی نوێ بناسێنرێن و باس لە گرنگایەتیی ئەم بابەتە و تاڵانکردنی نیشتمانمان لەلایەن داگیرکەرانەوە بکرێت.

– گەشە و برەودان بە فەرهەنگی کوردی، لەوانە "زمان، ئەدەبیات، مۆسیقا، هەڵپەڕکێ، جێژنی نەتەوەیی (نەورۆز)، جلوبەرگ و داب و نەریتی کوردی" و باسکردن لە گرنگایەتییان بۆ ناسنامە و شوناسمان، پێویستە و دەبێ بەردەوام جەختیان لەسەر بکرێتەوە. ئەمە بۆ خۆی پەرچەکردارێکیشە لەهەمبەر سیاسەتی ئاسیمیلاسیۆنی داگیرکەر دژی گەلەکەمان کە دەیانەوێت ئێمە لەنێو خۆیاندا بتوێننەوە.

– دامەزراندن و پشتیوانی لە سۆشیال میدیا و میدیا کوردییەکان (تیڤی، ڕادیۆ، ماڵپەڕ و تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان) کە بە زمانی کوردی و زمانەکانی دیکە دەپەرژێنە سەر پرسە پەیوەندیدارەکان بە کوردستان و کوردەوە، بەتایبەتی پرسە نیشتمانی و نەتەوەییەکان؛ ئەرکێکی گرینگ و هەستیارە.

– چاپ و بڵاوکردنەوەی کتێب، گۆڤار، ڕۆژنامە و... بە زمانی کوردی و زمانەکانی دیکە لەبارەی مێژوو، جوغرافیا، فەرهەنگ، سیاسەت و پرسە پەیوەندیدارەکان بە کوردستان و کورد کە دەبێ گرینگیی پێ بدرێت.

– پێویستیی دامەزراندن و پشتیوانی لە ڕێکخراوە خەڵکییەکان کە لە بواری "مافی مرۆڤ، فەرهەنگ، پەروەردە، ئەدەبیات و ژینگەی کوردستان و..." چالاکی دەکەن.

چالاکیی فەرهەنگی و هونەری

– بەڕێوەبردنی جێژن و ڕێوڕەسمە فەرهەنگی و نەتەوەییە کوردییەکان، وەک نەورۆز، بە شێوەی بەشکۆ و بە بەشداریی بەرچاوی خەڵک و کەڵکوەرگرتن لە هێما نەتەوەییەکان و ڕێگەنەدان بە هێماکانی داگیرکەر لەم جێژن و ڕێوڕەسمانەدا.

– بەرهەمهێنان و بڵاوکردنەوەی فیلم و شانۆگەلێک کە دەپەرژێنە سەر پرسە پەیوەندیدارەکان بە کورد و کوردستانەوە و باس لە مێژوو و فەرهەنگ و ناسنامەی کوردستان دەکەن. (لەمبارەوە باشووری کوردستان خاوەن پۆتانسییەلێکی باشە و دەتوانێت یاریدەری پارچەکانی دیکەی کوردستانیش بێت).

– پشتیوانی لە هونەرمەندانی کوردستانی و دەروەست و بەڕێوەبردنی کۆنسێرت بۆ هونەرمەندان و مۆسیقاژەنان و گرووپەکانی هەڵپەڕکێ. هەروەها ئاگادارکردنەوەی ئەم گرووپە هونەرییانە کە بە هیچ شێوەیەک لە ڕێوڕەسمە حکوومەتییەکاندا بەشداری نەکەن.

– بەڕێوەبردنی پێشانگەی هونەری و فەرهەنگیی کوردیی جۆراوجۆر لە کوردستان و وڵاتانی دیکەی جیهان (ژمارەیەکی زۆری کورد بەتایبەتی لە وڵاتانی ڕۆژاوایی دەژین).

چالاکیی سیاسی و کۆمەڵایەتی

– هاتنەڕیز و پشتیوانی لە حیزب و ڕێکخراوە سیاسییە کوردی و کوردستانییەکان کە بۆ سەروەریی سیاسی و مافی دیاریکردنی چارەنووسی گەلی کورد خەبات دەکەن.

– پشتیوانی و بەشداری لە چالاکییە مەدەنییەکان و کۆبوونەوە خەڵکییەکان بۆ دەربڕینی خواست و ویستەکان و نارەزایەتیدەربڕین لەمەڕ ستەم و هەڵاواردنەکان.

–؛ پەیوەندیگرتن لەگەڵ ڕێکخراوە نێودەوڵەتییەکان و وڵاتانی تر بۆ ئاگادارکردنەوەیان لەمەڕ دۆخی کوردەکان و هەوڵدان بۆ ڕاکێشانی پشتیوانییەکانیان، هەروەها ئاگادارکردنەوەی خەڵکی کوردستان لەم هەوڵ و چالاکییانە.

– پێکهێنان و گەشە و بەهێزکردنی هاوپەیوەندی و یەکانگیریی نێوان کوردستانییان لە هەموو کوردستان و دیاسپۆرا. (لەمبارەوە حیزب و ڕێکخراو و ئەنجومەنە کوردستانییەکان دەتوانن بە باشترین شێوە چالاکی بکەن).

گەشەی ئابووری و کۆمەڵایەتی

– هەوڵدان بۆ گەشەی ئابووریی کوردستان و ڕەخساندنی هەلی کار بۆ لاوانی کورد لە ڕێگەی سەرمایەدارە نیشتمانپەروەرەکانی کوردستانەوە.

– گەشەی ژێرخانەکان؛ نۆژەنکردنەوەی ژێرخانەکانی کوردستان، بەتایبەتی قوتابخانە، نەخۆشخانە و ناوەندە فەرهەنگییەکان لەلایەن سەرمایەدارە نیشتمانپەروەرە کوردەکانەوە.

– پشتیوانی لە جووتیاری لە کوردستان و پێکهێنانی بەستێنی پێویست بۆ گەشەی جووتیاری.

تێبینی: ئابووریی بەهێز بۆ ئەو چالاکییانەی کە مەبەستیان گەشە و بەهێزکردن هۆشیاریی نەتەوەیی و نیشتمانییە، زۆر زۆر پێویستە.

پاراستن و نۆژەنکردنەوەی شوێنەوارە مێژوویی و فەرهەنگییەکان

هەوڵدان بۆ پاراستن و نۆژەنکردنەوەی شوێنەوارە مێژووییەکانی کوردستان کە پیشاندەری ناسنامە و مێژووی ئەم نیشتمانەن. (لەم پەیوەندییەشدا پێویستمان بە ڕێکخراوەی خەڵکی و پشتیوانیی ماڵیی سەرمایەدارە نیشتمانپەروەرە کوردەکانە).

نۆژەنکردنەوەی شوێنە ئایینی و فەرهەنگییەکانی کوردستان کە بەهۆی سیاسەتی هەڵاواردن و ئاسیمیلاسیۆنی داگیرکەرانەوە وێران کراون یان پەراوێز خراون، هەروەک شوێنەوارە مێژووییەکان، پێویستە.

ئەنجام:

پێویستە ئەم چالاکییانە بە شێوەی بەردەوام و شێلگیرانە، لەلایەن هەموو چین و توێژەکانی کوردستان (ڕووناکبیران، هونەرمەندان، چالاکانی سیاسی و کۆمەڵایەتی و مەدەنی و تەنانەت خەڵکی ئاساییش) جێبەجێ بکرێن، تاکوو کاریگەریی پۆزەتیڤ لەسەر هۆشیاریی نەتەوەیی و نیشتمانیی کوردستانییان دابنێن و ڕزگاربوونمان لە داگیرکاری مسۆگەرتر بێت.

خەسارناسیی ئینقلابی ٥٧ لە ڕوانگەی کوردستانەوە

د. ئاسۆ حەسەنزادە

وێڕای دەسخۆشیم لە ناوەندی هەواڵی ڕۆژهەڵات بۆ پێکهێنانی وێبینار لەسەر بابەتێکی ئاوا گرینگ، مایەی سەرنج و جێگای داخە کە چلوشەش ساڵ پاش ئینقلابی ١٣٥٧ تا ئێستا بەشێوەی سیستماتیک و هاوبەش خەسارناسییەکی ئەو ئینقلابە لە گۆشەنیگای کوردستانەوە نەکراوە. ڕاستە خەسارناسییەکی وا، بەتایبەتی بۆ ئەو بەشەی دەگەڕێتەوە سەر نێوان ناخۆشی و گرژییەکانی نێو ماڵی کوردی ڕۆژهەڵات لەپاش ئینقلاب، ئەگەر لە چوارچێوەی گونجاو و بە چەشنی ئاراستەکراو نەکرێ، دەتوانێ زیانی لە قازانجی زۆرتر بێ. بەڵام قەت ناتوانین ئایندەیەکی بەڵێندەر و یەکگرتوو بۆ گەلەکەمان بنیات بنێین ئەگەر حازر نەبین ئاوڕ لە کێشە و هەڵەکانی ڕابردوو بدەینەوە و پێکەوە دەرسیان لێ وەربگرین.

دیارە هەر جۆرە خەسارناسییەک دەبێ بە شێوەیەکی ڕێژەیی چاو لێ بکرێ و پێویستە شتەکان بخرێنەوە کۆنتێکستی هەلومەرجی ئەودەمەوە. چونکە تێپەڕینی زەمان و ڕەوت و ئاڵوگۆڕەکانی دواتر دەتوانێ زۆر شت لە یادەوەریی بەکۆمەڵدا دەسکاری بکا و تێگەیشتن لە سروشتی ڕووداوەکان بەپێی ئەزموونی دواتر یان ئارەزووی ئایندە بگۆڕێ. بۆ نموونە ئەمڕۆ دەستەواژەی شۆڕشی گەلانی ئێران تەنانەت لەلای هێزە کوردییەکانیش جێگای خۆی داوە بە ئینقلابی ٥٧ یان تەنانەت شۆڕشی ئیسلامیی ئێران. لەگەڵ ئەوە کە ناوبردنی ئەو ئینقلابە بە شۆڕشی ئیسلامی کە لە ئەدەبیاتی ڕۆژئاواییدا هەر لە سەرەتاوە باو بوو، شتێکی مایەی تێگەیشتنە. بەڵام وازهێنانی حیزبە کوردییەکان لە بەکاربردنی دەستەواژەی شۆڕشی گەلانی ئێران بە دروست نازانم، چونکە جیا لەوە کە ئەمە کورتکردنەوەی کۆی پرۆسەیەک لە ئاکامەکەیدایە، لەڕووی بەها و بایەخە گوتارییەکانیشەوە کێشەی هەیە. خۆ ئەگەر تەنانەت ئەوەش لەبەرچاو نەگرین کە جیا لە کوردستان گەلی دیکەش لەو ئینقلابەدا هەستانە سەر پێ و بەهۆیەوە سەرکوت کران (بۆ نموونە تورکمەن سەحرا و خوزستان)، لە کۆتاییدا ئەوە هەر گەلانی ئێران بوون کە ئینقلابیان کرد، بە گەلی فارس و ئازەریشەوە، با لەو سۆنگەیەشەوە خۆیان پێناسە نەکردبێ. پاشان لە وڵاتێکدا کە شەڕی ئێمە لەگەڵ نەیارانی مافەکانمان پێش هەموو شتێک شەڕی ڕوانگە و چەمکەکانە، دروست نیە کە لەگەڵ درێژبوونەوەی خەبات و لەدەستدانی مەیدان، چەمکەکانمان و جەهانبینیشمان بۆ مەوجودییەت و دواڕۆژی سیاسیی گەلەکەمان ڕادەست بکەین.

دیارە ئەوە بەو مانایە نیە کە ئێمە واقعیەتی ئەو ئینقلابە و ئەوە کە کام توێژی کۆمەڵگە هێزی بزوێنەری بووە و بەرهەمی ئینقلابەکەی بۆخۆی بردوە لە خۆمان بشارینەوە. ڕاستییەکی ئەزموونکراو لەپێوەندی لەگەڵ ئاڵوگۆڕە سیاسییەکانی نێوخۆی وڵاتاندا ئەوەیە کە لە هەر جێیەک پۆپۆلیستەکان سواری شەپۆلی ڕق و بێزاری خەڵک دەبن، لەو شوێنە نیهادێک و توێژێک شکستیان خواردوە، نیهادەکە دەوڵەتە، توێژەکەش بژاردەکانن. لە پرۆسە و ئاکامی ئینقلابی ١٣٥٧ی ئێرانیشدا هەر وا بوو.

بە هەموو جیاوازییەکانی دۆخ و ڕوانگەی کوردستانەوە، ناتوانین ئاڵوگۆڕەکانی ئەودەمی کوردستان لە ئاڵوگۆڕە سەرتاسەرییەکانی ئێران داببڕین. هەربۆیە هەرجۆرە خەسارناسییەکی ئینقلاب لە ڕوانگەی کوردستانەوە پێویستە پارالێلیسم یان هاوتەریب سازییەک لەنێوان ئاستی گشتیی ئێران و ئاستی تایبەتیی کوردستان بکا، بە مانایەکی دیکە تێبکۆشێ درێژکراوەی عەیبە زاتییەکانی پرۆسەی شۆڕش لە ئاستی ئێراندا بۆ نێو ئاستی کوردستان دەربخا.

ئاشکرایە ئینقلابی ئێران هۆکاری زۆر بوون: لە نادادپەروەری و ڕیفۆرمی سەقەتی زەوی‌وزار و گەندەڵیی دەربارییەکان و چاوەڕوانیی زۆری بۆرژوازیی نوێ و بەگشتی درزی قووڵی چینایەتی سەرەڕای داهاتی زۆری نەوتەوە بگرە تا سەرەڕۆیی ڕێژیمێکی دیکتاتۆر کە تەنانەت تەحەمولی دوو حیزبی ملکەچی خۆیشی نەدەکرد و لە کۆتاییدا بڕیاری دابوو تەنیا یەک حیزبی کارتۆنی هەبێ.

لەنێو پاڵنەرەکانی ڕوودانی ئینقلابدا دوو دانەیان کە یەکیان پێکهاتەیی و ئەوی تریان بڕگەییە سەرنجپێدانیان بۆ پرسی خەسارناسی پێویستە، چونکە لەوەدا کە کامە هێزە نێوخۆییە زۆرترین شانسی چنینەوەی بەرهەمی نارەزایەتیی گشتیی هەبوو و کامە فاکتەرە دەرەکییەش چارەنووسی ئینقلابی یەکلا کردەوە، دیاریکەرن. شتێک کە بۆ ئەمڕۆش گرینگە.

لە ئینقلابی ئێراندا کارکردی بەستێنی نێوخۆیی (بە نارەزایەتیی خەڵک و کارکردی ڕێژیمی شاشەوە) و فاکتەری دەرەکی هەردووکیان بە قازانجی یەک هێز تەواو بوون کە بریتی بوو لە خومەینی و پەیڕەوانی. لەگەڵ ئەوە کە لە دوو دەهە پێش ئینقلابەوە خومەینی لە ئێران دوور خرابۆوە، بەڵام جیا لەوە کە بەدرێژایی مێژووی سەت ساڵەی ئێران ڕووحانیەت هەمیشە نیمچە دەوڵەتێکی لەنێو دەوڵەتدا بەڕێوە دەبرد و نیهادی دین زۆر لە جومگەکانی کۆمەڵگەی بەدەستەوە بوو، شا بۆخۆیشی لەو جێیەی تەحەمولی تاقە نامیلکەیەکی چەپەکانی نەدەکرد، چاوپۆشیی لە بڵاوبوونەوەی بیروباوەڕی ئیسلامی و دژە ڕۆژئاوایی کەسانی وەک عەلی شەریعەتی و جەلال ئال ئەحمەد دەکرد و بەم چەشنە ماری لە باخەڵی خۆیدا پەروەردە کرد.

بە هەمان شێوە، ڕۆژئاواییەکان، بەلەبەرچاوگرتنی ئاست و سروشتی نارەزایەتییەکان لە ئێران و لە ترسی ئەوەی ئێرانیش بکەوێتە نێو زۆنی ژێر نفووزی شووروەوی، دوای ئەوەی لە کۆنفرانسی گوادلوپ بەو قەناعەتە گەیشتن دەست لە پشتیوانی لە شا هەڵگرن، بە زۆر شێوە ڕێگایان بۆ هاتنەسەرکاری ئاخوندەکان خۆش کرد، بەتایبەتی کە لە کۆتاییەکانی حاکمیەتیدا شا بە جارێک لە خۆی دەرچووبوو و لانیکەم لە ڕێتۆریکدا وای دەنواند کە دەتوانێ لە بەرامبەر ڕۆژئاواشدا سەرکێشی بکا. بەپێی زۆر بەڵگە ئەمریکا بۆخۆی ڕۆڵی لە خونساکردنەوەی ئەرتەشی بەناو شاهەنشاهیدا هەبووە و هەر ئەوەش ڕاڕایی و سەرەنجام دەستەوەستانیی شا لە کۆنترۆڵی دۆخەکەی لێ کەوتبۆوە. بەمجۆرە ئەوەندەی تەقەکردن لە خۆپێشاندەران و هەنگاوە سەختگیرییە ئابوورییەکانی ڕێژیم بە زیانی شا تەواو بوو چونکە هەڵچوونی زیاتری ڕقی خەڵک و مانگرتنی گشتیی لێ کەوتەوە، ئەوەندەش پاشەکشەکانی لە قۆناغی دووەمدا بە دانانی بەختیار وەک سەرۆک‌وەزیر و نەرمی نواندن لە بەرامبەر خۆپێشاندەراندا خەڵکی بۆ ڕووخاندنی ڕێژیم سوور و جەسوور کرد.

بە کورتی، شا بە قەولی خۆی پەیامی خەڵکی بیست، بەڵام زۆر درەنگ. لێرەدایە کە وەک گوترا سەرکەوتنی پۆپۆلیزم ئەنجامی ڕاستەوخۆی شکستی دەوڵەت و بژاردەکان بوو. ئەگەر ئاخوندەکانی لێ دەربکەین کە هێزی هەرە ڕێکخراو و ڕیشەدار و مەیدانپێدراو بوون، هێزەکانی دیکە لە میللی–مەزهەبەکانەوە بگرە تا تەواوی چەپەکان، بە هەموو پێگەیەک کە لەنێو لاوان و ڕووناکبیر و خوێندەواراندا هەیانبوو، لە وێنە گشتییەکەی کۆمەڵگەدا ژمارەیەکی بڕیاردەر نەبوون. هۆیەکەشی ئەوە بوو کە ئەوان نوێنەرایەتیی قووڵایی و زۆرینەی هەژار و لە دەڤەری خۆ هەڵقەناوی کۆمەڵگەیان نەدەکرد کە کۆمەڵگەیەک بوو کە بەدەر لە بێزاری لە خەفەقان و ناعەداڵەتی، گرێیەکی دەروونیی پەنگخواردووشی لەگەڵ مۆدێرنیتەیەک هەبوو کە بە سەقەتی هاوردە کرابوو.

هەموو ئەوەش وای کرد کە خومەینی بتوانێ پشت بەو شتە ببەستێ کە فەیلەسووفێکی وەک میشێل فووکۆ کە ئەودەم بۆ ئامادەکردنی ڕیپۆرتاژ لەسەر ئینقلابی ئێران بۆ ڕۆژنامەیەکی ئیتالیایی هاتوچۆی ئێرانی دەکرد ئاماژەی پێ دەکا، ئەویش سێحری کۆمەڵانی خەڵک. سەرسووڕماویی فووکۆ لە کارکردی ئەو سێحرە و بەگشتی لە پرۆسەی ئینقلاب بە ڕادەیەک بوو کە وەک چۆن ژان پۆل سارتر بە لایەنگری دیکتاتۆریی کۆمۆنیستی سۆڤیەت لە قەڵەم درا، ئەویش تۆمەتی ئەوەی خرایە پاڵ کە ئەوەندە هۆگری ئینقلاب و کاریزمی خومەینی بووە کە مەترسیی هاتنەسەرکاری حکومەتێکی ئیسلامیی بۆ سەر ئازادی نادیدە گرتوە.

ئێستا ئەگەر بێینەوە سەر باسی کوردستان و بمانەوێ خەسارەکانی جێگە و

پێگە و چارەنووسی کوردستان لە ئینقلابدا پۆلێنبەندی بکەین، دەتوانین ئاماژە بەم کەمایەسی و سەقەتییانەی خوارەوە بکەین:

١/ یەکەمین کەمایەسی کە هەمیشە باس دەکرێ و هەموو لەسەری کۆکن، ئەوەیە کە بە زۆر هۆکار ڕێژیمی شا بەسەر زۆربەی نەیارەکانیدا ڕووخا، بە کوردیشەوە. بەو مانایە کە کورد و هێزەکانی، بە حیزبی دێموکڕاتی کوردستانیشەوە کە تا ئینقلاب تەنیا هێزی ناسراوی نێو مەیدانەکە بوو، هیچ خۆیان بۆ ئەو ئاڵوگۆڕە ئامادە نەکردبوو. ڕەنگە کەس حاشا لەوە نەکا کە چل و حەوت ساڵ پاش دەسپێکی ئەو پرۆسەیەی ڕووخانی ڕێژیمی شا و هاتنەسەرکاری کۆماری ئیسلامیی لێ کەوتەوە، کورد و لایەنە سیاسییەکانی ڕۆژهەڵات، ئەمجارەش وەک پێویستە هێشتا بۆ ئاڵوگۆڕێکی دیکە و دەرفەتی نوێ ئامادە نین!

٢/ ڕاستە زەمانبەندی و جۆر و مەبەستی بەشداریی کوردستان لە ئینقلابدا لەگەڵ شارە گەورەکانی ئێران بەتایبەتی تاران وەکیەک نەبوو؛ کورد زۆر درەنگتر بە ئینقلاب پەیوەست بوو و دوایەش ڕوانگەی تایبەت بە خۆی هەبوو کە لەگەڵ باقیی ئێران جیاواز بوو. بەڵام ئەو فەزا چەپ و دژە ئیمپریالیستییەی کە پاش کودێتای ٢٨ ی گەلاوێژی ١٣٣٢ تەواوی ئۆپۆزیسیۆنی ئێرانیی داگرتبوو و لەکاتی ئینقلابیشدا لە سەرجەم ئێراندا زاڵ بوو، لە کوردستانیش کە تازە بۆخۆیشی ڕاستەوخۆ قوربانیی پشتیوانیی ئەمریکا لە ڕێژیمی شا ببوو، درێژکراوەی هەبوو. لەڕووی مەیدانی و جێگە و پێگەی خەڵکییەوە زۆرینەی خەڵکی کوردستان لایەنگری حیزبی مێژوویی و نەتەوەیی خۆی واتە حیزبی دێموکڕاتی کوردستان بوو (وەک دواتر ئاکامەکانی یەکەمین هەڵبژاردنەکان بۆ مەجلیسی خوبرەگان و پارلمانیش دەریخست)، بەڵام ژاوە ژاوی فکری و تەبلیغاتیی هێزە چەپە کوردی و ناکوردییەکانی حازر لە کوردستان و گوتارە ئیدئۆلۆژییەکەیان تەشویشێکی زۆری خستبووە سەر وێژمانی نەتەوەیی کورد و لە کۆتاییدا بە زیانی یەکڕیزی و یەکدەنگیی کورد تەواو بوو.

لە وڵامی ئەو پرسیارەی وێبینارەکەدا کە ئایا ئەو ئانتی ئیمپریالیزمەی ئەودەمی لایەنە کوردییەکان دروست بوو یا نا، دەڵێم دروست یا هەڵە ئەو ئانتی ئەمپریالیزمە شتێکی ناچارانە و ڕێگایەک بوو بۆ ئەوەی کورد لانیکەم لە بوارێکدا هاوبەشیی خۆی لەگەڵ ئاقاری زاڵ لە کۆمەڵگەی سەراسەریدا نیشان بدا. ئانتی ئیمپریالیزمی ئەوسا لەو سیغەیەدا کە حیزبی دێموکڕات پەیڕەویی دەکرد، سیاسەتێکی مەعقوول بوو، بەتایبەتی کە ئەو حیزبە داگیرکردنی سەفارەتی ئەمریکا لە تارانی مەحکوم کرد و دواتریش لەپێناوی ڕاکێشانی پشتیوانیی سیاسیی ئورووپاییەکان لە دەرگای سۆسیال دێموکڕاسیی دا. بەڵام لەو شوێنەدا کە لایەنەکانی دیکەی کوردستان پرۆسۆڤیەتیسم (لایەنگری لە شووروەوی) – بە سیغە سەروگوێکراوەکانیشیەوە– و ماکسیمالیزم (ئەوپەڕخوازی) لە دابینکردنی خواستی چینایەتییان دەکردە ئامرازێک بۆ ململانێ لەگەڵ کەمپی نەتەوەیی و زەمینەی ناکۆکی و گرژییان خۆشتر دەکرد، بێگومان هەڵە بوو. بەتایبەتی ئەگەر ئەوەمان لەبەرچاو بێ کە لەڕووی سیاسیەوە ئانتی ئەمپریالیست بوون و نەبوونی کورد لەو کاتەدا نە لەگەڵ ئەمریکا و نە لەگەڵ تاران شتێکی لە مەسەلەکە نەدەگۆڕی. ئەوەش کە ئایا ئەمڕۆ دەبێ چۆن تەعامول لەگەڵ ئەو بابەتە بکرێ، لە دنیای فرەجەمسەری ئەمڕۆدا و لە کاتێکدا کە کۆدەنگیی نەتەوەیی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان زاڵە، نابێ بە چاوی سنووربەندییە ئیدئۆلۆژییەکانی ئەودەم چاو لە هاوکێشە نێونەتەوەییەکانی ئەمڕۆ بکرێ و پێویستە کورد لە هەر جێیەک دەرفەتی ڕاکێشانی سەرنج و پشتیوانیی دەرەکیی بۆ بڕەخسێ، کاری لەسەر بکا و کەڵکی لێ وەربگرێ. بەڵام هێشتا ماون لە کوردستان هێزی کلاسیک و خاوەن پێگەی خۆیان کە هەروا بە چاویلکەی ئەودەم لە فاکتەری نێونەتەوەیی دەڕوانن.

٣/ ئەگەر لە ئاستی ئێراندا خەڵک دەیانزانی چیان ناوێ بەڵام نەیاندەزانی چیان دەوێ، لە کوردستانیش دۆخەکە زۆر باشتر نەبوو، بەتایبەت کە ئەزموون و ئاستی وشیاریی سیاسیی خەڵک و پێگەیشتنی سیاسی و نەتەوایەتیی بژاردەکانیشی وەک ئێستا نەبوو. ڕاستە کوردستان خاوەنی هێزی سیاسیی ڕێکخراو و ڕیشەدار بوو، ئەزموونێکی دوور و درێژی لە خەبات بۆ ویستە نەتەوایەتی و دێموکراتیکەکانی هەبوو و بایکۆتی ڕیفراندۆمی دیاریکردنی نیزامیش لەلایەن خەڵکی کوردستانەوە ئەوەی دەرخست، بەڵام سنووربەندییەکی ڕوون و پتەو و یەکدەست لە دوو بواردا نەکرابوو:

یەکەم، بابەتە ئیدئۆلۆژی و چینایەتییەکەیە کە لە سەرەوە باس کرا. دووەم، پێوەندیی نێوان دێموکڕاسی و مافی نەتەوایەتی. ئەو بابەتەش ڕەهەندێکی تاکتیکی و ڕەهەندێکی ستراتژیی هەیە. ڕەهەندە تاکتیکییەکە جۆری تەعامول لەگەڵ کۆماری ئیسلامی دەگرێتەوە کە بەهۆی جیاوازیی بۆچوونی هێزە سیاسییەکان لەبارەیەوە دەرفەتی ئەوەی پێک هێنابوو کە نەک تەنیا ڕوانگەی ئەو هێزانە بۆ وتوویژ لەگەڵ ڕێژیم وەکیەک و هەماهەنگ نەبێ، بەڵکوو لەنێو حیزبی دێموکڕاتیشدا ڕەوتێک – هەرچەند پەڕاوێزییش بووبێ– سەرهەڵبدا، واتە "پەیڕەوانی کۆنگرەی چوار"، کە پێیان وابوو دەبێ لەگەڵ ڕێژیم بسازێن. لە ڕەهەندە ستراتژییەکەوە، ڕاستە کوردستان خاوەنی داوای نەتەوایەتی بوو کە هێزێکی هەشتا لە سەدیی خەڵک وەک حیزبی دێموکڕات (بەپێی ئاکامی یەکەم هەڵبژاردنەکان) ئاڵاهەڵگری بوو، بەڵام فۆرموولێکی ڕوون و هاوبەش لەنێوان هێزەکانی کوردستاندا بۆ بەرز کردنەوەی ئەو داوایە لەبەردەست نەبوو. ئەوە جیا لەوە کە کوردستان ببووە مەیدانی تەڕاتێنی کۆمەڵێک هێزی ئێرانی کە ڕێک بەدژی مافەکانی کورد دەدوان و کاریان دەکرد.

لەلایەکی دیکەوە (و ئەوە حیزبی دێموکڕاتیش دەگرێتەوە) لەو کاتەدا کوردستان زیاد لە ڕادە پاشکۆ و چاو لە ڕێگای پرۆسەی سیاسیی سەرتاسەری و ڕووداوەکانی تاران و بەتەمای دێموکڕاتیزاسیۆنی ئێران بوو. ئەوە بابەتێکە کە بۆ ئێستاش هەر مەوزووعیەتی هەیە و دڵنیا نیم کە ئێستاش بزووتنەوەی سیاسیی کوردستان لەسەر ئەوە ساغ بووبێتەوە کە بۆ ئەوەی بە ئامانج بگا پێشدا دەبێ کار لەسەر خۆی بکا و بۆخۆی ببێ بە فاکتەر و "دوفاکتۆ" (واقیعی مەیدانی)یەکی وەها لە کوردستان زاڵ بکا کە بە هیچ هێزێک زەوت نەکرێتەوە. بێگومان کورد دەبێ لە ئاستی ناوەندی و سەراسەریدا چالاک بێ، بەڵام ئەو چالاکبوونە لەناوەنددا پێشدا دەبێ پشت بە بەهێزبوون لە کوردستان و بەهێزکردنی جەمسەری نەتەوە بندەستەکانی دیکەی ئێران ببەستێ نەک ئەوە کە تەنیا لەسەر تەوەری دیالۆگی بێکۆتایی و دانوستانی بێبەرهەم لەگەڵ هێزە ناوەندگەرا بەناو سەراسەرییەکان بخولێتەوە.

٤/ کەمایەسییەکی دیکەی پاش ئینقلاب لە کوردستان ئەوە بوو کە سەرەڕای ئەوە کە حیزبی دێموکڕات ئادرەس و بڵێندگۆ سەرەکییەکەی هاواری کوردستان ڕوو بە ئێران و دەرەوە بوو، کورد لە مەرجەعیەتێکی یەکگرتووی سیاسی بێبەش بوو. لەوەش خراپتر، بەهۆی نەبوونی ئەزموونی پێکەوە کارکردنی پێشووتری حیزبە کوردییەکان، بەتایبەت لەسایەی ئەو فاکتەرە ئیدئۆلۆژییەی باس کرا کە لەڕاستیدا بیانوویەک بوو بۆ پاساودانی یەکتر تەحەمولنەکردن و حەساسیەت بە حیزبە نەتەوەییەکە کە حیزبی دێموکڕات بوو، پێوەندیی نێوان ئەو حیزبانە زۆر خراپ بوو تا ئەوە کە گەیشتە گرژی و شەڕی نێوخۆیی کوردستان. ئێستا بەخۆشییەوە بابەتە ئیدئۆلۆژییەکە ئەوەندە لە ئارادا نیە، بەڵام دڵنیا نیم کە ئەقڵیەتی ڕکابەریی خراپ و وە یەکتر هەڵنەکردن لە ئەگەری ئاڵوگۆڕدا جارێکی دیکە سیناریۆ شوومەکانی ڕابردوومان لێ دووبارە نەکاتەوە. بۆ عیلاجی ئەو دەردە پێویستە هەرچی زووە فکرێک بۆ مەسەلەی چەک و چەکداری بکرێتەوە. بێگومان گەلێکی وەک گەلی کورد کە هەڕەشەی لەسەرە پێویستە هێزی پێشمەرگە هەردەم بپارێزرێ، بەڵام دروست وایە پێش ئەوەی بۆشایی دەسەڵات لە ئێران و کوردستان دروست بێتەوە، مێکانیزمێک بۆ یەکخستنی هێزی پێشمەرگە لەنێوان هەموو حیزبەکان (هەر کامە بەپێی قورسایی و ڕێژەی خۆی) دابنرێ و ئەو هێزە تەنیا بە بڕیاری ستادێکی هاوبەشی فەرماندەیی و بۆ کۆنترۆڵ و دیفاع لە خاکی کوردستان و نەک بەدژی یەکتر بجوڵێندرێ.

مەسەلەی دیکە و گشتیتر هەر لێرەدا، یەکگرتنی سیاسیی هێزە کوردییەکان لەسەر بنەمای چارتێکی ئەخلاقی و پەیمانێکی ستراتژی بۆ ئێستای خەبات و قۆناغی گواستنەوە و دواتریشە. بەداخەوە ئەزموونی هەیئەتی نوێنەرایەتیی گەلی کورد لە پاش ئینقلاب زۆر کورتخایەن و دەڵەمە بوو و ئەزموونی دواتری ناوەندی هاوکاریی حیزبەکانی کوردستانی ئێرانیش بەهۆی فراوان نەبوون و پتەو نەبوونی...

درێژەی لاپەڕەی ١٠

پرۆکسی بەدوای دێموکراسی و دابینکردنی مافی مەدەنییەوە نییە

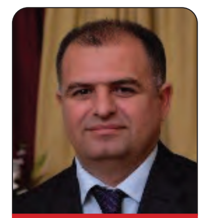

ئازاد مستۆفی

"الاستقوا بالخارج" چەمکێکی سیاسییە لە وڵاتانی عەرەبیدا کە ئاماژەیە بۆ گرووپێک، حیزبێک یان بزووتنەوەیەکی سیاسی کە هەوڵی بەدەستهێنانی پشتیوانیی دەرەکی دەدات بە هەر ڕێگەیەکی شەرعی یان ناشەرعی، بۆ ئەوەی لە بەرامبەر ڕکابەرە سیاسییەکانیدا پێگەی خۆی بەهێز بکات. ئەم بزووتنەوە سیاسییانە سیاسەتێکی "لەسەر هێڵی موشتەری Client Politics" پەیڕەو دەکەن بۆ ئەوەی سەرنجی زلهێزە دەرەکییەکان ڕابکێشن و لەبری پشتبەستن بە پاڵپشتی نێوخۆیی چین و توێژە جیاجیاکانی گەلی وڵاتەکەیان، ڕوو لە ئەکتەرە بیانییەکان دەکەن.

ئەم بزووتنەوەیە سیاسییە دەسەڵاتی خۆی لە هێزی پشتیوانیکراوی بیانی Foreign-backed Strength وەردەگرێت و وەک پرۆکسیی ئەوان کارا دەبێت. لەڕاستیدا ئەم گرووپە یان بزووتنەوە سیاسییە بایەخێک بۆ ئیرادەی دانیشتووانی ئەو خاکە نادات کە تێیدا دەژی، یان کاریان بۆ دەکات، بەڵکوو دەسەڵات و کاریگەریی خۆی بۆ ڕازیکردنی سیاسەتی ڕاگوزەری بیانییەکان و مامەڵەکردن لەگەڵ دەسەڵاتە دەرەکییەکان دادەنێت و دەبێتە ئەکتەرێکی هاوئاراستە لەگەڵ دەسەڵاتە بیانییەکان Externally Aligned Actor. پرۆکسی، لە یارمەتیی ئابووری Rentier Politics وەکوو کەرەستەیەک بۆ وەدەستهێنانی دەسەڵات و ڕکابەریی لەگەڵ حزبەکانیتر کەڵک وەردەگرێت و، لە پرۆمۆتی میدیایی ئەوان Media Proxy بەهرەمەند دەبێت.

گرووپی سیاسیی سەر بە پشتیوانی دەرەکی، لە کاتی بەدەستهێنانی دەسەڵاتدا، چەندین ئیمتیاز بە لایەنگرانی بیانیی خۆی بۆ پاراستنی دەدات و لە ڕاستیدا، ئەم پەیوەندییە دەبێتە هۆی کۆنترۆڵی ناڕاستەوخۆی وڵاتی بیانی بەسەر سەرچاوە ئابووری، سیاسی یان بڕیاردانی سەرەکیی وڵاتی خانەخوێ و دەتوانرێت وەک فۆرمێک لە نیوکۆلۆنیالیزمی Neo-Colonialism وەسف بکرێت.

ئەگەر حکوومەتێکی بە وەکالەت دوای هاتنە سەر دەسەڵات ئیمتیازاتی ئابووری وەک گرێبەستی دەرهێنانی سەرچاوە سرووشتییەکان یان ئیمتیازاتی باج بداتە وڵاتێکی بیانی، ئەم ڕەفتارە هاوشێوەی وابەستەیی ڕەنتیەر Rentier State Dependency پێناسە دەکرێت. لە بواری دیپلۆماسیشدا ڕوو دەکاتە Payback Diplomacy پێدانەوەی دیپلۆماسی. واتە هێزێکی سیاسی کە دەسەڵاتی خۆی لە یارمەتیی دەرەکییەوە وەردەگرێت، دوای هاتنە سەر دەسەڵات، هەوڵ دەدات لە ڕێگەی ئیمتیازە ئابووری، دارایی، یان ستراتیژییەکانەوە هاوکارییەکانی وڵاتی پشتیوان قەرەبوو بکاتەوە.

پرۆکسییەکانی جیهانی عەرەب و ئێران

لە مێژووی هاوچەرخدا وابەستەیی بزووتنەوە سیاسییەکان بە زلهێزە بیانییەکان یەکێک لە گرنگترین پرسە سیاسییەکانی ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست و جیهانی عەرەبی بووە. ئەم وابەستەییانە بەزۆری بۆ بەدەستهێنانی پشتیوانی دارایی، سەربازیی یان سیاسی لە وڵاتانی زلهێزەوە دامەزراون و لێکەوتەی ئابووری، کۆمەڵایەتی و سیاسیی بەرفراوانیان هەیە. نموونەی بزووتنەوە سیاسییە پەیوەندیدارەکان لە وڵاتانی عەرەبی و ئێران بریتین لە:

لوبنان و حیزبوڵڵا

حیزبوڵڵای لوبنان یەکێکە لە نموونە دیارەکانی گرووپە سیاسی و سەربازییەکانی سەر بە ناوچەکە. ئەم گرووپە لە سەرەتای دروستبوونیەوە لە هەشتاکانی سەدەی ڕابردووەوە، پاڵپشتیی ڕاستەوخۆی دارایی، چەک و مەشق و ڕاهێنانیان لە ئێران وەرگرتوە. ئەم بەستراوەییە ئەوەندە ئاشکرایە کە حیزبوڵڵای لوبنان بە فەرمی وەک هێزی بەوەکالەتی ئێرانە لە لوبنان و ناوچەکەدا. هاوکات حیزبوڵڵای لوبنان بە کەڵکوەرگرتن لەو پاڵپشتییە، بووەتە ئەکتەرێکی گرنگی نێوخۆیی و ناوچەیی کە لە شەڕەکانی غەززە و سووریادا بەقازانجی حەماس و حکوومەتی بەشار ئەسەد دەستێوەردانی دەکرد و ئەم دەستێوەردانانە بووە هۆی کوشتنی سەرکردەکانی ئەم گرووپە میلیشیاییە.

یەمەن و حوسییەکان

حوسییەکان لە یەمەن نموونەیەکی دیکەی ئەو گرووپانەن کە پەیوەستن بە زلهێزێکی دەرەکییەوە. ئەو گرووپە کە لە سەرەتادا وەک بزووتنەوەیەکی نێوخۆیی لە باکووری یەمەن سەری هەڵدا، وردە وردە بووە یەکێک لە هێزە بەوەکالەتەکانی ئێران لەبەرامبەر ئەو هاوپەیمانییەی کە سعووی و ئیمارات سەرۆکایەتییان دەکرد. حوسییەکان لە لایەن ئێرانەوە پاڵپشتی دارایی دەکرێن و چەکیان دەدرێتێ و ئەمەش ڕۆڵێکی گرنگی هەبووە لە پەرەسەندنی شەڕی نێوخۆی یەمەن و هەروەها گرژییە دەریاییەکان لە ناوچەکەدا. بێگومان هاوکاریی ماددی کە دەبوو بۆ گەشەپێدان و خۆشگوزەرانی لە شەڕەکەدا خەرج بکرایە، بۆ درێژەدان بە شەڕ و کوشتن بەکار هێنراوە.

عێراق و گرووپی میلیشیایی شیعە

لە عێراق، گرووپە میلیشیا شیعەکانی وەک کەتائیبی حیزبوڵڵا، عەساعیب ئەهلی حەق و ڕێکخراوی بەدر نموونەی ئەو گرووپانەی سەر بە ئێرانن کە لەلایەن سوپای قودسەوە ڕێکخراون و ئاراستە دەکرێن. هەروەها ئەو میلیۆنەها دۆلارەی ئەم گرووپانە خەرجی دەکەن لە باخەڵی خەڵکی ئێرانە کە بۆخۆیام لە دۆخێکی ئابووریی پڕ قەیراندا دەژین. ئەم گرووپانە نەک هەر لە گۆڕەپانی سەربازیدا بەڵکوو لە گۆڕەپانی سیاسیی عێراق و ناوچەکەشدا ڕۆڵێکی گرنگ دەگێڕن. پشتیوانیی ئێران لەم گرووپانە لە ڕێگەی چەک و مەشق و دارییەوە، کاریگەریی تارانی لە پێکهاتەی سیاسی عێراق لە دوای ڕووخانی سەدام حوسێن بەهێزتر کردوە. کردەوەی پرۆکسییەکانی ئێران لە عێراق بووەتە هۆی پەرەسەندنی شەڕی ئایینی و تایفەگەری و قووڵبوونەوەی ناکۆکیی نێوان دەسەڵاتە ئایینییە شیعەکان و ناکۆکی نێوان بەغدا و هەولێر.

فەلەستین و حەماس

حەماس وەک بزووتنەوەیەکی ئیسلامیی-فەلەستینی لەلایەن قەتەر، تورکیە و ئێرانەوە پشتیوانیی دارایی و سیاسیی وەرگرتوە. ئێران یەکێک لە لایەنگرانی سەرەکیی بزووتنەوەی حەماسە بەتایبەتی لە سالانی ٢٠٠٠ ەوە، پێداویستییە دارایی و چەکدارییەکان بۆ ئەو گرووپە دابین دەکات. ئەم پشتیوانییە بەشێکە لە ستراتیژیی ئێران بۆ فراوانکردنی نفووزی ناوچەیی و بەرپەرچدانەوەی کاریگەریی ئیسرائیل و هاوپەیمانە ڕۆژئاواییەکانی کە بێگومان ڕووداوە خوێناوییەکانی ئەم دوایییەی غەززە بەرهەمی بوونی ئەو پرۆکسیانەیە.

ئێران و ڕۆڵی زلهێزەکان لەنێو دەسەڵات و هەندێ گرووپی سیاسی

سەردەمی قاجار

هەر لە سەردەمی قاجارەوە، ئێران بەهۆی پشتبەستنی هەندێ پاشا، سەرۆکوەزیران، نوخبە و پیاوانی ئایینی بە ڕووسیە یان بەریتانیا، هەمیشە لەژێر کاریگەریی زلهێزەکاندا بووە. گرێبەستەکانی وەک "تورکمانچای" و "گوڵستان" و هەروەها ئیمتیازە ئابوورییەکانی وەک ئیمتیازی "ڕۆیتەرز" یان "تەنباکوو"، نموونەی پشتبەستنی ئابووری و سیاسیی ئێران بە زلهێزە دەرەکییەکان لەم سەردەمەدایە. قاجارەکان لە ماوەی دەسەڵاتدارێتیی خۆیاندا بەکردەوە نەیانتوانیوە سەربەخۆیی سیاسییان بەرامبەر بە زلهێزەکان بپارێزن و زۆرێک لە بڕیارە گرنگەکان لەژێر کاریگەریی هێزی دەرەکی یاخود دەوڵەتێکی بیانیدا بووە. ڕێککەوتنە بازرگانییەکان و چەندین ئیمتیازاتی ئابووری کە پاشاکان، شازادەکان، یان سەرۆکوەزیرانی سەردەمی قاجار بۆ مانەوەی خۆیان لە دەسەڵاتدا، موزایەدەیان بە وڵاتەوە کردوە بووەتە هۆی دابڕانی ٣،٤١٣،٠٠٠ کیلۆمەتر چوارگۆشە لە ئێران، واتە نزیکەی ٣.٥ میلیۆن کیلۆمەتر چوارگۆشە و ئەمە لە مێژووی ئێراندا بێوێنەیە و لە وڵاتانی دیکەشدا دەگمەنە.

پەهلەوی و کۆماری ئیسلامیی ئێران

ڕەزاشا کە لە ڕێگەی کودەتا و بە پاڵپشتیی بریتانیا هاتە سەر دەسەڵات، لەلایەن هەمان پاڵپشتی بیانییەوە لە پۆستەکەی وەلا نرا و بۆ باشووری ئەفریقیا دوور خرایەوە و هەتا مردنی لەوێ مایەوە. لە سەردەمی ڕەزاشادا پەیمانی سەعدئاباد بەسترا و، ناوچەی ئارارات بە ڕووبەری ٨٠٠ کیلۆمەتر چوارگۆشە بە تورکیە و ناوچەی دەشتی ناهید بە ڕووبەری ٣٠٠٠ کیلۆمەتر چوارگۆشە بە ئەفغانستان و ناوچە نەوتییەکانی بە ڕووبەری ١٨٠٠ کیلۆمەتری چوارگۆشە بە عێراق درا، کە لەلایەن ڕەزا شا پەهلەوی لە ساڵی ١٣١٦ی هەتاوی واژۆ کراوە. ساڵی ١٣٣٣ بە ڕەزامەندیی محەمەد ڕەزاشا پەهلەوی، خاکی ناوچە سنوورییەکانی باکووری ڕۆژئاوای (بەرام تپە، دیمان، تازەکن، باغچەسرا و...) و زەویی مەزرای فیروزە، گوندێک و دوو پارچە زەوی بە یەکێتیی سۆڤیەت درا. لە ساڵی ١٣٤٩ خاکی بەحرێن لەلایەن بنەماڵەی پەهلەوی لە ئێران جیا کرایەوە. بەڵام ئەم گوێلەمست بوونانەی ڕێژیمەکانی ئێران بە زلهێزە دەرەکییەکان نەیتوانی بەربەستێک لە بەردەم شەپۆلی ئاڵوگۆڕ و شۆڕش دروست بکەن و ڕێژیمی پەهلەوی ڕووخا.

لە مانگ و ساڵانی سەرەتای ڕووخانی پاشایەتیی پەهلەویدا، حیزبی کۆماری ئیسلامی بە سەرۆکایەتیی کەسانی وەک ئایەتوڵڵا محەمەد بەهەشتی و سەید عەلی خامنەیی، ڕۆڵێکی گرنگی لە سەقامگیرکردنی ڕێژیمدا بینی. ئەم حیزبە کە لە پشتیوانیی هێزە بناژۆخوازە ئیسلامییەکان و هەروەها بەشێک لە زلهێزە دەرەکییەکانی وەک یەکیەتیی سۆڤیەت بەهرەمەند بوو، توانی دەسەڵاتی خۆی لە پێکهاتە سیاسییە نوێیەکەی ئێراندا بچەسپێنێت و ڕکابەرەکانی تیرۆر بکات یان لەناویان ببات. ئایەتوڵڵا خومەینی، کە لە ساڵی ١٣٤٢ی هەتاوییەوە لە پشتیوانیی میدیای فارسیی بی بی سی بەهرەمەند بوو، لە ماوەی ساڵانی دەسەڵاتداریدا، پشتیوانیی تەواوی ڕووسیە و بەشێک لە هێزە بیانییەکانی هەبوو. و سەید عەلی خامنەیی، جێنشینی خومەینیش بە هەمان شێوە و ئێستاش قەرزاری زلهێزەکانی ڕۆژهەڵاتە بۆ پاراستنی ڕێژیمەکەی.

ئێران و نموونەی هاوچەرخی "الاستقوا بالخارج"

لە نێو نموونە هاوچەرخەکانی گۆڕەپانی سیاسەتی ئۆپۆزسیۆنی ئێران لە دەرەوەی وڵات کە بە دوای پشتیوانیی دەرەکیدا دەگەڕێت بۆ لەنێوبردن و نەهێشتنی ڕکابەرە سیاسییەکانی نەک بەرەنگاربوونەوەی دەسەڵاتی پاوانخوازانەی ئێران، دەتوانرێت بە ڕوونی ئاماژە بە گرووپی پەهلەوی بکرێت. ئەم گرووپە کە پێشتر وانەی خۆی لە حوکمڕانی و بەربڵاویی گەندەڵیی ئیداری و دارایی داوە و، مێژووی کوشتنی بەکۆمەڵی نەیارانی سیاسی و کوشتنی گەلی خۆی هەیە؛ ئێستا دەیەوێت لە هەر هەلومەرجێکدا بگەڕێتەوە سەر دەسەڵات و وەک ئۆپۆزیسیۆنی کۆماری ئیسلامی خۆی دەخاتە بەردەم زلهێزە دەرەکییەکان. بەڵام لە واقیعدا وەک پرۆکسییەکی مۆدێرن بۆ هەندێک وڵاتی بیانی دەجووڵێتەوە.

تاقمی پەهلەوی کە پشتیوانیی دارایی و میدیایی بەشێک لە تاک و ڕەوتی ڕۆژئاوایی و شانشینی سعوودیەی هەیە، هەوڵێکی هاوبەش دەدات بۆ بەکارهێنانی ئەم پشتیوانییە بە مەبەستی بەهێزکردنی پێگەی خۆی بەرامبەر بە ئۆپۆزیسیۆنی بنەڕەتی کە شەڕی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی دەکات. لۆبیکردنی ئەم بە وەکالەتە، کە تا دوێنێ محەممەدڕەزا پەهلەویی بە تاکە پادشای شیعەی جیهان ناو دەبرد و وتاری ئاگرینی دژ بە ئیسرائیل و بەهاییەکان دەدا، ئەمڕۆ لەگەڵ وەرچەرخانی دەسەڵات، کوڕی شا بەهەزینەکردنی بەرچاو، توانیویەتی کەسایەتییە ناودارەکان لەڕووی داراییەوە ڕابکێشێت و سوپایەک لە فەزای ئەلیکترۆنیدا دروست بکات و بوختانی قێزەون دژی چالاکانی سیاسی و مەدەنی بڵاو دەکاتەوە و وێنەیەکی زیادەڕەویی لە خۆی بە بەکارهێنانی تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان و میدیای پرۆکسییەوە پێشان دەدات. لە کاتێکدا مێژووی ئەدای ڕەزا پەهلەوی سەبارەت بە توانای جێبەجێکردنی ئەم بەڵێنانە پرسیاری جددی دێنێتە ئاراوە و ئەو هەوڵی زۆر بۆ فرۆشتنی خەونەکانی دەدات. دەرەنجامی سیاسەتەکانی ئەم گرووپە الاستقوا بالخارج، نەفرەت و دووبەرەکینانەوە لە نێوان گرووپە سیاسییەکان، هەوڵنەدانی جددی بۆ ڕێکخستن دژی دیکتاتۆری، هێرشی فیزیکی و سۆشیال‌میدیایی بۆ دژبەرانی ڕاستەقینەی دیکتاتۆری و لەکۆتاییدا بوون بە هۆبەیەکی سوپای قودس لە دەرەوەی ئێران.

بێگومان هەروەک لەم وتارەدا بەکورتی ئاماژەی پێدراوە، وابەستەیی تەواوەتی بزووتنەوەیەکی سیاسی بە زلهێزە دەرەکییەکان دەرئەنجامی قەرەبوو نەکراوەی هەیە بۆ سەربەخۆیی و سەروەریی دیموکراسی و دانانی پێوەرە گشتگیرەکانی مافی مرۆڤ. شیکاریی نموونە جۆراوجۆرەکان، لە حیزبوڵڵای لوبنانەوە تا گرووپی پەهلەوی دەیسەلمێنێت کە ئەم وابەستەبوونانە زۆرجار دەبێتە هۆی زیادبوونی قەیرانە نێوخۆییەکان و چڕبوونەوەی دەستێوەردانەکانی دەرەکی.

ئایندەی سیاسیی ئێران پێویستیی بە وشیاری و هەوڵدان هەیە بۆ کەمکردنەوەی ئەو وابەستەییانە و پتەوکردنی پشتیوانیی جەماوەری و ڕێکخراوە مەدەنییە بەرفراوانەکانی نێو خەڵک. ئەوەی لە بەرخۆدانی مەدەنیی لەمێژینەی کوردستاندا دەبینرێت، نموونەیەکی بەرچاوی سەربەخۆیی سیاسیی حیزبی دیموکراتی کوردستانە. ئەم حیزبە بە درێژایی مێژووی خەباتی خۆی هەوڵی دامەزراندنی کۆمەڵگەیەکی ئامادەکراو بۆ بناغەی دیموکراسی و مافی مرۆڤ لە ڕێگەی ڕێکخستنی مەدەنی بەرفراوانەوە داوە و لە ساتەوەختە گرینگەکانی خەباتیشدا هاوپەیمانی لە نێوان لایەنە ئۆپۆزسیۆنەکانی مەیدانەکەدا دابین کردوە. هەروەها حیزبی دێموکرات بە پەروەردە و ڕاهێنان و ڕێکخستنی سیاسیی بەرفراوان لە ماوەی ساڵانی بەردەوامی خەباتی خۆیدا توانیویەتی پەیامی یەکگرتوویی کوردستان لە ڕێی مانگرتنە مەدەنییەکان بەرامبەر داگیرکەران و ستەمکاران بەگوێی کۆمەڵگەی جیهانی و ناوەندە نێودەوڵەتییەکان بگەیەنێت و لە کوردستان سیمایەکی لانکەی شارستانییەت و یەکگرتوویی کە جیاوازە لەگەڵ ناوچەکانیتری بۆ بەردەنگی ڕێگەی ئازادی و دیموکراسی پێشان بدات.

***

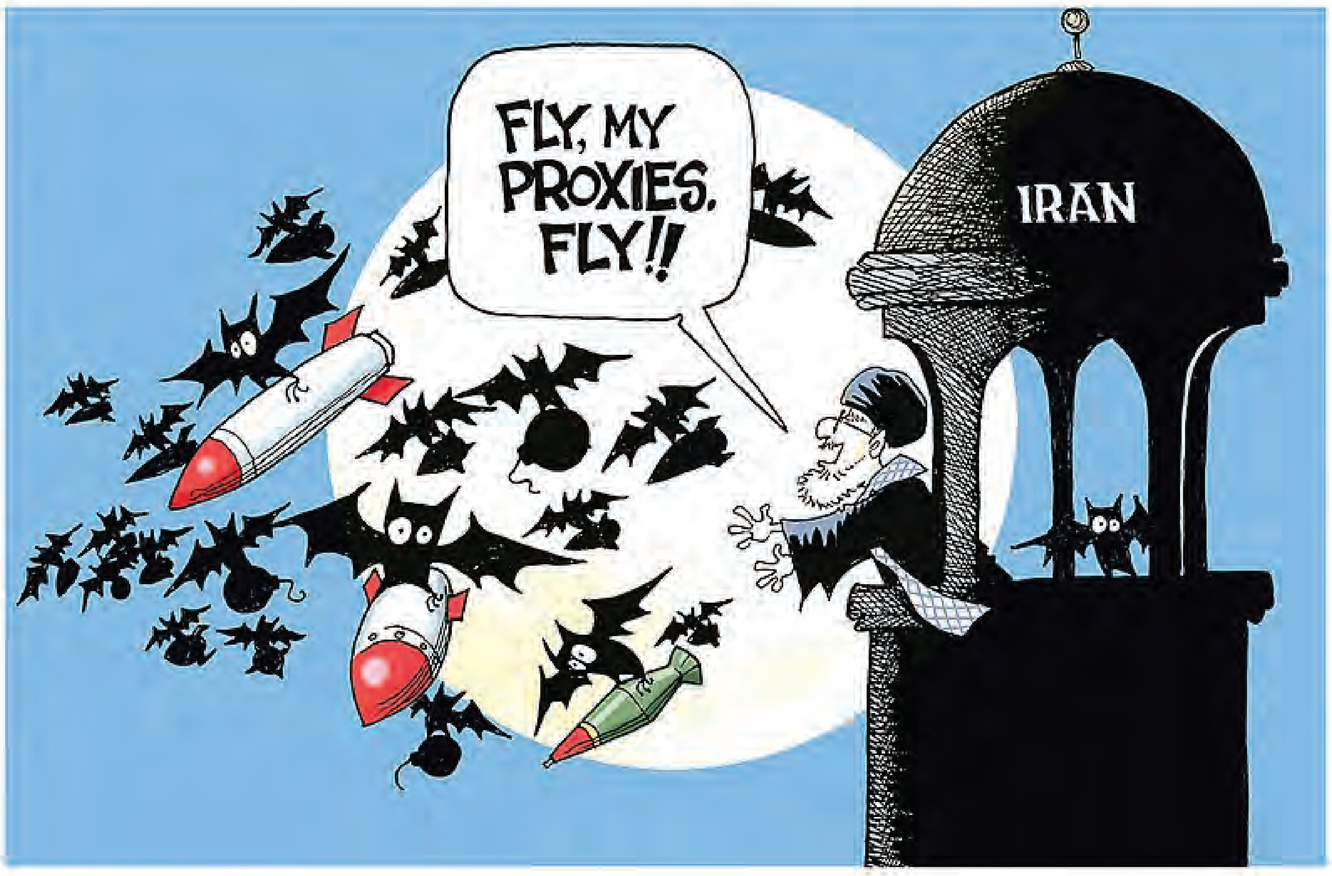

ئایندەی سیاسیی ئێران پێویستیی بە وشیاری و هەوڵدان هەیە بۆ کەمکردنەوەی ئەو وابەستەییانە و پتەوکردنی پشتیوانیی جەماوەری و ڕێکخراوە مەدەنییە بەرفراوانەکانی نێو خەڵک. ئەوەی لە بەرخۆدانی مەدەنیی لەمێژینەی کوردستاندا دەبینرێت، نموونەیەکی بەرچاوی سەربەخۆیی سیاسیی حیزبی دیموکراتی کوردستانە. ئەم حیزبە بە درێژایی مێژووی خەباتی خۆی هەوڵی دامەزراندنی کۆمەڵگەیەکی ئامادەکراو بۆ بناغەی دیموکراسی و مافی مرۆڤ لە ڕێگەی ڕێکخستنی مەدەنی بەرفراوانەوە داوە و لە ساتەوەختە گرینگەکانی خەباتیشدا هاوپەیمانی لە نێوان لایەنە ئۆپۆزسیۆنەکانی مەیدانەکەدا دابین کردوە

کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان و دەسپێکی قۆناغێکی نوێ

مادح ئەحمەدی

ئیدیۆمێکی جوان و فرە واتای ئینگلیزی هەیە کە دەبێژێ "کۆتایی قۆناغێک، دەستپێکە بۆ قۆناغێکی دی". لە سۆنگەی ئەم پەندەوە کاتێ قۆناغێک، ورزێکی ژیان، پرۆژەیەک یان سەفەرێک کۆتایی دێت، بە مانای کۆتایی نییە، بەڵکوو سەرەتای وەرزێکی نوێیە. دەکرێ ئاواش ڕاڤە بکرێ کە ژیان بریتییە لە سووڕی بەردەوامی گۆڕانکاریی و گەشەی ژیاریی مرۆڤەکان. بۆ وێنە، تەواوکردنی قۆناغێک لە خوێندنی زانکۆ، بە واتای کۆتایی قۆناغی فێربوون نییە. بەدیوێکی دیکەدا کۆتایی قۆناغێک دەکرێ کردنەوەی دەروازەیەکیش بەرەورووی کۆمەڵێک دەرفەتی دیکە و زاڵبوون بەسەر ئاڵنگارییەکان بێت. ئەگەر بمانەوێ لە ڕووە سیاسییەکەوە خوێندنەوەیەک بۆ ئەم پەندە بکەین، ئەوا دەکرێ بێژین کۆتایی قۆناغێک لە ژیانی بزاوتێکی سیاسی، واتە دەسپێکی سەرەتایەکی نوێیە لە خەبات بە گوتار و خوێندنەوەی نوێوە. لەم ڕوانگەوە ئەم وتارە باس لە کۆنگرەی ١٧ی حیزبی دێموکڕاتی کوردستانی ئێران دەکا کە بە "کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکڕاتەکان" ناودێر کراوە. ئەم کورتە خوێندنەوەیە، بە سەرنجدان بە گرنگیی کۆنگرەکە لەم قۆناغەدا، تیشک دەخاتە سەر ئەرک و بەرپرسیاریەتییەکانی حیزبی دێموکڕات لە دوای ئەم قۆناغەوە لەهەمبەر دۆخی ئارایی و داهاتووی بزاوتی سیاسیی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان.

گرنگیی کۆنگرەی ١٧ بۆ حیزبی دێموکڕات

لە بنەڕەتدا گرتنی کۆنگرە، وەک مکانیزمێکی دێموکڕاتیک بۆ نوێکردنەوەی گوتار و سیمای حیزب بووەتە بەشێک لە ناسنامەی مێژوویی حیزبی دێموکڕات. حیزبی دێموکڕات وەک بە ڕابردووترین حیزبی کوردی، بەردەوام هەوڵی داوە لە کاتی خۆیدا کۆنگرە بگرێ و بۆ ڕێبەریی و ئۆرگانەکانی ڕەوایەت لە ئەندامانی وەربگرێ و لەخۆیدا داخوازییە ڕەواکانی بزووتنەوەی سیاسیی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بەڕۆژ بکاتەوە و نوێنەرایەتیی بزاوتێکی نەتەوەیی بکات. حیزبی دێموکڕات تەنانەت لە قورسترین قۆناغی خەباتی خۆیدا لە ساڵەکانی دەیەی ٦٠ی هەتاوی کە لە چەند بەرەوە لە شەڕدا بووە لەگەڵ کۆماری ئیسلامی، هەوڵی داوە و توانیویەتی دوو ساڵ جارێک خۆی نوێ بکاتەوە و کۆنگرە پیک بێنێت. جیاواز لە کۆنگرەکانی پێشوو، بەتایبەتی لەبەر دوو هۆکار، دەکرێ بێژین گرتنی کۆنگرەی ١٧ی حیزبی دێموکڕات لە دۆخی ئێستادا، پڕ گرنگ و مێژوویی بوو.

یەکەم: دوای یەکگرتنەوەی بنەماڵەی گەورەی دێموکڕات و سەرهەڵدانی شۆڕشی ژینا، حیزبی دێموکڕات کەوتە دۆخێکی تەواو هەستیار و نوێیەوە و بنکە و کەمپەکانی حیزب کرانە ئامانجی هێرشە یەک لە دوای یەکە درۆنی و هاژەکییەکانی کۆماری ئیسلامی. جیا لەم هێرشانە چەند کادر و پێشمەرگەی حیزب لە شارەکانی باشووری کوردستان تیرۆر کران. لە ئەنجامی ئەم دۆخەدا ڕێککەوتننامەی ئەمنیی نێوان عێراق و ئێران بۆ کەلەپچەکردنی حیزبی دێموکڕات و بزووتنەوەی کورد لە ڕۆژهەڵات هاتە ئاراوە. هاوکات، تیمێکی تایبەتیی سپای پاسداران و وەزارەتی ئیتلاعات تایبەت بەدواداچوونیان بۆ ئەوە دەکرد ڕێگا نەدەن حیزبی دێموکڕات کۆنگرە بگرێت و یان لە ئەگەری گرتنیدا، بتوانن کۆنگرەکە بکەنە ئامانج. ئەگەرچی ئەم دۆخە وای کرد کە حیزبی دێموکڕات نەتوانێ لە کاتی خۆیدا کۆنگرەکە بەڕێوە ببا، بەڵام حیزبی دێموکڕات لە هیچ دۆخێکدا ئیرادە و سەربەخۆیی خۆی لە بڕیارداندا بە دەستەوە نەداوە و لەوەشدا هەر حیزبی دێموکڕات سەر کەوت.

دووەم: دوای یەکگرتنەوەی بنەماڵەی گەورەی دێموکڕات، ئەم کۆنگرەیە، واتە کۆنگرەی "کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکڕاتەکان" یەکەم کۆنگرەی حیزب بوو، بۆیە لەم ڕووەوە کۆنگرەکە ئەرکی خۆی جێبەجێ کرد و ڕەوایەتیی بەخشی بە یەکگرتنەوەکە و ئەو ڕێککەوتنانەی بۆ تێپەڕاندنی ئەم قۆناغە و بەڕێوەبردنی حیزب تا کۆنگرە کرابوون. بۆیە لێرەوە بەدوا حیزبی دێموکڕات ماڵاوایی لە قۆناغێک دەکات و پێدەنێتە قۆناغێکی تازەوە.

بەرەو قۆناغێکی نوێ

پاش هەڵبژاردنی ڕێبەریی نوێ و کۆتایی کارەکانی کۆنگرەی ١٧ چاوەڕوانی خەڵک لە حیزبی دێموکڕات ئەوەیە بتوانێ لە فۆرمێکی نوێ و یەکانگیردا نوێنەرایەتیی بزاوتی سیاسیی کورد و ناسنامەی نەتەوایەتی کورد لە ڕۆژهەڵات بکات.

لە سەردەمی شۆڕشی ژینا و دواتریش، زۆر جار لە وڵامی ڕەخنە و چاوەڕوانییەکانی خەڵکدا ئەو گوشارە ئەمنییەتییەی کە بۆ سەر حیزبی دێموکڕات دروست کرابوو، هۆکارێک بوو و ڕەنگە تا ڕادەیەکیش خەڵک لەم بارەوە هەلومەرجی حیزبیان لەبەرچاو گرتبێت. ئێستا کە کۆنگرە کۆتایی پێ هاتوە، ئەم هاوکێشەیەش گۆڕاوە. ئەمە بەو مانایە نییە کە گوشار و هەڕەشەکانی کۆماری ئیسلامی کۆتاییان پێ هاتوە، ڕێک بەپێچەوانەوە لە داهاتووشدا ئەم هەڕەشانە بەردەوام دەبن و چەند پاتە دەبنەوە. بۆیە پێویستە حیزبی دێموکڕات خۆی لەگەڵ ئەم قۆناغە نوێیەدا زیاتر ڕێکبخات و ڕێگا نەدا ئەو دۆخە ئەمینیەتییەی بەسەریدا سەپاوە، ببێتە هۆی لەکیسچوونی دەرفەتەکان و باندۆری حیزبی دێموکڕات لەسەر ڕووداوەکانی نێوخۆی ڕۆژهەڵاتی کوردستان کاڵ بکرێتەوە. چونکە لە ماوەی نزیک بە ١٠ ساڵی ڕابردوودا ژیانی سیاسی حیزبی دێموکڕات لەژێر کاریگەریی هێرش و هەڕەشەکانی کۆماری ئیسلامیدا گۆڕانکاریی بە خۆیەوە بینیوە و بێگومان ژینگەی سیاسی حیزبی دێموکڕات ناگەڕێتەوە بۆ سەردەمی پێش شۆڕشی ژینا و ساڵەکانی پێشتر.

لە سەردەمی شۆڕشی ژینا و دواتریش بەتایبەتی لە ڕێوڕەسمە نەورۆزییەکانی ساڵی پاردا، بۆمان دەرکەوت کە کەشی سیاسیی ڕۆژهەڵاتی کوردستان بەتەواوەتی گۆڕاوە و ئاستی داخوازییەکانی خەڵک چووەتە سەرێ و بەرامبەر بە کۆماری ئیسلامیش ڕادیکاڵترن. لەم بارەوە پێویستە حیزبی دێموکڕات لەگەڵ ئەم ئاڵوگۆڕە وێژمانییە خۆی بەڕۆژ بکاتەوە و بە خوێندنەوەیەکی نوێیەوە هەوڵ بدا کاریگەری لەسەر ئاراستەی ڕووداوەکانی داهاتووی ڕۆژهەڵاتی کوردستان دابنێت. بەلەبەرچاو گرتنی پێگەی مێژوویی و جەماوەریی حیزبی دێموکڕات، ئەم حیزبە دەتوانێ ڕۆڵی خۆی سەرلەنوێ پێناسە بکاتەوە و لە پێوەندیی و دیالۆگێکی بەردەوامدا بێت لەگەڵ نێوخۆی ڕۆژهەڵاتی کوردستان. بۆ ئەم مەبەستە حیزبی دێموکڕات دەتوانێ چەتری کۆکەرەوە بێت و گرووپ و هێزە کاریگەرەکانی نێو گۆڕەپانی خەبات لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دژی کۆماری ئیسلامی لە فۆرمێکی یەکانگیردا یەکبخات.

لەم پێوەندییەدا یەکێک لە ئاڵنگارییەکانی بەردەم بزاوتی سیاسیی کورد لە ڕۆژهەڵات، نەبوونی یەکگرتوویی گوتارییە لە نێوان هێز و لایەنە جیاوازەکاندا. لە کاتێکدا کە حیزبی دێموکڕات نوێنەرایەتیی گوتارێکی شوناسخوازانەی نەتەوەیی لە ڕۆژهەڵات دەکات، لایەنی دیکە هەیە کە ڕەنگە ئاستی خواستە نەتەوەییەکانی کورد لە ڕۆژهەڵات بۆ پرسی مافی هاووڵاتیبوون دابەزێنێت و قورسایی سیاسیی کورد لاواز بکات. وەک چۆن لەسەردەمی شۆڕشی ژینا و ڕێککەوتنی "جۆرج تاون"دا نموونەکەمان بینی، مەترسی دووبارەبوونەوەی ئەزموونێکی شکستخواردووی لەوچەشنە لە داهاتووشدا دوور لە چاوەڕوانی نییە. بۆیە پێویستە حیزبی دێموکڕات بە پشتبەستن بە پێگەی جەماوەریی خۆی، پێگەی خۆی لە نێو هێزە کوردیی و ئێرانییەکاندا دیاری بکات و بە ئاراستەی پێکهێنانی هاوپەیمانییەکی بەرین لە نێوان هێزە کوردییەکان و ئەو لایەنانەی دان بە فرەنەوەیی بوونی ئێران و پرسی نەتەوەیی کورددا دەنێن، ڕۆڵ بگێڕێت.

بەوپێیەی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە ناوچەیەک هەڵکەوتووە کە پڕە لە ئاڵوگۆڕ و ڕووداوی لەناکاو، پێویستە لەم چوارچێوەیەشدا هاوکێشە پێوەندیدارەکان بە پرسی کورد و ڕۆژهەڵاتی کوردستان خوێندنەوەیان بۆ بکرێت. ڕووداوەکانی پاش ٧ی ئۆکتۆبری ٢٠٢٣ هەتا ڕوخانی ڕێژیمی بەشار ئەسەد ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆ کاریگەرییان لەسەر پرسی کورد لە ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست هەیە. بەو پێیەی پرسی کورد، پرسێکی "ترانسناشناڵ"ە، هەلومەرجی پرسی کورد لە باشوور، ڕۆژاوا و باکووری کوردستان کاریگەریگەریی لەسەر ڕۆژهەڵاتی کوردستان هەیە. بەپێچەوانەی ساڵانی کۆتایی جەنگی جیهانیی یەکەم کە پرسی کورد کرا بە قوربانیی سیستمی "دەوڵەت–نەتەوە"، ئێستا پرسی کورد بابەتێکی گرنگی لە هاوکێشە ناوچەیی و نێودەوڵەتییەکاندا و هەندێ جار کورد لە چەقی یارییەکان‌دایە. لەم سۆنگەوە حیزبی دێموکڕات پێویستە بەرچاوڕوونیی لەسەر ڕکابەرایەتییە ناوچەییەکان هەبێت و تاکتیک و ستراتیژیی خۆی بە گوێرەی بەرژەوەندییەکانی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان و لەبەرچاو هاوکێشەکان دابڕێژیت.

لە ئاستی نێودەوڵەتیدا هێشتا پرسی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بەشێوەیەکی ئەکتیڤ نەبووە بە بابەت. ئەمە لە کاتێک‌دایە کە ڕۆژهەڵاتی کوردستان چالاکترین و ڕێکخراوترین ناوچەیە لە دژی کۆماری ئیسلامی. لەم بارەوە حیزبەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان نەیانتوانیوە لە ئاستی نێودەوڵەتیدا، نوێنەرایەتیی پرسی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بکەن. ئەم ڕەخنەیە پێش حیزبەکانی دیکە، ڕووی لە حیزبی دێموکڕاتیە. بۆیە حیزبی دێموکڕات پێویستە کار بۆ گۆڕینی ئەم هاوکێشەیە بکات. لە ئاستی هەموو هێزە کوردستانییەکاندا، حیزبی دێموکڕات توانایەکی بەهێزی ڕێکخستنی لە وڵاتانی دەرەوەدا هەیە و سەرمایەکی مرۆیی یەکجار گەورەی بەدەورەوەیە. بۆیە پێویستە حیزبی دێموکڕات ئەم سەرمایە مرۆییەی خۆی چالاکانە بۆ گۆڕینی ئەو هاوکێشەیە بەکار بێنێت و لە ئاستی نێودەوڵەتیشدا نوێنەرایەتیی ڕاستەقینەی پرسی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بکات.

دوا وتە:

لە ڕوانگەی ئەو پەندە ئینگلیزییەوە کە لەسەرەتاوە ئاماژەم پێ کرد، ئەگەرچی کۆنگرەی ١٧ی حیزبی دێموکڕات کۆتایی قۆناغێکە، هاوکات دستپێکی قۆناغێکی نوێیە لە ژیانی سیاسی حیزبی دێموکڕاتدا. بە لەبەرچاوگرتنی هەلومەرجی دوای شۆڕشی ژینا و ئەو ئاڵوگۆڕە گوتارییە کە لە نێوخۆی ڕۆژهەڵات پێک‌هاتوە، حیزبی دێموکڕات پێویستە ڕۆڵی خۆی بگێڕێت و ڕێبەرایەتیی نوێنەرایەتیی بزاوتی سیاسی کورد لە ڕۆژهەڵات بکات. کۆتایی سەرکەوتووانەی کۆنگرەی ١٧ لەم قۆناغەدا، دەکرێ وا لێکبدرێتەوە کە حیزبی دێموکڕات گەرەکیە بەپشتبەستن بە پێگەی جەماوەریی خۆی ڕۆڵ و پێگەی خۆی لە نێو هێزە کوردییە و ئێرانییەکاندا پێناسە بکاتەوە. لەم ڕوانگەوە حیزبی دێموکڕات لەبەردەم بەرپرسیارەتییەکی مێژوویی‌دایە. واتە پێویستە خۆی لەگەڵ ئاڵوگۆڕە ناوچەیی و نێودەوڵەتییەکان ڕێکبخات و ڕۆڵ و پێگەی خۆی لە پانتای سیاسی کوردستاندا بەهێزتر بکات و چەتری کۆکەرەوەی خەباتی کورد لە ڕۆژهەڵات لە دژی کۆماری ئیسلامی بێت.

کۆنگرە ١٧ بۆ حیزبی دێموکڕات کۆتایی قۆناغێک بوو، هاوکات کردنەوە دەروازیەکیشە بەرەورووی دەرفەت و ئاڵنگارییە نوێیەکان.

شاخ و شۆڕش

ئەمن چیرۆکی شێعرێ بووم، کە هەر دێڕێکی سەنگەر بوو

شەهید قادر ئیفتیخاری

برایم چووکەڵی

حەماسەخوڵقێنی و قارەمانەتیی پێشمەرگەکانی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە مێژووی خەبات و تێکۆشانی ئەم حیزبەدا جێی شانازیی سەربەرزیی نەتەوەکەمانە. لە مەیدانی خەباتی ٨ دەیەی ڕابردوودا کەمتر ڕۆژی ساڵ هەیە کە ڕۆڵەکانی حیزبی دێموکرات شانازییان تێدا نەخوڵقاندبێ. یەکێک لەو ڕۆژانە کە لەودا ڕۆڵەکانی نەتەوەی کورد، بە فەرماندەیی شەهید قادر ئیفتخاری و بە فیداکاریی و کۆڵنەدەریی هێزی پێشمەرگە لاپەڕەیەکی دیکەیان بە حەماسە و قارەمانەتیی نەتەوەکەیان زیاد کرد، ڕۆژی ٥ی سەرماوەزی ساڵی ١٣٦٢ی هەتاوی بوو.

شەهید قادر ئیفتخاری ساڵی ١٣٣١ی هەتاوی لە ئاوایی "چەشمەگوڵ"ی سەر بە شاری شنۆ لە بنەماڵەیەکی مام ناوەندی لە دایک بوو. قادر لە بنەماڵەیەکی کوردپەروەردا گەورە بوو. هەتا شەشی سەرەتایی لە قوتابخانەی "چەشمەگۆل" دەرسی خوێند و دوای وەرگرتنی دیپلۆم لە شاری شنۆ وەک مامۆستا لە گوندی" قەرە خدر"ی ناوچەی پیرانشار وانەی بە منداڵانی ئەو گوندە گوتەوە. ئەو ماوەی ساڵێکیش دەرەجەداری ئەرتەش بوو، و دوای تەواوکردنی ماوەی سەربازییەکەی لەنێو ئەرتەشدا، بۆ درێژەپێدانی خوێندن چوو بۆ شاری ورمێ و لەوێ فەوقی دیپلۆمی لە بەشی زانستە سروشتییەکاندا وەگرت.

کاتێک ڕاپەڕینی گەلانی ئێران لە دژی ڕێژیمی پاشایەتی لە ساڵی ١٣٥٧ دەستی پێ کرد، زۆر ئازایانە بەشداریی خۆپێشاندانەکانی کرد و هەر لەگەڵ ئاشکرابوونی تێکۆشانی حیزبی دێموکرات خۆی لە ڕیزەکانی ئەو حیزبە ا دیتەوە و بەهۆی وشیاری و ڕادەی خوێندەواری لەگەڵ یەکیەتیی لاوان دەستی بە کار و تێکۆشان کرد.

ژیانی سیاسیی قادر ئیفتخاری لە هێزی شەهید ئاوارەدا تێپەڕی، ئەو توانی ئەو هێزە بە لێوەشاوەیی خۆی و قارەمانەتیی پێشمەرگەکانی بە خەڵکی کوردستان بناسێنێ. ئەو خۆشەویستی خەڵک بوو، لە کوورەی خەبات و بەرگریی پێشمەرگانەدا قاڵ ببوو، و بە لێوەشاوەیی هەموو پلەیەکی پێشمەرگایەتیی بڕی. ئەو لەکاتێکدا بەرپرسایەتیی هێزی ئاوارەی گرتە ئەستۆ کە ئەو ناوچەیەی کاری تێدا دەکرد بە ناسکترین هەلومەرجی سیاسی و ئەمنییەتیدا تێدەپەڕی و کۆماری ئیسلامی بە هەموو شێوەیەک ڕۆژانە پەلاماری دەدا.

قادر ئیفتخاری زۆر زوو توانی وەک فەرماندەیەکی بەتوانا لەگەڵ هەلومەرجی نوێی خەبات خۆی بگونجێنێ و زەبری لەبیرنەکراو لە هێزەکانی ڕێژیم بدات. گرتنی چەندین پایەگا، کۆنترۆلی جادەی ئەسلی سردەشت _ پیرانشار و بەرپرچدانەوەی هێزەکانی دوژمن لە ناوچەی پیرانشار، شنۆ و نەغەدە لە ساڵەکانی ١٣٦١-١٣٦٢ بەشێک لە چیرۆکەکانی حەماسەخوڵقێنیی هێزی پێشمەرگە بە فەرماندەیی قادر ئیفتیخاریی تێدا تۆمار کرا. قادر ئیفتخاری لە هەمان کاتدا کە پێشمەرگەیەکی ئازا و بەجەرگ بوو، وەک لاوێکی ڕووناکبیر شوێندانەریی بەرچاوی لەسەر دەوروبەری خۆی هەبوو. ئاماژە بە بەشێکی بچووک لە وەسیەتنامەکەی بەرچاوڕوونیی زیاترمان دەداتێ

"برای بەرێز و قارەمان شک لەوە دا نیە کە هەموو مەوجوودێکی زیندوو مەرگی لە پێشە، چ باشتر لە سەنگەری شەڕەفدا و لە ڕێگای نەتەوەکەتدا گیان بەخت بکەی. هەر کەس هەستی بە بوونی خۆی و نەتەوەکەی نەکردبێ، ئینسان نیە، هەرکەس پێی وابێ سەرکەوتن مەحاڵە ئاقڵی لەدەست داوە. سەرکەوتن حەتمییە، بەڵام خوێنی دەوێ و فیداکاریی لازمە. کاتێک شەهید بووم نامهەوێ کەس ئاخ و ئۆخم بۆ بڵێ چونکە ئەگەر شەهید کرام دەزانم بۆ شەهید بووم."

شەهید قادر ئیفتخاری لە بەشیکی دیکەی وەسیەتنامەکەیدا دەنووسێ: "برام، پێشمەرگەی گەل، چاوەکەم! لە گەڵ تۆمە، ئەوەی کە پاش مەرگی من ئەو چەند کەلیمەیە دەخوێنێتەوە، هەرچەند مردن ناخۆشە و نامەوێ وا زوو واز لەو دنیایە بێنم، بەڵام زۆر جار دەڵێم ژیان پاش ئەو هەمووە خۆشەویستانەی وەک: محەممەدی مینە، ئەبووبەکر و کەریم، دەیان و سەدان هاوسەنگەرم چ خۆشییەکی هەیە؟ جا براکەم پاش شەهیدبوونی من ئەو شتانە لەبەر چاو بگرن و بۆم جێ بەجێ بکەن چەند شێعرم هەیە هەرچەند زۆر بێبایەخن بەڵام چ بکەم ئەوە هەستی دەروونی منە، بۆیە داواتان لێ دەکەم حەتمەن چاپیان بکەن، مەهێڵن خوێنی شەهیدان بە فیڕۆ بچێ، تەرمم لە مراد ڕەسول و مراد حاسل بنێژن، توخوداکەی هەرکات خودموختاریمان وەرگرت بۆ بیرەوەریی منیش بێ لانیکەم "ئەسکەندەر"ی کورم لە جێژنەکەدا بەشدار بکەن، تا بزانێ بابی و دەیان و سەدان وهەزاران بابی دیکە گیانیان تەنیا بۆ ئەو ڕۆژە فیدا کردوە. من قادر ئیفتخاری بە دروشمی سەرکەوێ حیزبی پێشەوای گەلی کورد، قازی محەممەدی نەمر، بەو چەند پارچە هەڵبەستە وەسێت نامەکەم کۆتایی پێ دێنم."

لە سەرما و سۆڵەی ڕۆژی ٥ی سەرماوەزی ساڵی ١٣٦٢ هەتاویدا پێشمەرگە تێکۆشەرەکانی هێزی شەهید ئاوارە و هێزی شەهید سمکۆ بەپێی بەرنامەیەکی ڕێکوپێک چوونە نێو شاری شنۆ و هەموو لە شوێنی دیاریکراودا جێگیر ببوون. لە کاتێکدا ئاخوندێک لە مزگەوت خەریکی قسەکردن دژی حیزبی دیموکرات و جووڵانەوە بوو، لەپڕ قریشکەی چەکی پێشمەرگە لە نێو شاری شنۆ دەنگی دایەوە. پێشمەرگەکان زۆر ئازایانە لە شەقام و کۆڵانەکانی نێو شار شەڕیان دەکرد و دەرسیکی باشیان بە دوژمن دا. ڕۆڵەکانی گەل لە گەرمەی شەڕدا بوون کە گوللە خومپارەیەکی دوژمن لەنێو دەستەیەک لە پێشمەرگەکاندا تەقییەوە و بەداخەوە قادر ئیفتخاری لەگەڵ ٦ قارەمانی دیکەی نەتەوەکەمان بە ناوەکانی خالید ناسری، برایم هەمزەیی، ئەحمەد خەلیلی، سەید کەماڵ، سەعید ئەڵواری و برایمی حەمەرەش گوڵی تەمەنیان پەڕپەڕ بوو.

ڕوحیان شاد و ڕێگای خەباتیان پڕ ڕێبوار.

هەموو هێز و ڕوانینمان بخەینەوە سەر نێوخۆی وڵات

سمایل شەرەفی

لە ماوەی یەک دوو دەیەی ڕابردوودا زۆرێک لە شرۆڤەکارانی بەرەی ئۆپۆزیسیۆنی ئێرانی لە دەلاقەی گرژی و ئاڵۆژییەکانی نێوان کۆماری ئیسلامیی ئێران لەگەڵ ئامریکا و ڕۆژئاواوەوە سەیری گۆڕانکارییە سیاسییەکانی نێوخۆی وڵاتیان کردوە. بێگومان پرسی ناوکی و هەوڵی ڕێژیم بۆ دەستپێڕاگەیشتن بە چەکی ناوکی و سیاسەتی هەڕەشە و فشاری کۆشکی سپی و ناوەندە نێودەوڵەتیەکانی دیکەی پێوەندیدار بەم پرسە لە دروستکردنی ئەم تێڕوان و لێکدانەوانەدا شوێنەواری کەمی دانەناوە. بەداخەوە ئەم ڕوانینە باڵی بەسەر ڕەفتار و تێڕوانینی گەلانی ئێرانیشدا کێشاوە و ئەوەندەی هیوا لەسەر فشار یان هێرشی دەرەکی بۆ سەر کۆماری ئیسلامی و لاواز یان ڕووخانی لە لایەن وڵاتانی دیکەوە هەڵچنراوە، کەمتر بیر لەوە دەکرێتەوە کە چۆن لە نێوخۆ وڵات کار بۆ وەدیهێنانی ئەم حاڵەتانە بکرێت.

هۆکارەکانی پشت پەرەگرتنی ئەم ڕوانینە زۆر و جۆراوجۆرن کە باسکردنیان پێویستی بە لێکۆڵینەوەیەکی مێتۆدیکی زانستی هەیە کە لە تاقەتی وەها وتارێکدا نیە. بەڵام بە پێی دەرفەت و ئامانج لە نێورۆکی بابەتە، هەوڵ دەدەین ئاماژە بە چەند خاڵێک لەم پێوەندییەدا بکەین:

کۆماری ئیسلامی ئێران وەک سیستەمێکی "فرافکن" (بەلاڕێدابەر) کە بەردەوام هەوڵی داوە بیروڕای گشتی لەسەر پرسە ئەساسییەکان لە ڕێبازی خۆی دوور بخاتەوە و بەرەو ئاراستەیەکی دیکەی پاڵ پێوە بنێ، یەکێک لە هۆکارە سەرەکییەکانی دروستکردنی ئەم ڕوانینە لە نێو خەڵک و تەنانەت ئۆپۆزیسیۆنیشدا بووە. ڕێژیم بۆ ئەم کارە لە دوو شێواز و ڕێکاری سەخت و نەرم کەڵکی وەرگرتووە؛ یەکەم ئەوەی لە ڕێگای سەرکوتێکی سیستماتیکی دەیان ساڵەوە هەوڵی داوە هەموو دەرفەتە نێوخۆییەکان بەڕووی خەڵک و چالاکانی بوارە جۆراوجۆرەکان و حیزب و ڕێکخراوەکاندا ببەستێ و بە هەڕەشە و فشاری جۆراوجۆر مەیدانیان پێ چۆڵ بکات و ناچاریان بکات کە مەیدانی سەرەکیی ڕووبەڕووبوونەوە بەجێ بهێڵن و ڕوو لە دەرەوەی سنوورەکان و هەندەران بکەن. دووهەم ئەوەی لە ڕووی دیپلۆماسی و پێوەندییەکانی لەگەڵ دنیای دەرەوە و بەتایبەت کەلکوەرگرتن لە پەروەندەی ناوکی، ڕووبەڕووبوونەوەیەکی پڕ لە تێچوو بۆ خۆی و خەڵک ساز بکات کە سەرنجەکان لەسەر ئەم مەیدانە چڕ بکاتەوە.

هەڵوێستی ئامریکا و ئورووپاییەکانیش چ بەرانبەر بە تەواویەتی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی و چ سەبارەت بە پرسی ناوکیی ڕێژیم و پرسەکانی دیکەی وەک پشتیوانی لە هێز و گرووپە توندڕەوەکانی ناوچەکە و دەستێوەردانی لە وڵاتان، کە لەسەر ئەساسی دابینکردنی بەرژەوەندییەکانی خۆیان بنیات نراوە، لە پەرەگرتنی ئەم چاوەڕوانییەی خەڵکدا شوێنەواری دەیان ساڵەی داناوە.

وڵاتانی ئامریکا و ئورووپایی لە قۆناغی جۆراوجۆردا بە پێناسەکردنی کۆماری ئیسلامیی ئێران لە ڕیزی "مێحوەری شەرارەت" و "گەورە مەترسیی بۆ سەر ئاسایەشی نێودەوڵەتی" و "دوژمنی دێموکراسی و سەقامگیری" و ... قسەکردنی لە بژاردەی سەربازی و "ڕێژیم چێنج" هیوای گۆڕانکاریی بنەڕەتییان لە ڕێگای هێرشی سەربازی بۆ سەر ڕێژیم لە بیر و زەینی خەڵکدا بەهێزتر کرد. ئەوە لە حاڵێکدایە کە دوای ٤٦ ساڵ لە هەڵکشان و داکشانی ئەم هەڕەشانە، دیسان لە لایەن هەمان وڵاتانەوە باس لە درێژەدان بە دانووستان و ڕێکەوتن لەگەڵ ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی ئێران دەکرێ!

ڕوانگە و خوێندنەوەی ئۆپۆزیسیۆنی ئێران بۆ ئەمری گۆڕانکاری لە ئێران، دیل و گرفتاری هەمان فەزای کازب و خەیاڵییە کە وەک ئاماژەی پێ کرا لە لایەک خودی کۆماری ئیسلامی پەرەی پێ دەدا و لە لایەکی دیکەوە دوورکەوتنەوەی خودی بەرەی ئۆپۆزیسیۆن لە واقعیاتی کۆمەڵگەی ئێران تیایدا هۆکارن.

بەرەی ئۆپۆزیسیۆنی ئێرانی لە دەرەوەی وڵات کە بە دوورکەوتنەوەیان لە ژینگە و واقعیەتەکانی نێوخۆی وڵات کەمترین شوێنەواریان بەسەر بزووتنەوەکانی نێوخۆی وڵاتەوە هەیە، لە گوتار و ڕەفتاریاندا بە جۆرێک وابەستەی سیناریۆی ڕووخانی ڕێژیم لە ڕێگای هێزی دەرەکییەوەن و لە چواچێوەی هەمان سناریۆدا لە گۆڕانکارییەکانی نێوخۆی وڵات و بزووتنەوەی ئازادیخوازانەی گەلانی ئێران دەڕوانن. کەس ناتوانێ شوێنەوار و کاریگەریی هۆکارە دەرەکییەکان لە سەر گۆڕانکارییە سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئابوورییەکان لە سەر وڵاتان ئینکار و حاشا لێ بکات. بەتایبەت لە وڵاتێکی وەکوو ئێران کە لە ڕووی مێژووییەوە، هۆکاری دەرکی یەکێک لە سەرەکیترین هۆکارەکان بۆ گۆڕانکاری لەم وڵاتەدا بوون و خودی هاتنەسەرکاری ڕێژیمی کۆماری ئیسلامییش لە نموونە بەرچاوەکانی ئەم ئیدیعایەن. بەڵام ئەوەی لەم چەند ساڵەدا بەسەر بیر و زەین و نەخشەڕێگای خەڵک و ئۆپۆزیسیۆندا بۆ چۆنیەتیی ڕووبەڕووبوونەوە لەگەڵ ڕێژیم و لە کۆتاییدا ڕووخانی ئەم ڕێژیمەدا زاڵە، لە جۆرێکی دیکەیە و پڕ مەترسیداریشە. مەترسیدارە بەو مانایە کە پەرەسەندنی ئەم تێڕوانینە کۆمەڵگە لە جووڵە و چالاکیی سیاسیی دوور دەخاتەوە و تووشی جۆرێک لە چاوەڕوانی و پاسیڤبوونی دەکات.

بۆیە لەم پێوەندییەدا پێش هەموو شتێک پێویستە کۆمەڵگە ئەو پەیامە وەربگرێت کە؛ ئەوەی قەرارە ڕوو بدات و ببێتە مایەی گۆڕانکارییەکی دڵخوازی زۆربەی خەڵکی ئەم وڵاتە، هەر دەبێ لەنێوخۆی وڵات و لەسەر ئەساسی هێز و هەڵوێست و داخوازییەکانی خەڵک بە هەموو پێکهاتەکانییەوە بێت. بۆ ئەم مەبەستە پێش هەموو شتێک پێویستە باوەڕ بەوە بێنین کە کێشە و ناکۆکیی وڵاتان لەگەڵ یەکتر لەسەر ماف و ئازادییە سەرکوتکراوەکانی گەلان نیە و پاراستن و دابینکردنی بەرژەوەندییەکانی خۆیانیان مەبەستە. جا کەوایە پێویستە ڕوانین و هێز و هەڵوێستمان ڕووی لە نێوخۆی وڵات بێت و لە مەیدانی ڕاستەقینەی خۆیدا ڕووبەڕووی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی ببینەوە.

بۆ ئەم مەبەستە کارکردن لەسەر هۆکاری سەرەکیی مانەوەی کۆماری ئیسلامی ئێران کە نەبوونی ئاڵترناتیڤێکی بەهێزی وڵامدەرە، ئەرکی خەڵک و هێزە سیاسییە شوێندانەرەکانی نێوخۆ و دەرەوەی وڵات و کۆمەڵگەی مەدەنییە کە بۆ ئەم پرسە ڕوانین و هێزیان بۆ نێوخۆی وڵات بخەنە گەڕ و لەو مەیدانەدا بیر لە پێکەوەبوون و چێکردنی ئاڵترناتیڤ بکەنەوە.

لەم پێوەندییەدا بزووتنەوەی کوردستان بە خەڵک و هێزە سیاسییەکانیەوە چەند هەنگاوێک لە پێش ئۆپۆزیسیۆنی ئێران و خەڵک ناوچەکانی دیکەی ئێرانەوەن. قەوارە و بەستێنی بزووتنەوەی ژینا و پەیامەکانی و هەروەها پێگەی بزووتنەوەی سیاسیی کوردستان لە دڵی کۆمەڵانی خەڵکدا سەلمێنەری ئەم ئیدیعایەن کە گۆڕەپانی سەرەکیی ڕووبەڕووبوونەوە لەگەڵ کۆماری ئیسلامی و سیاسەتە دژیگەلییەکانی، هەر نێوخۆی وڵاتە.

بۆ ئەم مەبەستە، حیزبی دێموکرات کە هەمیشە هێز و وزەی خۆی لە خەڵک و مەیدانداری لە شەقامەکانی کوردستان وەرگرتوە، هەوڵی ئەوەیە بە ڕوانینێکی نێوخۆییانەوە درێژە بە خەباتی هەمەلایەنە و فرەڕەهەندی خۆی بدات و هەموو هێزی خۆی بۆ بەهێزکردنی بزووتنەوەی مافخوازانەی خەڵکی کوردستان لەنێوخۆ تەرخان بکات. هەر لەم پێناوەش وێڕای پاراستنی پێوەندی و دۆستایەتیی خۆی لەگەڵ ئۆپۆزیسیۆنی دێموکراتی ئێرانی و نەتەوەکان لە دەرەوەی وڵات، کار لەسەر بەرینکردنەوەی پێوەندیی نێوان کۆمەڵگەی کوردستان لەگەڵ کۆمەڵگەکانی دیکەی ئێران، کەسایەتی و هێز و لایەنەکان سیاسی و مەدەنییەکانی لە نێوخۆی وڵات دەکات.

وێستگە

ژنێک، نیشتمانێک!

ئاسۆ مینبەری

ڕووداوەکان زۆر جار وەک بزوێنەرێکی سەیر، هەست و سۆزی مرۆڤەکان دەجووڵێنن و وا دەکەن کە تێرامان لە هەندێ بابەت، ببێتە کەڵکەڵەیەکی سەرەکی بۆ مرۆڤەکان. ڕووداوەکان ئەتوانن جۆراوجۆر بن، ئەتوانن بایەخی جیاوازییان هەبێ و تەنانەت ئەتوانن بەردەنگی تایبەتیشیان هەبێ، بەڵام هەندێ جار هەندێ ڕووداو سنوورە دەستکردەکانیش دەشکێنن و وا دەکەن کە هەمووان لە خاڵێکدا کۆ ببنەوە ! کۆبوونەوە لە خاڵێکی هاوبەش ڕەنگە ئەستەم بێت، ئەم ئەستەمبوونەش ئەوکات زیاتر دیارە کە تاکەکان ڕوانگە و ویستەکانیان جیاواز بن یان دوورەدیمەنێک کە بۆ داهاتووی دەبینن، وەک یەک نەبێت، بەڵام دۆزینەوەی خودی ئەم خاڵە هاوبەشە دەکرێ وەک هونەرێکی پڕبایەخ چاوی لێ بکرێت.

کوردستان ئەگەرچی وڵاتێکی داگیرکراوە و قەت نەیتوانیوە ڕووی خۆشی بە خۆیەوە ببینێ، بەڵام هەمیشە گۆڕەپانی خەبات و ململانێ بۆ دەستخستنی سەربەستی بووە. لەم پێناوەشدا ئایدیا و بۆچوونی جیاواز سەریان هەڵداوە و هەر کامەیان لە سووچێکەوە هەوڵیان داوە بۆ ڕزگاریی ئەم خاکە تێبکۆشن.

هەبوونی دەنگوڕەنگی جیاواز لە کوردستان دەکرێ وەکوو یەکێک لە تایبەتمەندییە باشەکان چاوی لێ بکرێ، هەرچەند کە ئەم خاکە هێشتا لە دەستی داگیرکەردایە بەڵام بێگومان فرەچەشنی و فرەڕەنگییەکان نەک لەمپەر بەڵکوو خۆیان خاڵێکی بەهێزی بەردەوامبوونی جووڵانەوەی کورد لە کوردستانن. حاشا لەوە شناکرێ کە لە قۆناغی ئێستادا، نەبوونی یەکدەنگی و یەکبوونێک لە باری سیاسییەوە وەک بۆشاییەک بە بزووتنەوەی کوردستانەوە دیارە بەڵام، هاوکات لەگەڵ ئەوەش خاڵە گرینگەکە واتە کوردستانیبوون وەک هەمیشە لەگەڵ یەک کۆمان دەکاتەوە.

تێپەڕینی کات و وەرگرتنی ئەزموونی سیاسی لە گرینگترین هۆکارەکانی زاڵبوونی ئەم دۆخەی ئێستا بە سەر ڕەوت و لایەنە سیاسییەکانی کوردستانە، لایەنە سیاسییەکان لە جیاتی سەرەڕۆیی، هەوڵ دەدەن خاڵە هاوبەشەکان بدۆزنەوە و پێکەوە لە دەوری ئەو خاڵە هاوبەشەدا بەهێزتر دەرکەون. کەوایە هەوڵدان بۆ دۆزینەوەی خاڵی هاوبەش بەشێکی گرینگ لە هاوکێشەکەیە.

لەم خاڵە هاوبەشانە لە مێژووی کوردستاندا زۆرن، لە هەر بڕگەیەکی مێژووییدا ڕەنگە بە دەیان و سەدان خاڵی هاوبەش بووبێت و کۆکەرەوەی هێزەکان بووبێ، بەڵام قۆناغی ئێستا هەستیارترە و هەوڵی زۆرتری دەوێ، بەتایبەت کە پاش سەرهەڵدانی شۆڕشی ژینا، یەکدەنگبوون و یەکڕەنگبوونی خەڵکی کوردستان لە نێوخۆ و تێکۆشان و خەبات و قوربانیدانیان لەپێناو کوردستان، ئەوانی لە دەوری خاڵێکی گرینگ بە ناوی ڕزگاریی خاک کۆ کردەوە، هەست بە بەرپرسایەتی لەلایەن حیزب و لایەنە سیاسییەکانیش بێگومان دەبێ گەشە بکات. چونکە لە ڕاستیدا ئەم حیزب و لایەنانە خۆیان ئامرازێکن بۆ یارمەتیدانی خەڵک بۆ گەیشتن بە ڕزگاری! هەر وەک چۆن حیزبی دێموکرات لە ڕاسانی ڕۆژهەڵاتدا، هەوڵی دا لەگەڵ خەڵکی کوردستان لە یەک ڕاستادا و لەپێناو گەیشتن بە ڕزگاریی خاک و دەستەبەرکردنی سەربەستیدا خۆی لە خاڵی هاوبەشی کوردستانیبوون و ڕزگاریدا کۆ بکاتەوە.

لە ڕۆژانی ڕابردوودا کوردستان جارێکی دیکە یەکێک لە خاڵە کۆکەرەوەکانی بە خۆیەوە بینی! کۆچی دوایی ژنێک لە ئاواییەکی شاری بۆکان هاوکات لەگەڵ خەمبارکردنی خەڵکی کوردستان، حەشیمەتێکی زۆری لە دەوری یەک کۆ کردەوە. لێرەدا "دایە ئەستی" کۆکەرەوەی خەڵک بوو.

ئەم حەشیمەتە تەنیا ئەو کەسانە نەبوون کە چوونە سەر مەزارەکەی دایە ئەستی و فرمێسکی وەفا و ئەمەگناسییان بۆ ڕشت و تەرمەکەیان ئەسپەردەی خاکی کوردستان کرد، بەڵکوو هەموو ئەو کەسانە بوون کە دڵیان بۆ ڕزگاریی خاکی کوردستان لێ دەدا.

دایە ئەستی لە تەمەنی ٦٣ ساڵیدا کۆچی دوایی کرد. دایکێکی جەرگسووتاو کە سێ ڕۆڵەی خۆی پێشکەشی بارەگای ئازادی کردبوو. ئەو وەفادار بە ڕێبازێک بوو کە ڕۆڵەکانی تەمەنی لاویەتیی خۆیان بۆ دانابوو. دایکێکی بوێر و ئازا بوو کە خەمی لەدەستدانی ڕۆڵەکانی کردبوو بە هیوایەک بۆ بینینی ڕزگاریی ئەو خاکەی کە کوڕەکانی خوێنیان بۆ ڕشت.

کاتێ دایە ئەستی کۆچی دوایی کرد، شەپۆلێکی بەرین لە هاوخەمی کوردستانی گرتەوە، دایە ئەستی بوو بە هۆکارێک بۆ کۆبوونەوەی خەڵک و هاوکات بیرە جیاوازەکانیش، چونکە ئەو دایکی سێ شەهیدی کوردستان بوو! هەر بۆیە خەڵکی کوردستان بە نیشانەی ئەمەگناسی بەرانبەر بە بنەماڵەی شەهیدانی کوردستان و بۆ ڕێزگرتن لە دایە ئەستی وەک ژنێکی خۆڕاگر، لەژێر کڵوەبەفری زستاندا، گۆڕستانەکەیان تەنی و بە گوڵی سوور پێشوازییان لە تەرمەکەی کرد و بە ڕێزەوە و داپێچراو بە ئاڵای کوردستان و جامانەی پێشمەرگانە ڕەوانەی ماڵە ئەبەدییەکەیان کرد و بە دانانی یوبیلی حیزبی دێموکرات، پەیامی وەفادارییان لەگەڵ ڕێبازی کوڕە شەهیدانی نوێ کردەوە.

دایە ئەستی، دایکی سێ شەهیدی کوردستان بوو، هەر بۆیە زۆربەی خەڵکی کوردستان سەر بە چ لایەن و حیزبێک بووبێن، لە خاڵی هاوبەشی کوردستانیبووندا کۆ بوونەوە و ڕێزیان لە گیانفیدایی ڕۆڵەکانی دایە ئەستی و خۆڕاگری و وەفای ئەم دایکە جەرگسووتاوە گرت. ئەم وەفا و ئەمەگناسییە بەرانبەر ژنێک، ڕێک ئەو وەفا و ئەمەگناسییەیە کە بەرانبەر بە نیشتمان دەکرێ، دایە ئەستی لەو ڕۆژەدا بوو بە نیشتمان و قیبلەگایەک بۆ ئازادیخوازان و هەمووومانی لە دەوری خۆی کۆ کردەوە.

دایە ئەستی بە چەشنی نیشتمان، هەموومانی لە ئامێز گرت و جارێکی دیکە ئەو پەیامەی پێ داین کە کوردستان بەبێ یەکگرتن و یەکبوون سەر ناکەوێ.

گرینگیی کۆنگرە لە ژیانی حیزبدا

ئەلبورز ڕووبینتەن

کۆنگرەکان لە ژیانی سیاسیی حیزبەکان گرینگیی تایبەتیان هەیە و بە هەر ڕوویەکەوە بێت کاریگەری لە سەر چارەنووسی حیزبەکان دادەنێن. ئەو حیزبانەی دێموکراسی بۆ یەکلاکردنەوەی بابەتە تەشکیلاتی و سیاسیەکانی خۆیان بە تەوەر وەردەگرن بایەخی زیاتر بە کۆنگرەکانیان دەدەن. ئەگەر بابەتی بایەخدان بە کۆنگرە لە لایەن هەموو ئەندامان و لایەنگرانی حیزب وەک پێوەرێک وەرگرین، گرینگیدان بە دێموکراسی و یەکلاکردنەوەی دێموکراتیکی بابەتەکان نیشان دەدات کە دێموکراسی لە حیزبی دێموکرات تەنانەت ئەگەر چەندیوچۆنییەکەشی جێگای باس بێت هەر لە سەر پێیەو جێگای هیوایە.

ئەوەی حیزبێک لە هەشت دەیەی خەباتی خۆیدا بە گرتنی ڕێکوپێکی کۆنگرە لانی کەم هەر چوار ساڵێک جارێک کەوتۆتە بەر دەستی ئەندام و کادرەکانی کە بڕیار لەسەر چارەنووسیان بدەن، لە ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست ئەگەر دەگمەنیش نەبێ کەم وێنەیە. بێ گومان بەگوێرەی ئاکامەکان دەکرێ لایەنگر و ڕەخنەگری لە هەر کۆنگرەی حیزب بەگوێرەی خۆیان هەڵسەنگێنن، بەڵام ئەوەی کە ئێستاش پەنا دەبەینەوە بەر کۆنگرە وێڕای شانازی جێگای هیواشە، بەڵام ئەو خاڵە گرینکە پێویستە بکەینە هەوێنی کارکردنمان بۆ ئەوەی بتوانین بایەخی دێموکراتیکی کۆنگرەمان بەرزت رو بەرزتر بکەینەوە بۆ ئەوەی زیاتر ببێتە هۆی سەرکەوتن، ئەو بابەتە وێڕای تەکنیکی کاری کۆنگرە پێویستە بەرزکردنەوەی کولتووری دێموکراتیک بێت بۆ ئەوەی ئاکامی باش و باشتریشی لێبکەوێتەوە.

وێڕای هەوڵمان لەوبوارەدا نابێ ئەو ڕاستییەش لە بیر بکەین گرتنی کۆنگرە لە ئاوارەیی و لە ژێر هەڕەشەی مووشەک و ڕێککەوتنی ئەمنییەتی و دەیان پیلانگیری دیکەی دوژمن بۆ گورزوەشاندنی بەو ئۆرگانەی حیزبی دێموکرات کە دینامیزیمی شۆڕشی کورد لە ڕۆژهەڵات و چالاکترین هێزی ئۆپزسیونی دژی دیکتاتورییە ئەوەندە ئاسان نیە. بە جورێک کە هەر گرتنەکەی بەدەر لە ئاکامەکانی بە سەرکەوتنێکی گەورە دادەنرێ، بە تایبەتی بە سەرنجدان بە کارنامەی تێرۆریستی کۆماری ئیسلامی کە لە جنایەت و تێرۆر و ناجوامێریدا بێوێنەیە.

جا ئەگەر باس لە دۆخی حیزبی دێموکرات بکەین کە لە ناوی کۆنگرەکەی (کۆنگرەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان)دا ڕەنگی داوەتەوە، گرینگیی ئەو کارەی کراوە چەندین بەرابەر دەبیندرێ، چونکە یەکێکی دیکە لە قوناغەکانی دۆخی پەرتەوازەیی بەرەو یەکگرتوویمان تێپەڕ کرد؛ ئەو یەکگرتوویەی کە بە یەکێک لە خاڵە ئەرێنییەکانی شۆڕشێکی گەورەی وەک شۆڕشی ژن ژیان ئازادی، دادەنرێ کە بۆ سەرکەوتنمان لە داهاتووی هەر هەستانەوەیەکی دیکەدا پێداویستیەکی بێ ئەملاو ئەولایە. ئیتر یەک گیان زیاتر لە جاران ئاوێتەی ڕۆژهەڵات بۆ گەیشتن بە ترۆپکی سەرکەوتن دەبینین. ئیتر بەرنامە و پلانمان بۆ دابینکردنی ئازادی لە کوردستان دەگرێتەوە چونکە حیزبی دێموکراتی گەلی کورد و نیشتمانی کوردستان بۆ سەرکەوتن لەو بابەتە یەکی گرتۆتەوە و یەکگرتوویی خۆشی دەپارێزێ و ئەوەش سەکۆی بەهێزبوونیەتی کە پێویستە بە بەرنامە و پلان و پرۆژەی سەردەمیانە و واقعی و پێشکەوتوو ئاوێتە بکرێ بۆوەی گەیشتن بە ترۆپکی سەرکەوتن کە ئازادییە زووتر و ئاسانتر مسۆگەر بکەین.

هێڵە سیاسییەکانی حیزبی دێموکرات سەرچاوەی لە باوەڕی قوڵی دێموکرات بە خەبات بۆ پرسی نەتەوایەتی بە کولتووری پێشمەرگە و پێشمەرگەکان وەک ڕەسالەتێکە کە هۆکاری مانەوەمانە و هۆکاری بەرداوامی و سەرکەوتن لە داهاتووشمانە کە پێویستە هەموو ڕەهەندەکانی ڕەواو مومکینی خەباتیش لە خۆی بگرێتەوە لە بڕیارنامە و تەنانەت ویستی زۆربەی هەرە زۆری بەشدار بوانی کۆنگرەش ڕەنگی دابۆوە کە پێویستە بە بەهێزیەوە بەردەوام بێ بۆ ئازادی گەل دروست بووین بۆ ئازادی تێکۆشانمان کردوە و، قوربانیی زۆرمان داوە و لەسەر ئەو ڕێچکەش هەر بەردەوام دەبین.

یەکێکی دیکە لە لایەنەکانی بەر باسی ئەو کۆنگرەیە شێوازی بەڕێوەچوون یا تکنیکی کارە کە بە هۆی ڕاستیەکانی خەبات وەک کەم وکوڕی یا تێبینی جیاوازی لە سەر بێ، کە ئەو تێبینیانە بەنرخن بۆ دەوڵەمەند کردن چونکە پێویستە ئێمە لە هەموو شێوازەکانی مومکین کەلک وەرگرین بۆ ئەوەی خەبات بە هەموو شێوەیەک بەردەوام بێت.

مشتومڕی سیاسی و تەشکیلاتی لە حیزبێکی زیندوو کە چەتری بیری جیاوازە بۆ خزمەتکردن بە پرسی نەتەوایەتیمان لە هەموو کۆنگرەو کۆنگرەکان هەر هەبووە و دەبێت، بەڵام کە کۆنگرە تەواو دەبێت وەرزی نوێی خەبات و تێکۆشان، بە باوەڕی قوڵ و کولتوری فیداکاریی پێشمەرگانە مکوڕتر لە جاران دەست پێ دەکاتەوە. بۆ بەردەوامی لە شۆڕش، پێکەوە لە گەڵ یەک و بە پشتیوانی خەڵک بۆ بەهێزیی ئەو وەرزە هەنگاو هەڵدەگرین و بێگومان لە دوا وێستگەی خەباتدا ئازادی مسۆگەر دەکەین.

درێژەی لاپەڕەی ٦

خەسارناسیی ئینقلابی ٥٧ لە ڕوانگەی کوردستانەوە

...بنەماکانی بەرگەی ڕکابەریی و جیاوازیی بۆچوون لە کاتی "شۆڕشی ژینا"یدا نەگرت. چارەی ئەوە تەنیا تەوازوعی سیاسیی هەموو لایەک و خۆماندووکردن بە بنەماکانی یەکبوونی لایەنەکانی ڕۆژهەڵات و شۆڕکردنەوە و ڕەنگدانەوەی یەکبوونیانە لە هەموو بەستێنەکانی خەباتدا (لە بواری سیاسی و ستراتژی و دیپلۆماسییەوە بگرە بۆ بواری پێشمەرگانە و میدیایی و جەماوەری) بۆ نێو بەدەنەی حیزبەکان و کۆمەڵگە.

ئەگەر جارێکی دیکە گۆڕان لە ئێراندا دروست بێتەوە و دەرفەتی نوێ بۆ کورد هەڵکەوێ، ئەمجارە کارەکە بە لایەکدا لە جاری پێشوو دژوارتر و وەدیهێنانی یەکێتییەکی وەها پێویستتر و چارەنووسسازتریشە، چونکە ئەگەر لە پاش ئینقلاب تەنیا دوو هێزی سەرەکیمان هەبوو، تایبەتمەندییەکی ئەمڕۆی کۆمەڵگەی سیاسیی ڕۆژهەڵات ئەوەیە کە ئەو کۆمەڵگەیە زۆر لە جاران فرەچەشنتر و فرەئەکتەرترە ئەگەر نەڵێم لە هێندێک بارەوە بە جارێک ئەتۆمیزە (ورد و خاش) بووە. هەم ژمارەی حیزب و ڕێکخراوەکان زۆر بووە، هەم فرەچەشنییە فەرهەنگییەکانی ژێر پێستی نەخشەی ڕۆژهەڵاتی کوردستان سەریان وەدەرناوە و داوای بەڕەسمی ناسین و بەشداریی تایبەتمەند لە بزووتنەوەدا دەکەن، هەم هێزی کوردیی دەرەوەی ڕۆژهەڵات چنگی خستۆتە نێو یاریی سیاسیی کورد لە ئێران، و هەم بەستێنی بناژۆیی ئیسلامی لەلایەک و مەزنیخوازیی ئازەری لەلایەکی دیکەوەش لەجێی خۆیانن. هەموو ئەوانە لەوێ ڕاوەستێ، ئۆپۆزیسیۆنی بەناو سەراسەری لە بەرامبەر کورددا لە جاران یەکدەستتر و چاوچنۆکتر بووە.

٥/ لە پاش ئینقلابی ئێران، بە زۆر هۆ کە هەموویان خەتای کورد خۆی نەبوو، دوفاکتۆیەکی کوردی کە لە سەرەوەش ئاماژەم پێ کرد، دروست نەبوو. کە دەڵێین دوفاکتۆ ئەوە لەپێشدا لایەنی سیاسی و خۆناساندنی هاوبەشی کورد لەڕووی حقووقییەوە بەڕووی کۆمەڵگەی سیاسیی ئێراندا دەگرێتەوە. بە هەموو ئاستەنگ و کێشەکانی ئەودەم، کورد دەبوو لەو وەختەدا ئەوەندە دەرفەتە لە ئازادی بۆ ئەوە بەکار ببا کە ستاتووسێکی سەربەست بۆ خۆی ڕابگەیەنێ، جا کۆماری کوردستان با یا هەرچییەکی تر. ئەو کارە لە بەرامبەر ڕێژیمێکدا کە هەر لە سەرەتاوە دیار بوو لەگەڵ مەسەلەی کوردستان و بە گشتی پرسی ئازادی لە ئێران بەنیازە چۆن بجولێتەوە، هیچی لە مەسەلەکە نەدەگۆڕی. لەبەرامبەردا، کارێکی وا لە ئاستی ئێران و نێونەتەوەییدا دەنگدانەوەی زۆرتری دەبوو، بزوتنەوەی سیاسیی کوردستانی زووتر و ڕوونتر بە ڕێچکەی حقووقی – مێژوویی خۆی دەبەستەوە و ڕەنگە یارمەتیشی بە کاڵکردنەوەی دڕدۆنگی و ناکۆکییە نێوخۆییەکان و یەکدەستکردنی مامەڵەی کورد لەگەڵ کۆماری ئیسلامی کردبا.

بۆ داهاتووش دەبێ بزانین دوفاکتۆی ڕۆژهەڵات پێک نایە و جێ ناکەوێ ئەگەر هێز و لایەنە سیاسییەکان بنەما و ڕێکارەکانی کۆنتڕۆڵ و پاراستنی خاکیان لەبەردەستدا نەبێ. ئەوەش بە زۆر لەو فاکتەرانە جێبەجێ دەبێ کە بەشێکیان باس کران؛ هەم گوتارێکی سەروەریخوازانەی ڕوونی دەوێ کە هەموو کۆمەڵگە خۆی تێدا ببینێتەوە، هەم یەکیەتیی بەکردەوەی لایەنە ڕەسەن و هەڵقوڵاوەکانی ڕۆژهەڵات بەتایبەتی لەڕووی سەربازییەوەی پێویستە، هەم ئامرازەکانی گەرەنتی و هێنانەسەر خەتی کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی لە ئەگەری هێرشی دووبارە بۆ داگیرکردنەوەی کوردستان. بزوتنەوەی سیاسیی ڕۆژهەڵات دەبێ لە ئێستاوە بیر لەوە بکاتەوە کە چۆن دەتوانێ بە هێزی یەکگرتوو و پلانی ژیرانەی خۆی، نەک بە سازان و پاشگەزبوونەوە لە داوا ڕەواکانی، پێشگیری لە سێ بارە بوونەوەی سیناریۆی ڕادەست کردنی شارەکان و کەوتنەوە شاخ و هەندەران بکا، بەتایبەتی کە ئەمجارە ئەو بزوتنەوەیە، جیا لە چیاکان کە هەمیشە دەمێنن، ئیدی پشتی جەبهەیەکی لە دەرەوەی سنوورەکان نابێ!

٦/ خەسارێکی دیکەی هەلومەرجی پاش ئینقلاب لە کوردستان فاکتەری نێونەتەوەیی بوو. دنیای دوو جەمسەری و کپ و داخراوی شەڕی سارد وای کردبوو کە دوای ئینقلاب دەنگی کورد زۆر کەم بگاتە دنیای دەرەوە. ئێستا دۆخەکە گۆڕاوە، هەم ئامرازەکانی گەیاندنی دەنگ و ڕەنگی کورد بە دنیا زۆر و ناسراون، هەم دنیای دەرەوەش حازرە زیاتر سەرنج بداتە فاکتەری کوردی لە ئێران. بەڵام بۆ ئەوەش دیسان یەکخستنی هێز و توانای ماددی و مرۆیی و هەنگاوی کردەیی بەتایبەتی بۆ دانانی میدیایەکی گەورەی یەکگرتوو پێویستە.

٧/ کەمایەسییەکی دیکەی بنەڕەتیی کورد لە پاش ئینقلابی ئێران کە لە خاڵەکانی دیکەشدا ئاماژەی پێ کرا بەڵام پێویستە بەجیا بەرجەستە بکرێتەوە تۆکمە نەبوونی بزوتنەوەی کوردستان لەڕووی نیزامی و ستراتژیی بەرگریکارانەیە. ئەوە بابەتێکی کارناسانەی هەرە حەیاتییە و لە سەردەمی ئێستادا کە دەوڵەتەکان لەڕووی تێکنۆلۆژیی سەربازییەوە یەکجار پێشکەوتوون بەڵام ئاستی تەیاری و شارەزایی بزوتنەوەی کوردستان لە ڕۆژهەڵات هەر لە ئاستی سەردەمی ئینقلابدا ماوە، تێڕامان و خەملێخواردنی خێرای پێویستە.

وەک ئاکامگیری لە باسەکەم دەمەوێ ئاماژە بە وتەیەکی ڤیکتۆر هۆگۆ لەبارەی بەلاڕێدابردن یان دزرانی ئینقلابەکان بکەم کە دەڵێ هەمیشە ئینقلاب دوو دەستە لە خەڵک بە لاڕێیدا دەبەن: زرینگەکان و کورتبینەکان. ئەو قسەیەی هۆگۆ هەر تەنیا لەڕووی مێژووییەوە و لەبەر ئەوە بۆ ئینقلابەکەی ئێران گونجاو نیە کە ئەو ئینقلابە لەلایەن ئاخوندەکانەوە بەلاڕێدا چوو، بەڵکوو لەگەڵ ئاڵوگۆڕەکانی ئەمڕۆی ئێران و مەترسیی سەر ڕاسانی ئەمجارەی خەڵک لەو وڵاتەش دێتەوە. هۆگۆ ئەو قسەیەی لەبارەی شۆڕشی ١٨٣٠ی فەڕانسە کردوە کە شۆڕشێک بوو کە لە ناخی خۆیدا خاوەنی ئیدەئالی بەرز و دژی پاشایەتی بوو، کەچی بەهۆی تەڕدەستیی هێندێکان و ترسەنۆکی و قازانجپەرستیی هێندێکی دیکە بەرهەمەکەی بوو بە پاشەکشەی بەها لیبراڵەکان و گەڕانەوەی پاشایەتی. هەمووشمان دەزانین ئەو توێژەی ئەمجارە بەتەمایە شۆڕشی نوێی گەلانی ئێران بدزێ کامەیە!

***

سەرنج:
ئەم وتارە لە وێبیناری ناوەندی هەواڵی ڕۆژهەڵات پێشکێش کراوە

ئیسڕائیل بەتەمای هێرش بۆ سەر بنکە ئەتومییەکانی ئێرانە

بە گوێرەی لێکدانەوەی هەواڵگریی وڵاتە یەکگرتووەکان، ئیسڕائیل بیر لە هێرش بۆ سەر بنکە ناوکییەکانی ئێران لە ئەمساڵ دا دەکاتەوە

(تایمز– ئاف ئیزرائێل/ کەماڵ حەسەنپوور کردوویەتی بە کوردی)

بە گوێرەی هەواڵەکانی ڕۆژی چوارشەممە، کۆمەڵگەی هەواڵگریی وڵاتە یەکگرتووەکان لەو دواییانەدا لێکدانەوەیەکی پێشکەش کردوە کە لەوێدا دەگوترێ ئیسڕائیل بەتەمای هێرش بۆ سەر بەرنامەی ناوکیی ئێرانە و، گریمانە دەکرێ ئەوساڵ هێرشەکە ڕوو بدا.

ڕۆژنامەی واشینگتۆن پۆست لە ڕاپۆرتیکدا دەڵێ هێرشی پێشگیرانە بۆ سەر بەرنامەی ناوکی ئێران دەتوانێ لە نێوەڕاستی ئەمساڵدا ڕوو بدا. ڕۆیتەرز نەیتوانی دەستبەجێ ئەو ڕاپۆرتە پشتڕاست بکاتەوە و کۆشکی سپی خۆی لە لێدوان لەو بارەوە بوارد. بە گوتەی واشینگتۆن پۆست، دەوڵەتی ئیسڕائیل،سی ئای ئەی، دەزگای هەواڵگریی سەربازیی و نوسینگەی بەرپرسی هەواڵگریی نەتەوەیی خۆیان لە لێدوان لەو بارەوە بواردوە.

بە گوتەی واشینگتۆن پۆست، وردترین ڕاپۆرتی هەواڵگریی لە سەرەتاکانی مانگی جانیوەری، کە لە لایەن بەڕێوەبەرایەتیی هەواڵگریی فەرماندەیی گشتیی هێزە چەکدارەکان و ئاژانسی هەواڵگریی بەرگرییەوە ئامادە کرابوو، پێشکەش کراوە. بەڵام کاربەدەستانی ئیسڕائیلی و ئەمریکایی خۆیان لە لێدوان لە بارەی نێوەرۆکی ئەو ڕاپۆرتە بواردوە.

لە هەمان کاتدا، ڕۆژنامەی واڵ ستریت جورنال لە زمان دوو سەرچاوەی ئاگادارەوە باسی ڕاپۆرتەکەیان کردوە. لێکدانەوەی یەکەم، کە لەوێدا باسی هێرش لە ٢٠٢٥ کراوە، لە دوایین ڕۆژەکانی دەسەڵاتداریی بەڕێوەبەرایەتیی بایدن پێشکەش کراوە.

لە دووهەمین ڕاپۆرتی هەواڵگریدا کە لە یەکەم ڕۆژەکانی بە دەستەوە گرتنی دەسەڵات لە لایەن دۆناڵد ترامپەوە پێشکەش کراوە، ئاماژە بەوە کراوە کە ئیسڕائیل بیر لە هێرش بۆ سەر ئێران دەکاتەوە.

دوو سەرچاوەی ئاگادار لە لێکدانەوەکان گوتیان، لە یەکەم ڕاپۆرتدا هاتوە کە وێدەچی ئیسڕائیل زەخت بخاتە سەر بەڕێوەبەرایەتیی ترامپ تا پشتگیری لە هێرشەکان بکات، بەگوێرەی ئەو لێکدانەوەیە سەردەمی دەسەڵاتی زۆرینەی کۆمارییەکان بۆ هێرشی سەربازیی گونجاوترە.

بە گوێرەی ڕاپۆرتەکە، لە کاتی دەستاودەست کردنی دەسەڵات لە بایدنەوە بۆ ترامپ، هێندێک لە ئەندامانی بەڕێوەبەرایەتییە نوێیەکەی ترامپ بیریان لە بەشدرایی وڵاتە یەکگرتووەکان لە هێرشەکەی ئیسڕائیلدا دەکردەوە. نووسینگەی سەرۆک وەزیران و هێزەکانی بەرگریی ئیسڕائیل خۆیان لە لێدوان لەبارەی ڕاپۆرتەکە بواردوە، هەروەها بەڕێوەبەرایەتیی هەواڵگریی نەتەوەیی و ئەنجومەنی ئاسایشی نەتەوەیی وڵاتە یەکگرتووەکانیش لێدوانێکیان لەوبارەوە نەداوە.

ڕۆژی پێنج شەممە، سەرکۆماری ئێران مەسعود پزشکیان گوتی ڕەنگبێ دوژمنانی تاران بتوانن هێرش بکەنە سەر ناوەندە ناوکییەکانی ئێران، بەڵام ناتوانن تواناییەکانمان بۆ دروستکردنی ناوەندی نوێ لەناو بەرن.

ئێران کە دوژمنی سوێندخواردوی ئیسڕائیلە و بەڵێنی داوە ئیسڕائیل لەناو بەرێ، پێداگرە لە ئیدیعاکەی کە بەرنامە ناوکییەکەی تەنیا مەبەستی ئاشتیخوازانەی هەیە. بەڵام ناوەندی چاودێریکەری نەتەوە یەکگرتووەکان، ئاژانسی نێودەوڵەتی وزەی ناوکی گوتوویەتی ئێران ئێستا خەریکی پیتاندنی ئۆرانیۆم بۆ ئاستێکە کە هیچ پاساوێکی مەدەنی بۆ نییە و، ئەو وڵاتە پێش بە پشکێنەرە نێودەوڵەتییەکان دەگرێ سەردانی بنکەکانی بکەن. بێجگە لەوە، نیویۆرک تایمز لە سەرەتاکانی ئەم مانگەدا ڕایگەیاند کە هەواڵگریی ئەمریکا ئاشکرای کردوە کە تیمێکی نهێنیی زانایانی ئێرانی لە ڕێگاکانی گەشەپێدانی خێرای چەکی ناوکی دەکۆڵنەوە، بێتوو ڕێبەریی ئەو وڵاتە بڕیاری وەدەستهێنانی چەکی ناوکی بدا.

هێندێک کاربەدەستی ئیسڕائیلی باسی خولیای خۆیان بۆ هێرش بۆ سەر ئێرانیان کردوە. لە ڕوانگەی ئەوانەوە، دوای لە پەلوپۆخستنی ڕایەڵەی بەکرێگیراوانی ئێران لە لایەن ئیسڕائیلەوە، دوابەدوای شەڕی غەززە لە ٢٠٢٣، هەلومەرجەکە بۆ ئەو کارە گونجاوە. لە ٧ی ئۆکتۆبەری ٢٠٢٣، کاتێک تاقمی تێرۆریستیی حەماس هێرشێکی داگیرکاریی کاولکارانەی لە باشووری ئیسڕائیل بەڕێوە برد و ١٢٠٠ کەسی کوشت، کە زۆرینەیان خەڵکی مەدەنی بوون، شەڕ دەستی پێکرد. ڕۆژی دواتر، حیزبوڵڵای لوبنان کە لە لایەن ئێرانەوە پشتگیریی دەکرێ، دەستی بە هێرش بۆ سەر باکووری ئیسڕائیل کرد. لە کاتێکدا کە ئیسڕائیل لە غەززە دژی حەماس دەجەنگا و وەڵامی هێرشە هاژەکییەکانی حیزبوڵڵای دەدایەوە، حوسییەکانی یەمەن، کە ئەوانیش لە لایەن ئێرانەوە پشتگیریی دەکرێن، دەستیان بە هاویشتنی فڕۆکەی بێفڕۆکەوان و هاژەکی بالیستیکی بە ئیسڕائیلەوە کرد.

لە مانگی سێپتەمبەردا، ئیسڕائیل هێرشێکی گەورەی دژی حیزبوڵڵا دەست پێکرد، بەشێک لە بەڕێوەبەریی ئەو تاقمەی لەنێو برد و توانایی شەڕکردنی حیزبوڵڵای تا ڕادەیەکی بەرچاو کەم کردەوە. لە کۆتایی نۆڤەمبەر ڕێککەوتنی ئاگربڕ ڕاگەیەندرا. حیزبوڵڵا بۆ ماوەیەکی دوور، لەبەر هەڕەشەکانی بۆ هێرشی بەربڵاوی هاژەکی بۆ سەر ئیسڕائیل لە ئەگەری هێرش بۆ سەر ئێران بەربەستێک سەیر دەکرا. بەڵام ئەو شەڕە تواناییە هاژەکییەکانی حیزبوڵڵای تا ڕادەیەکی زۆر لاواز کردوە.

لە هەمان کاتدا، ئیسڕائیل هێرشی کردووەتە سەر حوسییەکانی یەمەن و بەو شێوەیە سەلماندوویەتی دەتوانێ تەنانەت هێرش بکاتە سەر شوێنی دوورتر لە ئێران و هەروەها هێرشی کردووەتە سەر سووریە و دوای نزیکبوونەوەی ڕۆژئاوا لە بەرهەڵستکارانی ئەسەد، ڕێژیمی ئەسەد کە هاوتەریبی ئێران بوو، ڕووخاوە.

لە ئاکامی ئەو شەڕانەدا، ئێران دوو جار بە ژمارەیەکی زۆر فڕۆکەی بێفڕۆکەوان و هاژەک هێرشی کردە سەر ئیسڕائیل، بەڵام تا ڕادەیەکی زۆر لە لایەن بەرگریی ئاسمانیی ئیسڕائیل و یارمەتیی وڵاتە یەکگرتووەکان و هاوپەیمانە ناوچەییەکانی ئەو هێرشانە پووچەڵ کرانەوە.

ئیسڕائیل بە دوو هێرش وەڵامی ئەو هێرشانەی ئێرانی دایەوە، لە دووهەمین هێرشدا، کە لە مانگی ئۆکتۆبەردا بوو، بەشێکی بەرچاوی سیستەمی بەرگریی ئاسمانیی کۆماری ئیسلامیی ئێران و هەروەها چەند بنکەی سەرەکیی سەربازیی ئێرانی لەنێو بردن و بەو شێوەیە پیشانی دا لە ئاسمانی ئێران، بەبێ ئەوەی پێشی پێ بگیرێت، دەتوانێ ئۆپەراسیۆن بەڕێوە بەرێ.

بە گوێرەی ڕاپۆرتی هەواڵدەرییەکان، لە کاتی ئەو ئۆپەراسیۆنانەدا بەڕێوەبەرایەتیی بایدن داوای لە ئیسڕائیل کردبوو خۆی لە هێرشکردن بۆ سەر بنکە ناوکییەکانی ئێران ببوێرێ. بە پێچەوانە، بە گوێرەی هێندێک ڕاپۆرت وەزیری کاروبارە ستراتێژیکییەکان، ڕۆن دەرمەر، لە مانگی نۆڤەمبەر دوای کۆبوونەوەیەک لەگەڵ سەرکۆماری هەڵبژێردراو دۆناڵ ترامپ، گوتی پێی وایە ترامپ پشتگیریی لە هێرشێکی سەربازیی ئیسڕائیل دژی بنکە ناوکییەکانی ئێران دەکات، یان لەوانەیە وڵاتە یەکگرتووەکان بۆخۆی ئەو کارە بکات

لە نۆڤەمبەری ساڵی ڕابردوو، وەزیری بەرگریی ئیسڕائیل کاتز گوتی، "ئێرانی ئەمڕۆ لە هەموو کات زیاتر لە زەرەر گەیشتن بە بنکە ناوکییەکانی نزیکترە. هەلێک بۆ دەستەبەر کردنی ئامانجێکی گرینگ، بۆ پێش گرتن و نەهێشتنی هەڕەشەی لەنێوچوونی دەوڵەتی ئیسڕائیل، ڕەخساوە."

لەو کاتیەوە ترامپ گوتوویەتی دەیهەوێ بۆ دۆزینەوەی ڕێگاچارەیەک، وتوویژ بکات بەڵام ستراتێژیی ئەوپەڕی زەختی سەپاندنی گەمارۆ و جێبەجێ کردنیانی دژی ئێران گەڕاندووەتەوە کە لە وەڵامدا ئێرانییەکان گوتوویانە بە تەمای گەیشتن بە ڕێگاچارەیەکی سیاسین.

ڕۆژی دووشەممە، ترامپ ڕایگەیاند پێی باشە بۆ ڕاگرتنی بەرنامە ناوکییەکەی ئێران و پێشگرتن بە بەرهەمهێنانی بۆمبی ناوکی، لەگەڵ ئەو وڵاتە بگاتە ڕێککەوتن. ئەو بە فاکس نیوزی گوت، "پێموابێ لەگەڵ ئێران دەگەینە ڕێککەوتن. لام وایە ئەوان ترساون. من وا بیر دەکەمەوە کە ئێران زۆری پێ خۆش بێ لەگەڵمان ڕێک بکەوێ و منیش زۆرم پێ خۆش دەبێ، بێ ئەوەی بۆمبارانیان بکەم، بگەینە ڕێککەوتن. هەموو کەس وا بیر دەکەنەوە کە ئیسڕائیل، بە ڕەزامەندیی یان بێ ڕەزامەندیی ئێمە، بۆمبارانی خەستیان دەکات. من پێم باشترە ئەوە ڕوو نەدا."

کۆچی دوایی دایکی سێ شەهیدی حیزب لە ناوچەی ئاڵەشینی بۆکان

ڕۆژی پێنجشەممە ٢٥ی ڕێبەندان، دایە ئەستی قاسمی، دایکی سێ شەهیدی کوردستان بە ناوەکانی عەلی، ئەمیر و هەژار ڕەزایی بە هۆی نەخۆشی و لە تەمەنی ٦٣ ساڵیدا، لە ئاوایی قەڵای هۆلاکۆ سەر بە ناوچەی ئاڵەشینی بۆکان ماڵاوایی لە ژیان کرد.

دایە ئەستی ژنێکی شۆڕشگێڕ، نیشتمانپەروەر، خۆشناو و کەسایەتییەکی بەرزی ناوچەی ئاڵەشینی بۆکان و شێرەژنێکی بە ئیمان و چاونەترس و پێشمەرگەپەروەر بوو. دایە ئەستی لە ساڵەکانی ٦٠هەتا ٧٥ی هەتاوی کاتێک پێشمەرگە لە ناوچەدا بوون هەمیشە دەرگای ماڵەکەی بۆ کادر و پێشمەرگەکانی هێزی بەیان و ناوچەی ئاڵەشینی بۆکان ئاوەڵا بوو و بە دڵ و بە گیان خزمەتی بە پێشمەرگە و کادرەکانی حیزب دەکرد.

کوڕێکی دایە ئەستی بە ناوی عەلی ڕەزایی لە ڕۆژی ٤ی بانەمەڕی ١٣٦٢دا لە ئاوایی شێخاڵی سەر بە ناوچەی ئەحمەدی کۆڕ لە شەڕێکی قارەمانانەدا شەهید بوو.کوڕێکی دیکەی دایە ئەستی بە ناوی ئەمیر ڕەزایی هەر لە دوای شەهیدبوونی براکەی چەکەکەی لە شان کرد کە بەداخەوە لە ڕۆژی ٢٢ پووشپەڕی ١٣٦٣ی هەتاویدا لەگەل ٢٤ پێشمەرگەی دیکەدا گیانیان فیدای کوردستان کرد. هەروەها کوڕێکی دیکەی دایە ئەستی بە ناوی هەژار ڕەزایی لە ڕێکەوتی ٢١ی پووشپەڕی ١٣٩٧هەتاوی لە نێوان ئاواییەکانی موشیرئاباد و برایم ئاباد سەر بە ناوچەی ئاڵەشینی بۆکان لەگەل هاوسەنگەرێکی دیکەی بە ناوی شەهاب حەیدەری لەکاتی بەجێگەیاندنی ئەرکی حیزبیدا بەدەستی جاش و پاسدارە تێرۆریستەکانی کۆماری ئیسلامی شەهید بوو.

ناوەندی ڕاگەیاندنی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، بەم بۆنەوە سەرەخۆشی لە بنەماڵە و خزم و کەسوکاری ناوبراو دەکات و خۆی بە هاوبەشی خەمیان دەزانێت.

کوردستان
• ژمارە: ٨٨٩
٣٠ی ڕێبەندانی ١٤٠٣ _ ١٨ی فێورییەی ٢٠٢٥

یادێک لە شەهید محەممەد نادر لە چل ساڵەی شەهیدبوونیدا

مستەفا مەولوودی

وابزانم بەهاری ١٣٥٩ی هەتاوی بوو، هێزەکانی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامیی ئێران هێرشیان کردبووە سەر کوردستان و لە سێ‌ڕێیانی "محەممەدیار" لە نیزیک گوندی داشدورگە جێگیر ببوون. ئەوکات ئەو نیگەرانییە هەبوو کە بەرەو قاوەخانەی حاجی حوسێن لە نیزیک گوندی خەلیفەلیان بەرەو مەهاباد پێشڕەوی بکەن. دوو دەستە لە پێشمەرگەکانی هێزی شەهید پێشەوا و هێزی شەهید ئەفشین لە نەغەدە لە نیزیک قاوەخانەی حاجی حوسێن کۆ ببوونەوە بۆ ئەوەی فەرماندەکان بەرنامە بۆ پێشگیری لە پێشڕەویی هێزی دوژمن بەرەو شارەوێرانی مەهاباد دابنێن. ئەوکات من لەگەڵ ئەو دەستەیە لە پێشمەرگەکانی هێزی پێشەوا بووم و شەهید محەممەد نادر لەگەڵ هێزی ئەفشین بوو.

کاک محەممەد لەو پێشمەرگە شارەزایانەی ناوچەکە بوو کە لەکاتی بەرنامەدانان بۆ ڕاوێژ و هاوفکری بانگ دەکرا. ئەو لە ئێمەمان دیارتر بوو، لەبەر ئەوەی کە خەڵکی ناوچەکە بوو و شارەزای هەموو ئەو ناوچەیە بوو، زۆرتر ڕاوێژی لەگەڵ دەکرا. جیا لەمانەش تەمەنی لە ئێمە لەسەرتر بوو و خەڵکی ناوچەکەشی بە کورد و تورکەوە بەباشی دەناسی. ئەوکات من زۆرتر گوێگر بووم و هەڵسوکەوتی پێشمەرگە و فەرماندەکانم لەبەر چاو بوو و گوێبیسی قسەکانیان دەبووم. لەو مەئمووریيەتەدا هاوڕێی پێشمەرگە کاک محەممەد ئەحمەد پوورم ناسی و زانیم کە خەڵکی قەڵاتانی دورگەیە. ئەو مەئمورییەتە بوو بە سەرەتای ئاشنایەتی و ناسیاویی من لەگەڵ کاک محەممەد نادر.

ساڵی ١٣٦١ی هەتاوی من وەک بەرپرسی کۆمیتەی خەلیفان چووم بۆ ئەو ناوچەیە و لەگەڵ کاک محەممەد لە کاری حیزبیدا لە کۆمیتەی خەلیفەلیانی سندووس بووینە هاوکار. ئەو لەوکاتدا ئەندام و کادری ئەو کۆمیتەیە بوو و لە بەشی قەڵاتان، مەمێند و گردەقیت کاری دەکرد کە ئەو ناوچەیە بەهۆی جادەی مەهاباد- ورمێ لەیەکتر دابڕاوە. کاک محەممەد لەو ناوچەیە وەک کەسایەتییەک زمانحاڵی حیزب دێموکرات بوو.

کاک محەممەد خوێندەواریی کەم بوو بەڵام پێشمەرگە و کادرێکی پوختە و شارەزا بوو . زۆر کار کە لەو ناوچەیە دەکران، بێ ئەوەی بمهەوێ لە نەخش و ڕۆڵی هاوڕێیانی دیکە کەم بکەمەوە بەڵام لە زۆر ئاستدا بیرۆکە و ڕۆڵی سەرەکی بە کاک محەممەد بوو. هەروەک لە زمان خۆیەوە بیستوومە، کاک محەممەد پێش شۆڕشی گەلانی ئێران دژی حکوومەتی پەهلەوی ئەندامی حیزبی دێموکرات بووە و دوای ڕووخانی حکوومەت و لەگەڵ ڕاگەیاندنی خەباتی ئاشکرای حیزبی دێموکرات چەکی پێشمەرگایەتی لە ساڵی ١٣٥٨ی هەتاویدا کردۆتە شان و لە کار و تێکۆشانی حیزبیدا لەو ناوچەیە نەخشی بەرچاوی هەبوو. بەهۆی ئەوەش کە خەڵکی ئەو ناوچەیە بوو و خەڵک دەیناسی و خەڵکی دەناسی، یەکێک لە کەسە دیارەکانی ناوچەکە بوو. بۆ چارەسەری کێشە کۆمەڵایەتییەکان و ڕایی کردنی کارەکان پرس و ڕا زۆرتر بە کاک محەممەد دەکرا و زۆر بابەتی هەستیار لەسەر دەستی ئەو یەکلایی دەکرانەوە.

لەو ناوچەیە کە دانیشتووانەکەی تێکەڵاوێکە لە کورد و تورک، کاک محەممەد پێوەندییەکی پتەو و بەرفراوانی لەگەڵ خەڵکی هەر دوو نەتەوەکە هەبوو. هەر لە ڕێگای کاک محەممەدەوە چەند کەس لە تورکەکان بوونە ئەندامی حیزبی دێموکرات و دۆست و لایەنگرێکی زۆری لەنێو تورکەکاندا بۆ حیزب پەیدا کردبوو. کاریگەری و پێوەندییەکانی کاک محەممەد خەڵکی ئەو ناوچەیەی لە زۆر کارەسات و ڕووداوی ناخۆش پاراست و ناوبراو ببووە هەوێنی ئاشتی و تەبایی لەو ناوچەیەدا. کاک محەممەد بەهۆی ناسراوی و پێوەندییەکانی زۆر کێشەی نێوان کوردەکان و تورکەکانی چارەسەر کرد. بە واتایاکی دیکە دەتوانم بڵێم کە کاریگەریی کاک محەممەد لەو پێوەندییەدا بەرچاو و دیار بوو.

ئەو ناوچەیە کە "شامی داشخانە"ی تێدا هەڵکەوتوە، کاک محەممەد ڕۆڵی بەرچاو و کاریگەری لە سەروسامان‌دانی شام هەبوو. بە ڕێکوپێکی سەروبەری دەکرد. لەو کارەدا نامهەوێ نەخشی ڕەوانشاد کاک مەحموود چووکەڵی لە یاد بکەم. ئەویش هاوکارێکی نزیکی کاک محەممەد بوو و لەو بارەوە زەحمەتێکی زۆری کێشا. پیاوێکی چالاک و دڵسۆز و ماندوویی‌نەناس بوو، لەسەر حیزبی دێموکرات تووشی زۆر چەرمەسەری و زیندان و ئازار بۆوە بەڵام تا کۆتایی وازی نەهێنا و کۆڵی نەدا.

کارێکی گەورەی دیکەی کاک محەممەد بایەخدان بە ژینگەی کوردستان بوو. دەوروبەری شام لە نێوان گوندەکانی مەمێند و گردەقیت و داشخانە ناوچەیەکی بەربڵاوی هەبوو، پنچکی داری گەزی خۆڕسکی لێ ڕوابوون. لە ڕاستیدا ئەو بەشەی کردبووە پاوان و چاودێری دەکرد و بە هیممەتی ناوبراو ئەو بیابانە لەو ناوچەیە بوو بە لێرەوارێکی سەوز و سروشتی ئەو ناوچەیەی ڕازاندبۆوە. شایی زۆری پێی هەبوو و ئەم کارەی ببووە وێردی سەر زمانی خەڵکی ناوچەکە.

کاک محەممەد لە پێناو ژینگەی سەوزی کوردستاندا زەحمەتێکی زۆری کێشا، بەداخەوە دارستانێک کە خۆی پارێزگاری لێ‌دەکرد، دوژمن چاوی بە کارەکەی و بە سەوزایی و سروشتی جوانی کوردستان و خزمەتی کاک محەممەد بە گەل و نیشتمانەکەی هەڵنەهات و هەر لەنێو ئەو دارستانەدا دوژمن مینی بۆ دانایەوە و لەژێر پێیدا تەقیەوە و بەداخەوە شەهید بوو.

دوژمن کاک محەممەدی شەهید کرد، بەڵام بەرهەمی زەحمەت و ماندوو بوونی کاک محەممەد بێجگە لە جوانیی سروشتی کوردستان، ئەو دارستانە لە عەمەلیاتی ١٢ی پووشپەڕی ١٣٦٣ی هەتاوی پێشمەرگەکانی دێموکراتدا بوو بە حەشارگە و جێی حەوانەوەی پێشمەرگەکان. ئەم ناوچەیە دەشتاییە و بۆ حەوانەوەی هێزی زۆری پێشمەرگە سەخت و دژوارە بەڵام بە بیرۆکەی کاک محەممەد و دروستکردنی دەیان شوێنی خۆپاراستن لەنێو قامیشەڵانی داشخانەدا بوو بە پەناگەیەک بۆ پاراستنی هێزی پێشمەرگە و ئەوکات بۆ زۆر کار و تێکۆشانی حیزبی کەڵک لەو قامیشەڵانە وەرگیرا.

هەروەک پێشتر باسم کرد کاک محەممەد کەسێکی زۆر کۆمەڵایەتی بوو، پێشمەرگەیەکی قسە خۆش و سەنگین بوو. ئەو جێگەی بڕوا و متمانەی حیزب و خەڵکی ناوچە بوو، نەک هەر خەڵکی کورد لەو ناوچەیە بەڵکوو تورکەکانیش باوەڕ و متمانەی تەواویان بە ناوبراو هەبوو. کەسایەتی و خاکەڕایی و سەنگینی ناوبراو وێردی سەر زمانی خەڵک بوو و بە دەیان کێشەی لەو ناوچەیە لەسەر دەستی ئەو چارەسەر کران چونکە لە هەموو کەس زیاتر قسەی لێ وەردەگیرا. خەڵک بۆیان دەرکەوتبوو کە کاک محەممەد یەکێک لە دڵسۆزترین تێکۆشەرانی حیزبی دێموکرات و خەمخۆری سروشتی کوردستان و خەڵکی ناوچەکەیە. ئەو ڕاستە خوێندەواریی زۆر نەبوو بەڵام لە هەڵسوکەوت لەگەڵ خەڵکدا شارەزایی و ئەزموونی زۆری هەبوو، هەر بە قسەی خۆش یان بە زمانێکی سادە و خۆماڵیانە کێشەکانی چارەسەر دەکرد. لە هەمانکاتدا کادرێکی پوختەی حیزبی دێموکراتیش بوو و تا ڕادەیەکی زۆر شارەزایی لە سیاسەت و بەرنامەی حیزب هەبوو و بە زمانێکی شیرین و پاراو سیاسەتەکانی حیزبی بۆ خەڵک شی دەکردەوە و خەڵکیش بەوپەڕی دڵخۆشییەوە قسەکانیان لێ وەردەگرت.

لەو ناوچەیە زیاتر لە سەتا ٩٥ی خەڵکی بۆ لای حیزب ڕاکێشابوو. ڕاستە خەڵکی کورد بە گشتیی ئۆگری کوردایەتی و حیزبی دێموکرات و سیاسەتی دروست و بەرنامەی خەڵک پەسەندی حیزب بوون و لە زوڵم و زۆری داگیرکەرانی کوردستان بێزار بوون، بەڵام ئەوە کاک محەممەد و کادر و پێشمەرگەکانی ئەو ناوچەیە بوون کە توانیان حیزب لەو ناوچەیە ئاوا بە هێز بکەن و کاریگەری لەسەر تورکەکانیش دابنێن. کاک محەممەد لەو پێوەندییەدا لەو ناوچەیەدا لە ڕیزی پێشەوەی کادر و پێشمەرگەکانی حیزبی دێموکرات بوو.

من بە حوکمی پێشمەرگایەتیم لەو ناوچەیە و ناسیاوی و هاوکاریم لەگەڵ کاک محەممەد زۆرتر باسی کاریگەری ناوبراوم لەسەر کێشە کۆمەڵایەتییەکان و ڕۆڵ و دەوری ناوبراو لە ڕێکخستنی خەڵک و تەشکیلاتی حیزبدا کرد، بەڵام بێ پێداهەڵگوتن کاک محەممەد یەکێک لە پێشمەرگە هەرە ئازاکانی حیزب بوو لەو ناوچەیە. هەر مەئمووریيەتێکی سیاسی، نیزامی، تەشکیلاتی و کۆمەڵایەتی لەو ناوچەیە کە بیری لێ‌دەکەمەوە نەخش و ڕۆڵی کاک محەممەد تێدا گرینگ و بەرچاو بووە. ناوبراو بۆ کۆکردنەوەی زانیاری، شارەزایی لە ناوچەکە و هاوکاریی هێزی پێشمەرگە هەمیشە ئامادە و لەگەڵ تیمی پێشڕەوی پێشمەرگەدا بوو. زۆر شەڕی قارەمانانەی ئەو ناوچەیە لەسەر دەستی پێشمەرگەکانی حیزبی دێموکراتی کوردستان بە هاوکاری و هیممەتی ناوبراو بەڕێوەچوون و پێشمەرگە سەرکەوتنی وەدەستهێناوە و کەمترین زیانی پێگەیشتوە. دوژمن زۆر جار پیلانی جۆراوجۆری دژی هێزی پێشمەرگە گێڕاوە و ویستوویەتی زەربەی لێبدا بەڵام بە چاوساغی و شارەزایی کاک محەممەد زۆر پیلانی دوژمن پووچەڵ کرانەوە. دەتوانم بڵێم لە هێندێک شوێن کە کاک محەممەد لەگەڵ نەبووە بەداخەوە پێشمەرگەکان تووشی زیان بوون و شەهیدیان داوە. لەو پێوەندییەدا نموونەم هەیە بەڵام ناکرێ لێرەدا باسیان بکەم.

بەداخەوە حیزبی دێموکراتی کوردستان لە ٧ی ڕەشەممەی ساڵی ١٣٦٣ی هەتاویدا یەکێک لە پێشمەرگە هەرە ئازا و یەکێک لە کادرە تێکۆشەر و بەوەجەکانی خۆی لە دەست دا. بە دڵنیاییەوە دەتوانم بڵێم ئەگەر کاک محەممەد شەهید نەبایە و زیاتر مابایەوە کاریگەری زیاتری لەسەر خەڵکی ناوچە و خزمەتێکی زۆر زیاتری بە حیزبی دێموکرات و ڕێبازەکەی دەکرد و جێ پەنجەی بە زۆر شەڕ و ڕووداوی دیکەوە دیار دەبوو.

ڕوحی شاد و ڕێگەی خەبات و تێکۆشانی بەردەوام و پڕ ڕێبوار بێ و لە چل ساڵەی شەهیدبوونیدا سێبووری و سەرکەوتن بۆ کوڕ و کچەکانی و کەسوکاری بەئاوات دەخوازم.

***

دارسمە

دەنووکی لە سمین ناپارێزێ

کۆماری پشووپارێز لە ڕاگەیاندنی پشوو بەردەوامە

دیسان پشوو ڕاگەیەندرا و دەڵێن ئەمجارە بە هۆی سەرماوەیە. ڕاگەیەنەرانی پشوو دەڵێن سەرماکە زۆر لەوە سەختترە تۆی خوێنەر بیری لێ‌بکەیەوە. سەرمایەکی سەخت و دژوار، سەرمایەک دڵی مرۆڤی دەستەڵاتداری سەر ئەم ئاو و خاکە دەگوشێت و خوێناوی لێوە دەچۆڕێنێتەوە. ئەم سەرمایە ئێما و ئاماژەی پڕ لە هەڕەشەن. سەرمایەک پێش ئەوەی وڵات تووشی نەخۆشی بکات، وەک مێوژۆکە هەڵی‌دەلەرزێنێت و پسپۆڕانی دەستەڵاتپارێز دەڵێن بەدوور نیە وەک بوومەلەرزەی بەهێز لەبەریەک هەڵیبوەشێنێتەوە. جا لەبەر ئەمە یەکەم چارەسەری ئەم پەتایە ڕاگەیاندن و جێبەجێکردنی پشووە.

کاتێک ئازارێک یان نەخۆشییەک بەربینگمان پێ‌دەگرێت و ئەم هەموو دەواودرمانە دەکار دەکەین و ئەم هەموو پارێزە لە خواردن دەکەین، دواجار پزیشکان هانمان دەدەن نەجووڵێین و پشوو بدەین. لە دۆخێکی وەهادا تەنیا درێژکردنەوەی پشوو چارەسەری بنەڕەتییە

لەم ئێرانەی ئێمەدا کەس وەک کۆماری ئیسلامی قەدر و بایەخی پشوو نازانێت. جاری جاران ڕۆژانی هەینی پشوو دەدرا و زۆربەی خەڵک لەم ڕۆژەدا لە مزگەوتی شاروگوندان کۆ دەبوونەوە و گوێیان بۆ گوتاری پێشنوێژی نوێژی هەینی شل دەکرد. ماموستایانی سەرانسەری وڵات بارودۆخی وڵات و جیهانیان بۆ بەشدارانی نوێژی هەینی شی دەکردەوە و ئەوانیش کۆڵە مشتی دەستی ڕاستیان بەرز دەکرد و هاواری بمرێت ئامریکا و بمرێت ئیسرائیلیان ئەوەندەی حەز بکەی بەرز دەکردەوە.

لەم دواییانەدا پشوودان لە ئێران بووەتە دەرمانی هەموو دەردان و پشوو تەنیا بۆ چاکبوونەوەی نەخۆش و بڵاوکردنەوەی وتاری نوێژی هەینی لە بڵندگۆکانەوە نییە و وەک دیارە ئێستا کێشە نەماوە بە ڕاگەیاندنی پشوو چارە نەکرێت. ئەگەر کێشەی ئابووریت هەیە، پشوو ڕابگەیەنە. کێشەی سیاسیت هەیە، پشوو ڕابگەیەنە. خۆپیشاندان هەیە، دیسان پشوو ڕابگەیەنە و تەنانەت ڕەنگە ڕۆژێک بەهۆی پشووی زۆرەوە، پشووی زیاتر ڕابگەیەنن. بەدوور نییە ڕۆژێک دابێت بڵێن ڕێبەری ئێران و دەستەڵاتدارانی وڵات خۆیان لە پشوویەکی هەمیشەییدان. دەکرێت بڵێین ئێران تاکە وڵاتێکە سیستەمی حوکمڕانییەکەی خەریکە لەسەر بنەمای "پشووی بەردەوام" بیچمی خۆی دەپارێزت.

لە هەمووی خۆشتر ئەمەیە، کەشناسانی ئێران ئێستا لەجیات پێشبینیی کەشوهەوا، پێشبینیی درێژ بوونەوە و بەردوامیی پشووی داهاتوو دەکەن! لە مێدیاکاندا دەڵێن: "بەپێی زانیارییان، شەپۆلێکی بەهێزی پشوو بەرەو ناوچەی ڕۆژئاوا و باکوور و نێوەڕاستی ئێران دێت." یان "پێشبینی دەکرێت هەفتەی داهاتوو لە پایتەخت و کەلانشاران تووشی بارینی پشووی قورس و بەردوەام بین!" لەم نێوەندەدا، بە دووری مەزانن لێزانانی دەستەڵات بیریان لە "پشووی هەتاهەتایی" کردبێتەوە. ڕەنگە ڕۆژێک ڕابگەیەنن: "بەڕێزان، بۆ پاراستنی ئاسایشی گشتی و دڵنیابوون لە سەلامەتیی هەمووان، بڕیاردرا هەموو دامودەزگاکانی حکومەت بۆ هەتاهەتایە بچنە پشوو! تکایە نیگەران مەبن، ئێمە لە پشووشدا کاروباری خۆمان ڕێکدەخەین."

هەندێک لە هاووڵاتیان پێیان باشترە ناوی "کۆماری ئیسلامیی ئێران" بگۆڕدرێت بۆ "کۆماری پشووی ئیسلامی" چونکە لە ڕاستیدا تاکە شتێک بە باشی کاری تێدا دەکات، سیستەمی پشوودانە! ئەمە تاکە بوارێکە حکومەت هەر نەبێت لەم سەروبەندەدا بە شێوەی کاتیش بێت تێیدا سەرکەوتووە. مێژوونووسان لە داهاتوودا دەنووسن چۆن حکومەتێک توانی وڵاتێکی گەورە تەنها بە ڕاگەیاندنی پشوو بەڕێوە ببات. ڕەنگە ئەمە ببێتە مۆدێلێکی نوێی حوکمڕانی لە جیهاندا: "حوکمڕانی بە شێوازی پشوو." لەوانەیە لە زانکۆکان وانەی تایبەت بۆ ئەم شێوازە حوکمڕانییە دابنرێت، بەڵام لەبەر ئەوەی لە زانکۆ و قوتابخانانیش بەردەوام پشوو ڕادەگەیەندرێت، فێرخوازانیش لە پشوودا وانەی پشوو دەخوێنن.

بە کورتی، ئێران دەبێتە یەکەم وڵات لە مێژوودا سیستەمی حوکمڕانییەکەی لەسەر بنەمای "پشووی بەردەوام" دامەزراوە و ڕەنگە ببێتە نموونەیەک بۆ ئەوەی چۆن دەکرێت وڵاتێک بەڕێوە ببرێت، بێ ئەوەی هیچ کارێک بکرێت. ئەمەش دەبێتە "پەڕجۆی سەدەی بیست و یەک" و تێیدا حکومەتێک بە "هیچ نەکردن" دەتوانێت هەموو شتێک بکات!

لە ئێران هەتا ئێستا تەنیا هێزی چەکدار و سەربازانی گوماناوی ویلایەتی فەقیهـ لەبەر ئەوە خۆیان لە پشوو دەپارێزن، بەردەوام خەریکی پارێزگاری لە پشووی هەموو لایەکن و لە پێناو بەرداومیی پشووهەڵکێشاندا پشوودان دەپارێزن.

وەک پێشبینی دەکرێت و هەتا ئێستا زۆرجار شەقامی شاروبازاڕان بەخۆیانەوە دیوە، هێزی ئەمنی و سەربازی لە ئێران بە شەقامان وەردەبن و هەوڵدەدەن هاووڵاتیان ڕێز لە پشووی ڕاگەیەندراو بگرن و لەجیات ئەوەی لە نێو ئیدارە و قوتابخانە و زانکۆ و لەسەر شەقامان خۆیان ماندوو بکەن و زیان بە پشووی ڕاگەیەندارو بگەیەنن، بڕۆنەوە ماڵی خۆیان و لەسەرپشت ڕابکشێن و پشوو بدەن. لەم وڵاتەدا بە چەشنێک بیر لە پشووی هاووڵاتیان کراوەتەوە، تەنانەت ئەوانی لە ماڵەوە چاوان زەق دەکەن و پەنجەی دەستانیان بە هۆی تەختەکلیلی کامپۆتێر و موبایلانەوە ماندوو دەکەن و لەسەر تۆری کۆمەڵایەتی زیان بە پشوودانی خۆیان و هاووڵاتییان دیکە دەگەیەنن، بە دەست هێزی ئەمنی و پاسدارانی پشووپارێزەوە سزا دەدرێن.

دەستەڵاتی ئێران پێچەوانەی دەستەڵاتدارانی وڵاتانی دیکە لایەنگری پشوودانی هاووڵاتیانی ئۆپۆزسیۆن و تەنانەت دژبەرانی دەستەڵاتیشە. بۆیە لە چل ساڵی ڕابردوودا سەدان کسی ئێرانی لەبەر ئەوەی لەدەرەوەی وڵات پشوویان نەداوە و خۆیان ماندوو کردووە، لە ئاسیاوە هەتا ئوورووپا دراونەتە بەر دەستڕێژی پشووپارێزانی کۆماری ئیسلامیی ئێران و پشووبڕ کراون.

KURDISTAN

Publishing by Democratic Party of Iranian Kurdistan

NO:889 18 February 2025

ناونیشانی ڕۆژنامەی «کوردستان» و ماڵپەڕی ناوەندیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لە تۆڕی جیهانیی ئینتێرنێتدا:

ئیمەیلی ڕۆژنامەی کوردستان:
info@kurdistanmedia.com

ئیمەیلی تەشکیلاتی نهێنی:
Tashkilat.kdp92@gmail.com

www.kurdistanmedia.com
info@kurdistanmedia.com
www.kurdch.tv: Yahsat 1A @ 52.5° East MHz 12594
polarization: Vertical -27500 FEc : 2/3
Radiodk59@gmail.com

لە ڕێوڕەسمێکدا ڕێز لە خوێندکاران و قوتابییانی سەرکەوتووی حیزبی دێموکرات گیرا

ڕۆژی شەممە ٢٠ی ڕێبەندان لە یەکێک لە بنکەکانی حیزبی دێموکرات ڕێوڕەسمێک لەلایەن یەکیەتیی خوێندکارانی دێموکراتی کوردستان و بەشی پەروەردەی ناوەندی کۆمەڵایەتییەوە بۆ ڕێزلێنان لە خوێندکارانی دەرچووی ساڵەکانی ٢٠٢٣ -٢٠٢٤ و قوتابییانی سەرکەوتوو لە قۆناغی دواناوەندی بەڕێوە چوو.

لەو ڕێوڕەسمەدا پەیامی هاوبەشی یەکیەتیی خوێندکاران و بەشی پەروەردەی ناوەندی کۆمەڵایەتیی حیزب لەلایەن خاتوو مەحبووبە ئیبتکارەوە خوێندرایەوە. لە بەشێک لەو پەیامەدا هاتبوو کە: هەموو مافێکی نەتەوە بندەستەکان لەلایەن داگیرکەرانەوە پێشێل دەکرێت هەتا لە شوناس و مافی خۆیان نامۆیان بکەن بەڵام بە خۆشحاڵییەوە بەهۆی چاوکراوەیی و هوشیاریی خوێندکارانی کوردەوە ئەو پیلانەی دوژمنان پووچەڵ کراوەتەوە.

لە بڕگەیەکی دیکەدا حەسەن شێخانی، بەرپرسی ڕێکخراوە دێموکراتیکەکانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران وتارێکی پێشکێش کرد و لە وتارەکەیدا باسێکی تێروتەسەلی لە سەر گرنگیی ڕۆڵی خوێندکار لە وڵاتانی پێشکەوتووی جیهان کرد و وتی: «ئەو نەتەوە و وڵاتانەی توێژی خوێندکار تێیاندا گرنگییان پێ دەدرێت، هیچکات شکست و دۆڕان بە خۆیانەوە نابینن». شێخانی لە درێژەی باسەکەیدا وێڕای ئاماژە بەوەی حیزبی دێموکرات هەموو کات لە هەموو قۆناغەکانی مێژووی خۆیدا و لە ئاستەمترین و دژوارترین قۆناغەکاندا گرنگییەکی تایبەتی بە خوێندن و پێگەیاندنی خوێندکاران و قوتابییانی نێو بنەماڵەی پێشمەرگەکان داوە، تیشکی خستە سەر ڕۆڵی خوێندکارانی کورد و نێو ڕیزەکانی شۆڕش و حیزبی دێموکرات کرد و گوتی: لە چەند بڕگەیەکی هەستیاری مێژووییدا خوێندکاران ڕۆڵی سەرەکییان لە شوناسخوازیی نەتەوەیی کورد لە بزووتنەوەی ٤٦ ـ٤٧، سەرکەوتنی شۆڕشی گەلانی ئێران لە ساڵی ٥٧ و بەتایبەت شۆڕشی ژینادا گێڕاوە.

خوێندنەوەی پەیامی خوێندکاران و قوتابییانی سەرکەوتوو لەلایەن «بێریڤان عەزیمی» و پێدانی خەڵات و ڕێزنامە بە خوێندکاران و قوتابییانی سەرکەوتوو چەند بڕگەیەکی دیکەی ئەو ڕێوڕەسمە بوون.

لە پێوەندی لەگەڵ ئاستی خوێندنی منداڵانی نێو شۆڕش و جیاوازیی ئاستی خوێندنی ئەمساڵ لەگەڵ ساڵانی ڕابردوودا، جەمال فەتحی، سکرتێری یەکیەتیی خوێندکارانی دێموکراتی کوردستان گوتی: «وەکوو هەموو ساڵێک خوێندکارانی سەر بە بنەماڵەکانی حیزبی دێموکرات لە ئاستێکی باش و بە پلەیەکی بەرزەوە توانییان بە سەرکەوتووییەوە ئەو قۆناغەی خوێندن تێپەڕێنن بەڵام جیاوازیی لەگەڵ ساڵانی ڕابردوودا ئەوەیە سەرەڕای ئەوەی بنکە و بارەگاکانی حیزبی دێموکرات چەند جار و بە بەردەوامی کرایە ئامانجی هێرشی مووشەکی، بەڵام بە خۆشحاڵییەوە ڕێژەی هەرە زۆر و بەرچاوی ئەو خوێندکار و قوتابییانە لە ساڵی خوێندنی ٢٠٢٣ و ٢٠٢٤دا لە باشترین خوێندکارانی زانکۆکانی هەرێمی کوردستان بوون».

"شەن و کەو" چاپ و بڵاو بۆوە

«شەن وکەو» کۆکراوەی کۆمەڵێک وتار، وتوویژ، لێدوان و پەیامی مستەفا مەلوودی لە بۆنە حیزبی و ڕێکخراوەییەکانە کە لە توێی کتێبێکی ٤٦٠ لاپەڕەییدا چاپ و بڵاو بۆتەوە. ئەم کۆمەڵە وتار و وتوویژ و نووسینانە زۆربەیان لە کاتی خۆیدا لە ڕۆژنامەی «کوردستان»، تەلەڤزیۆنی «کوردکاناڵ»، ماڵپەڕی «کوردستان و کورد» و «کوردستان میدیا» و هێندێک میدیای دیکەدا بڵاو بوونەتەوە.

کاک مستەفا مەولوودی لە پێشەکیی ئەم کتێبەدا نووسیویەتی: «شەن و کەو» لە کاتی خۆیدا بابەتە سیاسییەکانی ڕۆژی بە لەبەرچاوگرتنی سیاسەت و خوێندنەوەی حیزبی دێموکرات شرۆڤە کردوە و لێکدانەوەی بۆ کردوون و ئەو بابەتانە کاتێک بڵاو بوونەتەوە کە ئەندامی دەفتەری سیاسیی حیزبی دێموکرات، جێگری سکرتێری گشتیی حیزب، یان سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکراتی کوردستان بووم. واتە ئەو لێدوان و وتوێژ و پەیامانە بەپێی پلەی بەرپرسایەتیم لە چوارچێوەی هەڵوێست، بڕیار و سیاسەتە گشتییەکانی حیزبی دێموکراتدا بڵاو بوونەتەوە. بۆیە بە ڕاشکاوییەوە دەتوانم بڵێم لە هەموو ئەو نووسین، لێدوان و وتوێژانەدا شتێک پێچەوانەی سیاسەتی حیزب نەگوتراوە و نەنووسراوە و نەیارانیش نەیانتوانیوە خاڵێکی لاوازی ئەوتۆی تێدا ببیننەوە کە بە زیانی حیزب پڕۆپاگەندەی لەسەر بکەن یان دوژمن بتوانێ کەلکی خراپی لێ وەربگریت. بەڵام بەو حاڵەش بە لەبەرچاوگرتنی کات و زەمانی هەموو لێدوان و نووسراوەکان خۆم بە بەرپرس دەزانم و هەر کام لە ئێوە خوێنەرانی هێژا تێبینی و سەرنجێکی لەسەر ئەو بابەتانە هەبێ، بە دڵفرەوانییەوە وەریدەگرم

مستەفا مەولوودی ساڵی ١٣٣٧ی هەتاوی لە ئاوایی کۆسەکەریزی ناوچەی شارویرانی مەهاباد لەدایک بووە. ساڵی ١٣٥٨ی هەتاوی بۆتە پێشمەرگەی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران و لە ساڵی ١٣٦٨ی هەتاوییەوە ئەندامی ڕێبەریی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێرانە. ساڵی ١٣٨٨ی هەتاوی لیسانسی یاسای لە زانکۆی کۆیە وەرگرتوە و «کورد لە ڕێککەوتننامە نێودەوڵەتییەکاندا» کە دوو توێژینەوەی ئاکادیمیکی لەخۆ گرتوە، کتێبێکی دیکەی چاپکراوی بەڕێز کاک مستەفا مەولوودییە.

بەر لە ماڵاوایی

گۆڕانکارییەکانی ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست و دەرفەت بۆ کوردان

محەممەدسالح قادری

دوای ڕووداوەکانی ٧ی ئۆکتۆبەر و کاردانەوەکانی ئیسرائیل لە دژی هێزە نیابەتییەکانی گرێدراوی ئێران (حەماس، حیزبوڵڵای لوبنان، بەشار ئەسەد و حوسییەکانی یەمەن و ...)، ئیدی هاوکێشە سیاسی، ئەمنی، ئابووری و کۆمەڵایەتییەکانی جیهان، بەتایبەتی لە ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست، بەرەو گۆڕانکاری و دیزاینێکی نوێ دەڕوات. لەم دیزاینە نوێیەدا وا دەردەکەوێت کە وڵاتانی ئورووپایی، ئەمریکا و ئیسرائیل لەپێناو بەرژەوەندییە ئەمنی و ئابوورییەکانی خۆیاندا، چیدی ڕێگە بە حکوومەتە ئیسلامییەکان و گرووپە توندڕەوەکان نەدەن مەترسی بۆ سەر بەرژەوەندییەکانیان دروست بکەن. بۆ بەئەنجامگەیاندنی ئەم پڕۆژە نوێیە، بە لەبەرچاوگرتنی پێشینە و ڕۆڵی جیاوازی وڵاتانی وەک «ئێران، عێراق، سووریا و تورکیا» لە پشتیوانیکردنی گرووپە ئایینییە توندڕەوەکان لە ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست، پێدەچێت نە ئیسرائیل، نە ئەمریکا و نە ئەورووپا ڕێگە بەو وڵاتانە نەدەن وەک خۆیان بمێننەوە و مەترسی لەسەر ئاسایش و بەرژەوەندییەکانیان دروست بکەن.

لەم پەیوەندییەدا دەبینین کە ڕێژیمی ئێران و حوسییەکان چۆن لەبەردەم ئەمنییەتی گواستنەوەی نەوت و بازرگانیی جیهانی لە کەنداو و دەریای سوور، کۆسپ و مەترسی دەخوڵقێنن. لەلایەکی دیکەوە، دوای شەڕی نێوان ڕووسیا و ئۆکرانیا، ئەو سزایانەی کە لەلایەن ئەورووپا و ئەمریکاوە خراونەتە سەر ڕووسیا، ئاستەنگییان بۆ گواستنەوەی وزە و سووتەمەنیی ڕووسیە بۆ ئورووپا دروست کردوە و قەیرانی گەورەی لێکەوتووەتەوە.

ئەم ڕووداو و بارودۆخانە وای کردوە کە ئورووپا، ئەمریکا و ئیسرائیل پلان و پڕۆژەی ستراتیژی بۆ دیزاینکردنی ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست دابڕێژن، لەلایەکەوە هەوڵ بدەن لە ڕێگەی شەڕەوە، سەرکردە و توانای لۆجستیکیی سەربازی و هەژمۆنیی ئێران و حکوومەت و گرووپە نیابەتییەکانی لە غەززە، لوبنان، سووریە، یەمەن و عێراق لەنێو ببەن، لەلایەکی ترەوە بۆ بەرژەوەندییەکانی داهاتوویان، پێویستیان بە پێکهێنانی بەدیل و ڕێڕەوی نوێ هەیە.

لەم پڕۆژەیەدا، قەڵشی گۆڕانکارییە ژیۆپۆلیتیکییەکان لە ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاستدا ئەگەرێکی بەهێزە و لەم دیزاینە نوێیەدا سیستەمی دیکتاتۆری و پشتیوانانی ئایدۆلۆژیای توندڕەوی ئیسلامی قبوڵ ناکرێن و لەبری ئەوە کار لەسەر سیستەمی فیدراڵی و پتەوکردنی بناغەی پێکهاتەکان دەکرێت. لەژێر کاریگەریی ئەو واقیعە نوێیەدا دەبینین کە لەدوای ڕووخانی حکوومەتەکەی بەشار ئەسەد لە سووریە، وڵاتانی ئورووپایی و ئەمریکا لەگەڵ دەسەڵاتە نوێیەکەی دیمەشق خەریکی دیالۆگ و دانوستاندنن بۆ دامەزراندنی سیستەمێکی دێمۆکراتیک بە بەشداریی هەموو پێکهاتەکان و هەرگیز ڕێگە نادەن لە سووریای دراوسێی ئیسرائیل، حکوومەتێکی ئیسلامیی توندڕۆ و دیکتاتۆر بێتە سەر دەسەڵات. بە هەمان شێوە گوشاریان خستووەتە سەر حکوومەتی عێراق بۆ ئەوەی گرووپە میلیشیاکانی سەر بە ئێران یان هەڵبووەشێنێتەوە یان لە ڕێگەی سەربازییەوە لەنێویان دەبەن. لەلایەکی ترەوە بەهێزکردنی پێگەی حکوومەتی هەرێمی کوردستان بۆ پاراستنی باڵانس و هاوسەنگیی ناوچە و دەوڵەتی عێراق، گرنگییەکی تایبەتی بۆ ئەمریکا و ئەورووپا هەیە. لە وەها دۆخێکدا دوور نیە عەرەبی سوننەی عێراقیش لە داهاتوودا داوای دروستکردنی هەرێمێکی فیدراڵ بۆ خۆیان نەکەن.

لەژێر کاریگەریی ئەم دۆخە نوێیەدا دەبینین دەسەڵاتدارانی تورکیە بە مەبەستی تێپەڕاندنی هەندێک قەیرانی سیاسی، ئابووری و ئەمنیی ناوخۆیی و ناوچەیی، ناچارن بۆ قەیرانی گرێدراو بە پرسی کورد، گۆڕینی دەستوور و دێمۆکراتیزەکردنی وڵات هێندێک هەنگاو هەڵبگرن و پرۆسەیەکی نوێ لەگەڵ بەڕێز «عەبدوڵڵا ئۆجەلان» و «دەم پارتی» دەست پێ بکەن.

بەڵام گرنگترین قۆناغی گۆڕانکاری لە ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست بە ڕووخانی ڕێژیمی ئێران دەگاتە کۆتایی. لە ماوەی ٤٦ ساڵی ڕابردوودا سیستەمی حوکمڕانیی ئیدئۆلۆژیکی ئاخوندەکانی ئێران کە لەسەر بنەمای هەناردەکردنی شۆڕشی ئیسلامیی شیعە ناسراو بە «بەرەی موقاومە» کە بووەتە سپۆنسەری هەموو تاقمە توندڕەو و تێرۆریستییە ئیسلامییەکان لە ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست و جیهاندا. دوای هێرشی حەماس بۆ سەر ئیسرائیل و پشتیوانیی ڕێژیمی ئێران و گرووپە نیابەتییەکانی لە حەماس، بینیمان چۆن ئەو بەرەیە لەلایەن ئیسرائیلەوە کرانە ئامانجی لەنێوبردن و تا ئێستا چەندین گورزی گەورە لەو بەرەیە دراوە و پەڕ و باسک و دەست و پێیان، یەک لە دوای یەک دەشکێنرێت، بەڵام ڕوونە کە سەری مار هێشتا لە تاران دەجووڵێت و دەبێ ئۆپەراسیۆنی کۆتایی بۆ لەنێوبردنی ئەو ڕێژیمە تێرۆریستییە کە فیتنەی جیهانە، ڕێک بخرێت.

گومانی تێدا نییە کە ڕووخانی ڕێژیمی ئێران و کۆتاییهاتنی فەلسەفەی ولایەتی فەقیهە و هەناردەکردنی شۆڕشی ئیسلامیی ئاخوندەکانی ئێران و هەڵوەشاندنەوەی ئەو گرووپە توندڕەوانەی کە چارەنووسی خۆیان بەو ڕێژیمەوە گرێ داوە، ڕۆڵێکی دینامیکی و بنەڕەتی لە گۆڕانکارییەکانی ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست و ئاشتی و سەقامگیریدا دەگێڕن.

هاوکات ئەم گۆڕانکارییانەی ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست، دەرفەتێکی زێڕینیش بۆ گەلی کورد دەڕەخسێنن. ئەگەر لایەنە سیاسی و بژاردەکانی کورد بتوانن بە سیاسەتێکی دروست و یەکگرتووییەوە، تەعامولێکی ژیرانە لەگەل ئەم دۆخە نوێییە و لایەنە پەیوەندیدارەکان بکەن، بە لەبەرچاوگرتنی هاوپەیمانیی کوردان لەگەڵ هێزەکانی هاوپەیمانان لە شەڕی تێرۆریزمی داعش، و بە لەبەرچاوگرتنی گرنگیی پێگەی ژیۆپۆلۆتیکی کوردستان لە هاوکێشە ناوچەییەکان و بەتایبەتی لە هەبوونی سەرچاوەی وزە و ڕێڕەوی نوێی ئەمن بۆ گواستنەوە و بازرگانی لە ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاستدا، هەروەها لەگەڵ بوونی کولتووری تۆلەرانس و پێکەوەژیانی ئاشتییانە لەگەڵ پێکهاتەکانی ناوچەکەدا، دەتوانن بە سیاسەتی ژیرانە و پلانی کردەیی باش، پشتیوانیی جیهانی مۆدێڕن بۆ وەدیهێنانی مافی چارەنووس و دامەزراندنی سیستمێکی بەڕێوەریی لە هەریەک لە وڵاتانی «عێراق، ئێران، تورکیا و سووریا» بۆ کورد بەدەست بهێنن و ببنە فاکتەری بەهێز بۆ ئاشتی و سەقامگیری لە ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاستدا